

1935/10
EINO AUER

MERTA
EDEMMAKSI
KALAAAN

MERTA EDEMMÄKSI
KALAN

EINO AUER

MERTA EDEMMÄKSI
KALAN

KESÄINEN SEIKKAILU

K. J. GUMMERUS OSAKEYHTIÖ

K. J. Gummerus Osakeyhtiön
kirjapainossa Jyväskylässä 1929

I.

Topias Hilpari karkaa yksityis-Siperiastaan, mistä on seurauksena, että minun Saksanmatkani suuntautuu Tanskaan.

Asuin sinä kesänä eräässä Helsingin katoavista muinaismuistoista Lapinlahden puolella. Poliisinleski, joka tuota pihan perällä häpeilevää puurötelöä hallitsi, oli yhtä lähellä loppuaan kuin hänen sijansakin, mutta tarrautui siitä huolimatta ja ehkäpä juuri senvuoksi materiaan kynsin ikenin. Sain maksaa hänelle vuokraa melkein yhtä paljon kuin olisin saanut maksaa keskuslämmityksellä ja muilla mukavuuksilla varustetusta kivikasarmin huoneesta, mutta itsehän olin niin halunnut. Tahdoin olla rauhassa sen ajan, minkä toistakymmentuntinen työpäiväni ja -yöni omakseni jätti, sillä minulla on hermot, vietävän ärtyisät hermot, ja sitäpaitsi enimmäkseen sellaisia tuttaviamme, jotka pyrkivät viemään koko käden, jos heille pikkulillinsä ojentaa. Kenties oli vaaliini vaikuttanut myös poliisinlesken vaa-

timaton kukkaistutus kuistin pielessä ja rakennuksen ränstynyttä päätyä armeliaasti varjostava, kuolemaantuomittu koivu. Rauhassa sainkin olla. Eipä edes postinkantaja häirinnyt muuten kuin ollessaan kävelytuulella. Tuttuja en tässä matalassa majassani nähnyt alkuaikoina ollenkaan. Vasta heinäkuussa, viikkoa ennen lomani alkamista, paiskasi tutkimaton sallimus toimittaja Topias Hilparin huoneeseeni.

Topias Hilpari oli aikansa vaikuttanut pääkaupungissa sanomalehtimiehenä, mutta parisen vuotta sitten hän syistä, jotka jääkööt hänen ja hänen vanhan aataminsa kahdenkeskiseksi asiaksi, yhtäkkiä siirtyi erään Mikkeliin perustetun pikku lehden päätoimittajaksi ja, mikäli hämäristä huhuista olin saattanut päätellä, pani puoleensa vuodessa yrityksen konkurssin partaalle uutiskuvituksella ja ruhtinaallisilla kirjoituspalkkioilla. Luhistuminen oli toki vältetty antamalla Topiaalle isäntä taloudenhoitajan hahmossa; vanha totuus: kyllä se siitä lutiutuu, oli täyttynyt ja Topias häipyi muistini taaimaisiin komeroihin pitkäksi aikaa. Kunnes hän nyt, lämpimänä heinäkuun päivänä yllätyksellisesti kuin salama kirkkaalta taivaalta tuli lihaksi vaatimattomassa asunnossani.

Puristimme kättä sydämellisesti, sillä olimme aina, »suunnan miehinä», sietäneet toisiamme varsin hyvin.

Sijoitettuani hänet narisevaan laiskanlinnaan ja pantuani hänen suuhunsa savukkeen, silmäilin häntä tuokion äänettömänä. »Siperia» oli jättänyt jälkensä. Punertavat, hiukan pöhöttyneet kasvat olivat muuttuneet kalpeaksi askeetinnaamaksi, tukka harmahti jo ohimoilla ja poissa oli se ulkokuoren eleganssi, joka aikoinaan oli tupannut pistämään silmään hiukan liiaksikin. Matkaväsymyskö vai maanpako oli aiheuttanut hänen väsyneen ilmeensä ja velton ryhtinsä, siitä en näin ensi hetkellä päässyt selville; joka tapauksessa oli hän ulkonaisesti muuttunut huomattavasti ja — mikseikäs — edukseen.

Ääni ja puhe olivat kuitenkin Esaun, vaikka kasvat olivatkin Jaakopin.

— Eipä rehentele äidin poika enää ympäristöllään, huomautti hän arvostellen katseillaan harmaan tusculumini irtaimistoa. — Eihän sinulle ennenmuinoin kelvannut dublettikaan, ellei siinä ollut vähintään kaksi pianoa. Mutta tämä kai nyt on vain niitä vanhentumista seuraavan viisastumisen oireita, arvaan ma. Sitäpaitsi: minä en asu näinkään mukavasti. Minun on esimerkiksi mentävä öiseenkin aikaan pihan yli tarpeen vaatiessa, olipa sitten vaikka tulipalopakkanen, ja niin edespäin. Paljonko saat kärsiä tästä kuukaudessa?

— Kuusisataa.

— Oo jeerum! Tosin olet kuitenkin Helsingissä kadulle astuttuasi. Toista on minun . . .

Rupattelimme pikkukaupungin varjopuolista hetken — Topiaan mukaan on pienellä kaupungilla nykyisin enää vain yksi valopilkku lohduttamassa metropolista sinne karkoitettuja: siellä ei pannakaan varsin helposti täytäntöön kiusaajan käskyjä, mikä merkillisesti kohentaa sellaisten mieltä, joiden n.s. parempi minä ei vielä ole tarkkaan kuollut — ja sitten aloin urkkia, missä tarkoituksessa ja mistä syystä hän oli karannut moraalin turvakodista.

Topias nakkasi savukkeenpätkänsä uunin eteen, mistä riensin korjaamaan sen tuhkakuppiin (poliisieski valvoi järjestystä yhtä järkkymättömästi kuin hänen miehensä aikoinaan), hieroi leukaansa ja ryhtyi selittämään.

— Minä aion lähteä kolmeksi viikoksi ulkomaille, sanoi hän. — Tarkemmin sanoen Tanskaan. Ja sinä lähdet mukaan!

— Oho . . .

— Älä keskeytä. Sinähän olet saanut Levanderin apurahan ulkomaista opintomatkaa varten, joten mikään ei estä sinua lähtemästä mukaan . . .

— Niin, mutta minä aion painua Saksaan . . .

— Älä keskeytä. Helkkarin kuuseen sinä painut. Minun on pakko saada käsiini muudan henkilö Köpenhaminassa. Asiani on sellainen, että minä tarvitsen

tällä reissulla siveellistä tukea, ja vaikka sinä sellaiseksi oletkin sängen horjuva, olen kuitenkin valinnut sinut erinäisistä syistä, jotka jääkööt mainitsematta, koska olet itserakas muutenkin. Sitäpaitsi ei minulla juuri ole valinnan varaa. Passiasiasi ehdit järjestää mainiosti ja mitä stipendisäätiön hallitukseen tulee, veisaa se loppujen lopuksi viis siitä, missä olet tuhlannut ukko Levanderin kokoonnylkemästä omaisuudesta lohkaistun rahaston korkovaroja. Painut huomenna aamupäivällä poliisilaitokseen ja lääninhallitukseen, saat uuden passin, viisumipakkoa ei ole . . .

— Mutta veli hyvä, selitä nyt sentään hiukan . . .

— Juu, juu, farbror ritar och berättar, mutta älä keskeytä. Äläkä ryhdy väittämään vastaan, vaan kiitä onneasi. Minä pelastan sinut berliniläisestä viidennen luokan matkustajakodista, liian väkevästä oluesta, Friedrichsstrassen mustekaloilta, kotikävän kalvavista hetkistä ja yksinäisyydestä. Minä annan sinulle rahojesi arvon täysin, pyytämättä vastalahjaksi muuta kuin sanokaamme vielä kerran, mitä jo äsken sanoin, siveellisen tukesi. Minulla on näet suoritettavana tehtävä, joka kenties, huomioonottaen, että minua painavat monet muutkin huolet — lehtikin jäi melkein kokonaan sen perhannan faktorin hoteisiin, eikä se hoida juuri muita asioita kuin ryyppäämisensä — saattaisi käydä

yhdelle miehelle hiukan liian vaikeaksi. Älä nyt mukise vastaan, vaan jätä kaikkinaiset haaveilut Bierstube-Gretcheneistä ja Pillbrausta, ja vaihda Berlinin-opas Kuninkaan kaupungin karttaan.

— Mikä tehtävä sinulla sitten muka on Köpenhaminassa?

Topias, iso mies, punastui hitaasti ja nousi tarkastelemaan vuoteeni yläpuolella riippuvaa väripainosta Goyan alastomasta Maiasta. Pitkään toviin hän ei vastannut mitään, mutta kääntyi sitten äkisti ja paukautti:

— Karanneen morsiamen saattaminen järkiinsä.

Tuijotin häntä hiukan ihmeissäni. Hän käänsi katseensa pois päin, kohautti vaivautuneesti olkapäitään ja istuutui. Minussa alkoi herätä hienoinen uteliaisuus. Oliko nainen katsonut ystävä Topiakseen?

En urkkinut mitään, mutta siitä, mitä Topias väkinäisesti kertoi ja mitä saatoin lukea »rivien välistä», sain kokoon jokseenkin tyydyttävän kuvan tilanteesta.

Topias oli mennyt kihloihin puolisen vuotta sitten ja harmaan silmäparin hypnotisoimana alkanut haaveksia »lämpimästä, pikku kodista, kahdenkeskisistä hämyhetkistä oman lieden hiilloksen edessä» ja niin edespäin. Oli hämmästyttävän helposti nostettu nuorukaisiän ihanteet takaisin jalustoil-

leen, oli hurmiotilassa käristytty uhrautuvan ja kieltäytyvän rakkauden kiirastulessa, oli koettu n.s. paremman minän triumfin aikaansaama tyydytys... Voi taivas! Mitä lupauksia lemmeestä sairas mies saattaakaan antaa. Mutta tehdäänpä pitkästä jutusta lyhyt. Topias oli varsin pian rikkonut useita pieniä lupauksia ja yhden suuren, nim. lupauksen olla enää koskaan kajoamatta päihdyttäviin juomiin, ja muutamien kiihkeitten ja sydäntäraatelevien kohtausten jälkeen oli hän saanut sormuksen takaisin, ja tyttö oli pannut kätensä muutaman mallasjuomatehtaan »mestarin» — tanskalaisen Nikolai Jörgensenin — turpeaan kouraan. Mies ja tyttö olivat nyt käymässä Hamletin maassa, sillä tuleva panimomestarin rouva oli esiteltävä kotiväelle, ja mikäli mikkeliäiset olivat tienneet kertoa, aikoi nuori pari asettua asumaankin Tanskaan heti »mestarin» saatua sieltä sopivan toimen. Mutta aikomuksensa oli hänelläkin, Topiaalla, ja se aikomus oli ristiriidassa kihlautuneiden suunnitelmien kanssa. Jumalan, kaunopuheisuutensa ja minun vähäpätöisyyteni avulla aikoi »Mikkelin Uutisten» päätoimittaja taluttaa hairahtuneen morsiamen takaisin oikealle polulle.

Mieleni teki sanoa, että veli Hilpari antaisi p—an ravata, mutta kun kokemuksesta tiesin, ettei mikään mahti mahda mitään miehelle, joka on tai

kuvittelee olevansa rakastunut tuolla tavalla, tyydyin puristamaan hänen kättään ja niistämään nenäni, minkä johdosta Topias muljautti minua epäluuloisesti, vaikka ei virkkanutkaan mitään.

— No, mitäs sanot? kysyi hän vaiettuamme hetken.

— Minusta tuntuu, kuin saattaisit sinä hoitaa tämän asian yhtä hyvin ja kenties paremmin yksin, ja kuten jo sanoin, ilmoitin stipend — — —

— Mitämaks ilmoititkin, keskeytti Topias silmäten jälleen minua tuttuun tapaan ylhäältä käsin, sinä lähdet ja sillä hyvä!

Poliisinleski keskeytti väittelymme tuomalla kahvitarjottimen pöydälleni. Hän viittooi minut mukanaan eteiseen ja sanoi, että »herra saa maksaa neljä markkaa siitä toisesta kahvista, sitten kuin maksaa vuokransakin» ja kysyi, aikoiko toverini mahdollisesti yöpyä taloon, koska oli tuonut matkailukunkin mukanaan. Topias luultavasti kuuli kysymyksen, sillä hän avasi raollaan olevan oven, ennenkuin ehdin vastata mitään leskelle, ja ilmoitti, että se oli ollut hänen tarkoituksensa, ellei rouvalla eikä toimittaja Hallamaalla ollut mitään sitä vastaan.

Ja kun emäntäni viivyttelämättä ilmoitti, ettei hänellä suinkaan ollut mitään sitä vastaan, mutta että herran oli maksettava viisikolmatta markkaa

Äöstä, käsitin minä Saksanmatkasuunnitelmieni rauenneen tällä kertaa auttamattomasti, sillä Topias, jos kukaan, on juuri noita ennenmainittuja ystäviäni, jotka pikkulillin saatuaan vievät koko käden, eikä siinä sitten enää sen pitempiä väittelyjä syntynyt lukuunottamatta pientä kinastelua toisen minäni kanssa siitä, olenko minä yleensä liian helposti muitten taivuteltavissa vai enkö.

Sangen kuvaavaa Topialle on, että hän lähi-seuraavina päivinä tuntui unohtaneen matkansa päätarkoituksen tykkänään ja todisteli minulle pitkään ja perusteellisesti, että hänen »tarjouksensa» oli aivan ennenkuulumaton laupeudentyö minua kohtaan, joka en ollut sellaista uhrautuvaa ystävyyttä millään tavalla ansainnut — hän ei voinut altruistina antaa vanhan ystävän joutua hunningolle ensi retkellään vieraille maille j.n.e., kunnes lopulta hie-man kyllästyneenä kysyin:

— Entä jos ei neiti Granroos lähdekään mukaasi?

Silloin hän niinsanoakseni muutti levyä — vähäksi aikaa.

Tiesin kirkkaasti, ettei matkastani tulisi pelkkää huvimatkaa, niin hauska kumppani kuin Topias voikin olla, mutta tuo auttamaton nuorukainen oli saanut puhalletuksi heikon liekin jokaisessa miehessä alati kytevään seikkailunhaluun ja alistuin senvuoksi melkeinpä huokaamatta — jopa lopulta

hieman jännittyneenäkin. Minkä vuoksi, sitä en tainnut itsellenikään selittää.

Kolme päivää myöhemmin olivat tarvittavat matkapaperit kunnossa ja minä aloin tutkia Köpenhaminan kaupunginkarttaa.

II.

Kuoronjohtaja, Director Cantus Kristolin sekä muita matkustajia esitellään ja Topiaan suu puhuu siitä, mitä hänen sydämensä on täynnä.

Taivas oli harmaa ja Helsinki itki »Hecaten» irtautuessa laiturista. Ilostako vai surusta, sitä en tiedä. Luultavasti ilosta päästessään ainakin joksikin aikaa siitä hälisevästä, tärkeästä ja hermostuneesta ihmisjoukosta, joka laivan kansilta heilutti kuka mitäkin rannalla vettävaluvien sateenvarjojen alla jalkojaan siirteleville saattajille ja toimettomille. Melkoisen tovin saimme seisoskella silmäilemässä kaiteen yli vilkasta elämää laivan edustalla. Toiset vaihtoivat jäähyväiskatseita sukulaisten ja tuttavien kanssa, toiset seurasivat, kuten minäkin, mielenkiinnolla väsymättömiä tullareita, poliiseja ja kantajia, jotka rintaintiliikkeitä käsivarsillaan tehden kyntivät vakoja ihmismereen. Laivan lähtö

on yhä vielä suuri ja merkillinen asia Helsingissäkin, totesin huvitettuna.

Erkaannuttiin siinä lopulta ja matkustajat alkoivat painua »Hecaten» uumeniin laittaakseen olonsa mahdollisimman mukavaksi tässä uivassa hotellissa, joka nyt tulisi olemaan asuntomme kolmatta vuorokautta. Säästäväisyyssyistä olimme Topiaan kanssa päättäneet matkustaa kolmannessa luokassa (paluu neidon kanssa tapahtuisi sitä komeammin), ja olimme hiukan uteliaita näkemään, kenen kanssa joutuisimme lähinnä seuraavat yöt viettämään.

Hytissäimme oli neljä vuodetta, mutta havaitsimme pian, että yksi tila jäisi matkatavaroille, sillä seuraksemme ilmestyi vain yksi mies, varsin ikävä herra ainakin ensi eleistään päättäen.

Hän oli pitkä ja hoikka ja muistutti kasvoiltaan foksterrieriä. Kiukkuisen foksterrierin oli se katsekin, jonka hän meihin loi silmälasiansa läpi, astuesaan hyttiin. Topias oli jo ehtinyt sirotella irtaimistoaan joka vuoteelle ja vieras tervehti meitä sangen äkäisesti:

— Mitä pirua herrat tarkoittavat viskatessaan tavaroitaan minun vuoteelleni?

Tuijotimme häntä hämmästyneinä. Topias ojensi vaieten kätensä tarttuakseen vuoteelle heittämäänsä vaatekertaan, mutta vieras ehätti edelle ja paiskasi kiusankappaleet syrjään. Sitten ripusti hän

hattunsa ja päällystakkinsa seinässä olevaan koukkuun, nosti matkalaukkunsa telttatuolille, onki taskustaan nenäliinan ja ryhtyi puhdistamaan silmälasejaan. Tuokion äännettömyyden jälkeen hän jatkoi:

— Nimeni on Kristolin. Director Cantus ja seka kuoro »Tiltalttisten» johtaja — herrat ovat ehkä kuulleet puhuttavan meistä — ja katson tarpeelliseksi jo etukäteen ja jotta matkamme voisi sujua ikävyyksittä huomauttaa, että olen hyvien tapojen, järjestyksen ja sääntillisyyden mies. En tule sallimaan minkäänlaista huolimattomuutta, epäsäännöllisyyttä tai ik-iknoreaamista herrojen puolelta; sellainen on kanssamatkustajan rauhan häiritsemistä. Sanon tämän sitä suuremmalla syyllä, kun matkustajaluettelosta näin, että herrat ovat shurnalisteja, joista minulla valitettavasti ei ole mitään mieluisia kokemuksia.

Hän sijoitti huolellisesti silmälasit pystynenälleen ja ryhtyi penkomaan matkalaukkuaan.

Topias oli vaipunut vuoteensa laidalle ja mulkoili Krstolinia kuin härkä punaista vaatetta. Hänen ohimosuonensa olivat pullistuneet ja huomasi hänen olevan räjähtämispisteessä. Itse olin ällistyksestä mykkä.

— Kuulkaas, purskahti Topias vihdoin ja nousi seisomaan, — kuulkaas, herra Kristolin. Minun

nimeni on Hilpari. Olen sanomalehden toimittaja ja vihainen mies. Minä noudataan yleensä säädyllisyyttä samoin kuin tämä toverini, toimittaja Hallamaakin. Me emme ole koulupoikia, emmekä »Tiltalttisia», niin että puhutelkaa meitä vastedes oktaavia matalammalta, tai muuten sävellän fuugan, joka mykistää teidät kerrassaan. Minä heitän säädyllisyyden hiiteen silloin kuin minulle turhasta kränistään.

Nyt oli Kristolinin vuoro tuijottaa. Hän niiskautti nenäänsä ja avasi suunsa, mutta Topias työnsi vikkellästi lakin kouraan, painoi toisen päähänsä ja kiskoi minut käyttävään.

— Hyvin alkaa, purskui hän — Nyt menemme vähän vilkkaasti tiedustelemaan, emmekö saisi vaihtaa hyttiä. Minä tunnen tuon lajin »persoonallisuudet». Ennen kuin olemme Itämerellä, olemme saaneet kokea kaikki Jobin kärsimykset, jos jäämme hänen välittömään läheisyyteensä, ja lisäksi joudun arvatenkin tuonnempana syytteeseen pahoinpitelystä. Tuollaiset viimeisten päivien pyhät — saksmanni sanoo heitä »Spielverderbereiksi» — ovat jonkinlainen välttämätön paha, jonka sallimus viskaa keskuuteemme silloinkin, kuin luulemme päässeemme hetkeksi nauttimaan elämästä, jotta emme vain unohtaisi Eevan Aatameineen ehdoin tahdoin tärvänneen meiltä paratiisin.

Ponnistelumme toisen hytin saamiseksi osoittautuivat kuitenkin turhiksi. Helsingin jäätyä taaksemme lakkasi satamasta, mutta kirkastuva sääkään ei jaksanut kohentaa mieltä. Murjotimme äänettöminä reelinkiin nojaten, tuijotimme laivan ympärillä viipottavia kalalokkeja ja yläpuolellamme tupruavaa mustaa savua, joka suurina kierteinä leijaili pois päin, ohentuen ja vihdoin häipyen.

Vasta päivälliskello sai meidät liikkeelle. Topiaan ilme kirkastui hiukan, mutta synkkeni taas seuraavassa silmänräpäyksessä.

— Jos se tilttalttinen hyvinkin sattuu pöytänaapuriksi . . ., aloitti hän, mutta vaikenä samassa, sillä Kristolin asteli arvokkaasti ohitsemme, nousi ylemmälle kannelle ja katosi — ensi luokan puolelle.

— Pitihän mun tietää, mumisi Topias laskeutuessamme III luokan ruokasaliin, että se on tavallista porvaria parempi . . .

Kirjavaa oli seurakunta niiden pitkien pöytien ympärillä, joissa rahvasta ruokittiin. Siinä oli miestä ja naista kaikenikäistä ja ulkonaiselta asultaan monenkirjavaa. Oli joku nuori taiteilija, muutama kauppamatkustaja ja joukko eri-ikäisiä neitejä, jotka olivat kiduttaneet itseään kenties vuosikausia saadaakseen kokoon matkarahat parin viikon Parisissa oleskelua varten, oli joku maataloudellinen retkikunta, lomamatkalta palaava ranskalainen husmandi

ja lopuksi pari- kolmekymmentä Amerikan-siirtolaista, jotka eivät kainostelleet ääntään, niin vähän kuin heillä itse asiassa tuntuikin olevan sanomista.

Istuuduimme Topiaan kanssa vierekkäin. Hän sai toiseksi naapurikseen lihavan siirtolaismuorin ja minä taas pitkän ja luisevan talouskoulun opettajattaren, esittäydyttiin puolin ja toisin ja iskettiin ujostelematta ruokaan. Vilkaisin ympärilleni ja huomasin sisäisen sopusoinnun ilmeen silittävän kaikkien kasvot, kun »suolapala»-lautanen alkoi kiertää. Saisikohan sama näky ilahduttaa sieluani päästyämme Itämerelle ja tuulen ja aallokon kentties kiihdyttyä?

Topias nieli muutaman suupalasen ääneti, mutta katkeruus tirehtööri Kristolinia kohtaan kaiveli voimakkaammin kuin nälkä, ja ennenpitkää hän alkoi murista.

— Nyt se istuu siellä muiden turistien joukossa, sanoi hän, ja röyhistelee mikäli mahdollista vielä enemmän kuin pöytänaapurinsa, johtaja Möttönen, ja käyttää kyltyyrisanoja ja väärää kahvelia ja on olevinaan kuin nukkuisikin ensi luokassa. Tietysti —

— Kuuleppas, keskeytin minä, mitenkä muuten on mahdollista, että hänellä on tuollainen erivapaus?

— Voit sinäkin tuon erivapauden saada, kun mak-sat siitä. Ojennahan minulle suolaa. On helppo kuvitella, miten tuo öykkäri nyt katselee ympärilleen

täynnä itsetietoisuutta, huonosti salattua iloa ja ylpeyttä: tässä me istumme, me turistit, joille pikku ulkomaanmatka on ikäänkuin mikä muu vähäinen virkistys tahansa, me maailmaa nähneet ja tuntevat herrasmiehet ja -naiset, sakkerdjöö . . . mitäs tämä . . . jokohan pitäisi muuttaa tämä ilmekin blaseeratummaksiksi . . .

Pitkä, laiha talouskoulun opettajatar, neiti Haarakainen Iisalmelta, purskahti nauruun.

— Oletteko te kateellinen luokkamatkustajille? sanoi hän.

Topias kumartui eteenpäin nähdäkseen ohitseni.

— Siltäkö kuulostaa? kysyi hän. — En minä heitä kadehdi, mutta minulla on koiran virka ja olen tottunut haukahtelemaan, niin että toisinaan teen sitä lystiksenikin.

Nyt naurahti jo siirtolaismuorikin. Alettiin lämmetä. Kun paisti oli saatu nenän alle, oli jo sellainen puheenpauhu käynnissä, että muudan välikohtaus, joka nyt sattui, ei päässyt herättämään erikoisen suurta huomiota.

Topias nimittäin pyysi tarjoilijattarelta olutta.

— Meillä on Lahden pilsneriä ja . . ., aloitti tyttö.

— Saanko puolikkaan Tuborg-Exportia, sanoi Topias.

— Ei käy päinsä. Mitään kotimaista väkevämpää ei tarjoilla, ennenkuin Hangosta lähdettyä.

— Mitä hittoa?

Topias kääntyi äkisti ja oli kaatua, sillä tuoli oli kiinnitetty lattiaan.

— Saako olla Lahden pilsneriä? kysyi tyttö karsivällisesti.

— Minä sanoin Tuborgia, intti Topias. — Luuletteko, etten minä ole matkustanut ennenkin? Minulle ei ole aikaisemmin kieltäydytty tarjoamasta tanskalaista olutta Helsingistä lähdettyä, ja sitä on saatava nytkin.

Nykäisin häntä hihasta. Hän pudisti pois käteni ja nousi.

— Mistä saan purserin käsiini? kysyi hän.

— Ei se mitään hyödyttäisi, sanoi tyttö, kohautti olkapäitään ja lähti.

En voinut estää Topiasta menemästä. Tunsin hänen itsepäisyytensä. Siirtolaismuori, mrs Tulppala ja opettajatar Haarakainen tuijottivat pitkään hänen jälkeensä. Joku kysyi pöydän yli:

— Joko alkaa tulla merikipeitä?

Topiaan tuoli pysyi tyhjänä aterian loppuun asti. Kun en sitten nähnyt häntä kannellakaan, käväisin hytissämme. Siellä hän istui murjottamassa ja murjottamaan hänet jätin, mennäkseni tupakka-hyttiin kirjoittamaan kirjettä emännälleni, jolle olin unohtanut antaa ohjeita poissaollessani mahdollisesti saapuvasta postista.

Istuin kannella lueskelemassa ja tupakoimassa, kunnes en enää hämärän vuoksi erottanut kirjaimia selvästi. Hieman etäämpänä seiso i Kristolin melkoisen naisparven ympäröimänä — taisi häntä kuunnella joku miehinenkin olento — ja puhui innokkaasti. Panin kirjani pois ja astuin lähemmäksi. Director Cantus ja kuoronjohtaja oli nostamassa pois vakkaa kynttilänsä päältä.

— Minä olen aivan vakuutettu, kuulin hänen sanovan, siitä, että joukossamme on siksi monta kuoroissa laulanutta ja musikaalista sekä naista että miestä, ettei tilapäisen kuoron muodostaminen kohtaa mitään vaikeuksia. Emmekö me kaikki ole matkalla kotimaan rannoilta pois päin ja emmekö kaikki tunne rinnoissamme tuota seikkailuiloon ja odotukseen sekaantuvaa hienoista kaihoa, jonka kotimaan jättäminen lyhyeksikin ajaksi aiheuttaa? Eikö laulu aina ole ollut tunteittemme rakkain tulkki? Kirjailija Arvid Järnefelt sanoo »Isänmaasaan» kertoessaan Heikin lähdöstä kotoaan muistaakseni seuraavasti: »Riemu täyttää sydämen. Kiuruna kohoaa mieli ylistystä purkamaan. Ylistystä siitä, että on niin äärettömän paljon rakkauksen esinettä, ylistystä siitä, että Jumala on maailmasta erottanut osan isänmaaksemme, antanut sille oman kotikielen ja sen honkiin puhaltanut oman henkemme humun.» Olen varma siitä, että mekin

tällä hetkellä tunnemme tuota ylistämisen tarvetta niin että kun minä nyt olen ottanut ork-organiseeratakseni tämän asian, niin toivon tekeväni vain, mitä ehkä ei joku toinen joukostamme osaa, vaikka haluaisikin. Mutta eipä kuluteta aikaa suotta. Asetutukaahan nyt tähän ympärilleni. Neidit Tirronen ja Leineberg ovat altoja, ellen ole käsittänyt väärin, samoin rouva Malmi ja opettajatar Haarakainen.

— Kyllä minä olen sopraano, julisti Iisalmen neiti syvällä altoäänellä.

— Jaahah. Onko muita? Te ... ja te. Ja neiti Mattila myös. Erinomaista. Ausgezeichnet. Tenoreja on myös tarpeeksi ja minä laulan itse mukana. Entä bassoja. Herra Johanssonko? Hyvä. Ja taiteilija Coistinen. Pitäisi saada vielä yksi. Kenenkähän ...

Hän kääntyi ja huomasi minut. Foksterrierinena rypistyi heti ja tuokion hän epäröi, mutta kysyi sitten:

— Ehkä toimittaja — mikä teidän nimenne olikaan? — jaha, laulatteko te kenties?

Pudistin päätäni.

— No, kyllä me näinkin tulemme toimeen. Otetaisiinko ensin »Honkain keskellä»? Sen osaa jokainen.

Osasivathan he, vaikka aristeltiinkin siinä määrin, että laulu kuului pikemmin hyminän säestä-

mältä yksinlaululta, jonka nenästä tulevalla ja ytimiin menevällä falsetilla esitti hra Kristolin itse.

Hänen oli joka tapauksessa onnistunut vetää huomio puoleensa, sillä »yleisöä» alkoi kokoontua paikalle. Hieman epäkiitollista yleisöä kenties, sillä suosionosoituksissa oltiin säästeliäitä, mutta kuoron johtaja ei ollut millänsäkään; selittelihän vain konsertin lopullisesti epäonnistuttua, että tällä matkalla oli mukana harvinaisen runsaasti epämusiikaalista väkeä.

Laulettiin sitten pari kansanlaulua lisää, jonka jälkeen tuli riita. Kristolin ehdotti laulettavaksi jonkun ilmeisestikin mutkikkaamman laulun — nimeä en kuullut, enkä sanoistakaan sitä tuntenut — mutta tuskin oli alkuun päästy, kun jo pari kolme kuoron jäsenistä luopui leikistä ja muutamaa säveltä myöhemmin olivat äänessä vain Kristolin itse ja reipas opettajatar Haarakainen.

Kristolin: — Mikä nyt tuli? Onko joku epävarma jostakin? Tiedän kyllä, että johtotapani on erikoinen — sitä on sanottu klemettimäiseksi — mutta siksi rudi... rutineerattu toki olen, että voin sitä hiukan varieeratakin, jos se tuottaa vaikeuksia. Vai ettekö kenties osaakaan stemmojanne?

Kuoro mutisee.

Kristolin: — No, mutta sanokaa vain suoraan.

Haarakainen: — Minä olen tottunut laulamaan tämän laulun g- enkä h-duurissa.

Kristolin: — Erehdytte. Tämä on »Tilttalttisten» konserttikappaleita ja tunnen sen kuin viisi sor . .

Haarakainen: — Kyllä se tavallisesti lauletaan g-duurissa. Emme me jaksa laulaa h-duurissa.

Kristolin: — Ei väitellä asiasta. Ette suinkaan epäile sanojani. Tuskinpa te sitäpaitsi kykenette sanomaan, missä äänilajissa joku laulu lauletaan, noin ilman muuta vain.

Haarakainen: — En kykenekään. Minulla on äänirauta.

Hän kohottaa kättään ja näyttää äänirautaansa. Kuuluu naurunpyrskähdys, toinen, ja silmänräpäystä myöhemmin on konsertti mennyt auttamattomasti pilalle.

Mrs Tulppala, joka on istunut kuuntelemassa, kaataa viimeisen pisaran Kristolinin murheen kalkkiin, huomauttamalla äänekkäästi:

— Enkö minä sanonut, että olisi ollut parempi panna grammofoni soimaan.

Kristolin on kääntynyt ja katoaa tuokiota myöhemmin laivan uumeniin.

Mutta missä on Topias? hätkähdän minä yhtäkkiä. Nostan kaulukseni pystyyn, sillä tuuli on kiihtynyt ja taivas on yhä pilvessä, ja lähden etsimään tove-riani. Laskeudun ensin hyttiin, missä kuitenkin

on vain suuttunut tirehtööri, joka luo minuun jäätävän katseen, ja nousen sitten kannelle uudestaan. Koluan kaikki mahdolliset sopet, nousenpa kerrosta ylemmäksikin, mutta turha on haeskeluni. Topias Hilpari pysyy näkymättömissä. Tiedustelen häntä opettajatar Haarakaiselta ja käytävässä vastaan tulevalta siivoojattarelta. Suotta. Ei ole nähty. Lopulta heitän metsästykseni. Tottapa hoitaa itsensä, vanha mies. Jossakin alitajunnassani kaivelee heikko epäluulo, jota en kuitenkaan päästä muodostumaan ajatukseksi, ja kun huomaan kelloa vilkaistessani, että on sopiva aika mennä maata, kohautan olkapäitani ja lähden taas hyttiin.

Siellä on kuoronjohtajien kaunistus jo asettunut vaakasuoraan asentoon. Hän heittää minuun nopean silmäyksen, kun astun sisään, ja syventyy jälleen kirjaansa. Alan riisuutua.

Nukuttaa. Olen tarttunut kirjaan minäkin, mutta viskaan sen pois. Ohuen ja kovanlaisen patjan läpi tunnen heikon tärinän. Uivan hotellimme sydän jyskyttää tasaisesti. Silmäluomeni ovat jo painumassa umpeen, kun Kristolin ärähtää:

— Missä teidän — hm — toverinne viipyy?

— En käsitä. Tottapa hän kohta tulee.

— Kohta. Tai yhtä hyvin joskus. Ja häiritsee minua. Sellainen on suorastaan hävytöntä. Ettkö

voisi viskata päällystakkia hartioillenne ja mennä häntä hakemaan?

Huokaisen ja vääntäydyn istumaan. Harmittaa ja naurattaa.

— Kuulkaas nyt, herra Kristolin, me emme ole kumpikaan toimittaja Hilparin holhoojia, emmekä voi valvoa hänen edesottamisiaan. Minä en tiedä, missä hän viipyy, mutta vaikka tietäisinkin, lähtisin tuskin häntä hakemaan. Hän on toisinaan, niin kuin itse sanoi, vihainen mies. Luvalla sanoen käyttitte joku tunti sitten hiukan odottamattoman jyrkkää kieltä esittäytyessänne. En usko, että toimittaja Hilpari on ensinkään halukas osoittamaan teille mitään erikoista kohteliaisuutta. Aioin lisätä: enempiä kuin minäkään, mutta ovi aukeni samassa ja »musta lammas» astui hyttiin.

Ei tarvinnut olla kovin tarkkasilmäinen huomatakseen, mikä häntä oli viivyttänyt. Hän oli ilmeisestikin saanut pehmitetyksi joko purserin tai tarjoilijattaren sydämen. Hienoinen ounastukseni oli ollut aivan oikea. Puraisin alahuultani voidakseni olla purskahtamatta nauruun, sillä arvasin, että nyt seuraisi tosin levottomuutta herättävä, mutta myöskin huvittava hetki. Topiaalla on merkillinen taipumus käydä äärimmäisen höyliksi, kun hän on n.s. nousukunnossa.

Siirsin katseeni Kristoliniin. Hän nojasi kyynär-

päähänsä ja tuijotti äänettömänä Topiasta. Näin he »paistoivat särkeä» hyvän tovin. Sitten:

— Jos te olisitte viipynyt puoli tuntia kauemmin, olisi teille seurannut ikävyyksiä. Pitäähän matkustajien saada yörauha.

— Herra Kristolin on aivan oikeassa. Ette suinkaan te sattumalta kuorsaa?

— Mitä te tarkoitatte? Kristolin otti silmälasinsa nenältään ja paljasti ylähampaansa, muistuttaen foksterrieriä entistä elävämmiin.

— Sitä, mitä sanoin. Minä nimittäin en pidä kuorsaavista ihmisistä.

— Joutukaahan makuulle, älkääkä turhia lörpötelkö, tokaisi tirehtööri, pani pois silmälasinsa ja veti huovan leukaansa asti.

Topias kohautti hartioitaan, istuutui telttatuolille ja alkoi päästellä kenkiensä pauloja. Hän riisuutui hitaasti ja koko ajan kävi hänen suunsa lakkaamatta.

— Juu, juu, mutisi hän. Hiljaa pitää olla ja sän-tillisesti ja noudattaa laivajärjestystä ja kertoma-
taulua ja olla häiritsemättä hienoja miehiä, jotka sat-tumalta ovat samassa kopissa. Täytyy muistaa, että syö kolmannessa luokassa eikä erota fissiä his-sistä ja kuuluu lisäksi siihen ammattikuntaan, johon liitytään vasta sitten, kun ei muuhun enää kelpaa. Ei herra nyt huoli suuttua, vaikka tulen tässä hiu-

kan ähkineeksi, nämä kengät kun ovat niin tiukat, etteivät tavallisesti lähde ärjäisemättä. Kyllä minä koetan kunnioittaa silti parhaani mukaan. Minä tunnen erään toisen herran, jolla on ihan samanlaiset hartiat kuin herra Kristolinillakin ja hänkin on kuoronjohtaja, vaikkei muun kuin mieskuoron. Hän on kaupungin napoja ja suomalaisen klubin puheenjohtaja ja suorittaa yhden iltamaohjelman vallan yksinään, jos tarvitaan. Hän on myös aivan selvillä hyvistä tavoista, eikä koskaan unohda, että hän on sen kaupungin napoja ja tuleva kansanedustaja. Minulla on kunnia roikkua nimelläni hänen vekseleissään ja vastaanottaa hänen avustuksiaan lehteeni ja hän suvaitsee olla minulle varsin gor . . . kordiaali, silloin kuin pitäisi panna puhvi lehteen hänen kuoronsa konsertista. Ja tottakai minä aina olen valmis. Porrasarubriikeilla ja korpusvälikkeillä — antakaa minun puhua loppuun — ja tavallisesti annan hänen arvostella konserttinsa itse, koska luonnollisesti tekijä tuntee työnsä parhaiten. Me olemme suoraan sanoen tulleet varsin hyvin toimeen, vaikka minä olenkin vain neekeri, enkä puhekielessä oikein erota peetä peestä ja teetä teestä — mitä?

Kristolin oli noussut istualleen ja punoitti pelottavasti.

— Te olette humalassa!

— Entä sitten?

— Huomenna saatte nähdä!

— Toivottavasti. Toivon saavani nähdä Hangon ja Hangon silmän ja meren ja taivaan. Mutta eipä väliä, vaikken teitä näkisikään, ettette pääse taas suuttumaan.

— Minä ilmoitan tästä kapteenille.

— Ja minä mummuleni.

Minä aloin käydä levottomaksi. Topias oli kuitenkin nyt saanut ylleen sinivalkoraitaisen yöpu-kunsa ja valmistautui kapuamaan vuoteeseensa. Hän tarttui ylävuoteen laitaan ja yritti käsivoimin heilauttaa itsensä ylöspäin. Tällöin hän jotenkin luiskahti sivulle ja oli työntää paljaat varpaansa Kristolinin naamaan. Vedin huovan kasvojeni yli.

Hetkiestä myöhemmin oli hytissä hiljaista.

Mutta ennenkuin vaivuin uneen, olin ehtinyt soimata itseäni suorastaan kevytmielisestä harkinnan puutteesta. Topiaan seurassa tehtävä matka oli alkanut tavalla, joka ennusti muutakin kuin pelkkää hauskuutta. Kokemuksiin perustuvalla varmuudella, jota eivät horjuttaneet eräät epämääräiset lupaukset, tiesin, että jos lystini saisinkin, saisin myös maksaa viulut. Minä olin menetellyt kuin mies, joka hyvin tietää, että aamulla herää hirvitävässä krapulassa, jos pullon ääreen istuutuu, mutta siitä huolimatta sen tekee.

III.

*Me vedämme tullia nenästä aivan suotta ja minulle
opetetaan sotataidon alkeita.*

Me Mustan kaartin upseerit puhumme suuressa seurassa kenties harvemmin kuin minkään muun ammattikunnan jäsenet, suutareita lukuunottamatta, varsinaisista ammattiasioista. Maanviljelijät paasaavat kesteissäkin vuodentulosta, kalastajat kalansaaliista, virkamiehet palkoistaan, metsänhoitajat puutavarasta ja kuusenkyyneleistä, taiteilijat taiteilijoista (harvoin taiteesta) j.n.e. Se johtuu kai ammasteistamme. Meiltä neekereiltä täytyy riittää mielenkiintoa kaikkeen taivaan ja maan välillä ja suutarit taas ovat filosoofeja.

Senvuoksi en ihmettelekään, että aika kului Topialta ja minulta nopeammin kuin muilta, jotka Itämerelle päästessämme jo alkoivat näyttää kärsimättömiltä ja pitkästyneiltä. He olivat pakostakin ryhmittyneet harrastustensa mukaan, sillä eihän kirjoituskoneagentti jaksa kauan puhua apulanoista enempiä kuin amerikansuomalainen farmarikaan Matissen maalaustekniikan vaarallisista puolista. Me sitävastoin Topiaan kanssa väittelimme yhtä kernaasti ja suunnilleen myös yhtä suurella asiantuntemuksella mistä vain, rintalapsen hoidosta

aina tahitilaisen kaakaoviljelyksen tulevaisuudenmahdollisuuksiin asti.

Ehkäpä etsi Anna Haarakainenkin, joka jostakin syystä tunsi olevansa orpo, juuri senvuoksi meidän seuraamme. Jo Hangossa olin pyytämättä saanut hänestä seuraa kävelyllä pitkin varjoista rantatietä — tällöin kertoi hän m.m. olevansa matkalla tutustumaan tanskalaisiin kotitalouskouluihin ja kansanopistoihin — ja Suomen rannikon kadottua näköpiiristä painautui hän kuvaannollisesti puhuen yhä lujemmin kupeitamme vasten. Saatoimme tuskin istua kymmentä minuuttia kannella kahdenkesken Topiaan kanssa, ennenkuin savolaisopettajattaren luiseva olemus jo töksähti samalle penkille, ja vähältä piti, ettei hänestä saatu vierasta hyttiimekin.

Topias kammoo savolaisia, niin että minä useimmiten sain pitää yksin huolta opettajattaresta, eikä kauan kestänyt ennenkuin minusta vasten omaa tahtoani tuli jonkinlainen uskottu. Vähäpuheisuuteni ja luottamusta herättävä naamani ovat elämäni aikana tuottaneet minulle paljon ikävyyttä juuri tuossa suhteessa.

Sain tietää, että Anna Haarakainen oli levoton. Hän oli ensi kertaa ulkomaanmatkalla ja vaikka hän ei pelännyt mitään — savolainen opettajatar ei yleensäkään tunne sellaisia sanoja kuin pelko ja

arkuus — niin oli tässä seikkailussa jotakin hienosti värisyttävää ja outoa, joka pani kyselemään kyselemästä päästyäkin. Mahtoikohan siellä perillä tulla toimeen saksankielellä? Olikohan siellä vaikea päästä johtajien ja muitten tärkeitten herrojen puheille? Olivatko asunnot kalliita? Ja niin edespäin. Opettajatar oli kyllä saanut käsiinsä jonkun ruotsinkielisen Tanskan-oppaan, mutta se tuntui niin puutteelliselta ja sekavalta, että ihan harmitti. Eipä edes ollut saanut selville, mistä passaisi mennä hakemaan kattoa päänsä päälle niiksi pariaksi vuorokaudeksi, jotka oli aikonut menomatalla pääkaupungissa viipyä, ennenkuin matkusti Roskildeen ja Soröhön ja Odenseen ja niihin muihin paikkoihin, missä piti käydä. Minä lohduttelin ja neuvoin parhaan taitoni mukaan ja sain palkkioksi haaleansinisiä katseita, jotka kuvastivat kiitollisuutta, jos ne yleensä kuvastivat mitään, ja joihin sisältyi paljon muutakin, joka, jos sen olisin ymmärtänyt, varmasti olisi vähentänyt avuliaisuuttani ainakin 75 %:lla.

Kerran kun Kristolin tuli vastaamme kannella, loi hän meihin katseen, joka sai minut ensin tarkastamaan omaa ja sitten kumppanini eksteriööriä, ja tällöin huomasin ensi kerran — minä en yleensä ensi silmäyksellä huomaa sellaisia asioita — että Anna-parka tosiaan erosi omituisella tavalla ympä-

ristöstä. Monenhan meistä arvasi suomalaiseksi ulkonaisen olemuksemme perusteella, mutta opettajatar Haarakaisen saattoi melkeinpä paikallistaakin. Jos Kristolinissa oli kuuluva ja näkyvä annos pilalehtikonttoria, niin oli Anna Haarakainen leikattu melkein sellaisenaan humoristisesta kirjallisuudesta. Hän oli matkaa varten varustautunut uudella, tiilenkarvaisella päällystakilla, jossa oli valtavan laaja kaulus, hänen päässään keikkui kellohattu, korkea kuin vanhanaikainen »kirkkopytty» ja jaloissa oli mustien kenkien lisäksi kalossit, joiden kärjet kääntyivät sisäänpäin, seisoipa hän sitten tai istui. Lisäksi oli luoja rangaissut häntä tavattoman ulkonevilla poskipäillä ja suhteettoman pitkällä selällä.

Tämä kaikki loukkasi kyllä esteettistä silmääni (en tiedä, missä se sellainen on, mutta jossakin se kuuluu olevan), mutta suhteitamme en antanut sen häiritä. Päinvastoin olin hänelle vielä entistä kohteliaampi ja uskottelin hiljaisuudessa itselleni, että ne tyydytyksen tunteet, jotka tämänjohdosta kiertelivät sydänelässäni, olivatkin hiukan toista maata kuin sen muinaisen fariseuksen, josta Uudessa testamentissa mainitaan.

Lähestyessämme Kuninkaan Kaupunkia rupesi muudan pulma, joka oli ollut käsiteltävänä jo aikaisemmin, yhä itsepintaisemmin askarruttamaan Topiaan ja minun mieltäni. Me olimme kumpikin into-

himoisia savukkeenpolttajia ja meidän tilapäinen herrastelumme Cirrus-piipuilla, joka oli aloitettu samalla hetkellä kuin huopahatut vaihdettiin lippalakkeihin, loppuisi jotakuinkin heti päästyämme Tanskassa maihin. Kummallakin oli matkassa useita kymmeniä laatikollisia savukkeita, eikä puhettaakaan siitä, että niistä rupeaisimme maksamaan tulla. Luopuakaan niistä ei tahdottu, sillä ulkolaiset savukkeet eivät yleensä suomalaista tyydytä, joten oli nyt keksittävä keino niiden salakuljettamiseksi maihin.

Viimeisenä iltana otettiin asia sitten lopullisesti ratkaistavaksi istuessamme tupakkahytissä olutta juomassa tammea ja dominoa pelaavien kansalaisten parissa.

Pääsimme pian selville siitä, että kuukauden savukevarastoa ei saisi kätkeytyksi taskuihin, niin viljalti kuin näitä olikin. Minne loput? Vaivasimme aivojamme melkoisen rupeaman, ennenkuin tulin ajatelleeksi Anna Haarakaista.

— Ettäs sanot! huudahti Topias. Hänen kapsäkistään voi yhtä helposti kuvitella löytävänsä elävän kaniinin kuin savukelaatikon. Akka on saatava neuvotteluun heti.

Se ei kohdannut mitään vaikeuksia, sillä opettajatar istui penkillä hytin kupeella ja mietti mitä

mietti. Eikä siinä paljon tarvittu, ennenkuin hänet saatiin taivutetuksi.

Kun menimme makuulle, oli siis vaikein tähänastinen pulmamme lakannut olemasta pulma, ja Topias oli niin hyvällä mielellä, että hän toivotti kauniita unia Kristolinillekin, joka ei kuitenkaan ollut kuulevinaan. Hän oli kohdellut meitä kuin tyhjää ilmaa aina edellisen päivän aamusta lähtien rangaisten meitä äänettömällä halveksumisella, kun ei kapteeni ilmeisestikään ollut osoittanut halua heittää meitä mereen — jos hän, Kristolin, ylimalkaan oli kapteenia puhutellutkaan.

Kello neljä aamulla olimme perillä.

Helsinki oli eronnut meistä kyynelöiden. Eipä paljon puuttunut, ettei Köpenhamina ottanut meitä yhtä vetisesti vastaan. Taivas oli lyijynharmaa ja tiheä usva kietoi sataman huntuunsa. Kannelta käsin erotimme juuri ja juuri laiturialtaan sivut, mastoja ja muutaman laivanruhon, pitkiä varasto-suojia ja neljä viisi suurta nostokurkea, jotka hämmöittivät sumusta muistuttaen joittenkin esihistoriallisten liskohirviöitten luurankoja. Vaikka oltiin heinäkuun loppupuoliskolla, oli niin kylmä, että iho tuppasi »kananlihalle».

Kuninkaan Kaupunkiin jääviä matkustajia ei ollut ylen paljon. Kaikkiaan lienee meitä ollut puoli-väliin kolmattakymmentä. Topias, opettajatar

Haarakainen ja minä pysyttelimme toistemme läheisyydessä, emmekä erikoisesti kiirehtineet, kun matkalaukkujaan kanniskelevat Tanskanmatkustajat alkoivat lähestyä laivaportaita. Topias ja minä lienemme olleet etupäässä väsyneitä, opettajatar taas ennenkaikkea levoton, sillä hänen laukussaan oli m.m. 18 laatikkoa Mekkaa ja Klubi 7:ää. Eipä saattanut hän milloinkaan Iisalmella aavistaa, että hänestäkin kerran tulisi seikkailijatar, tupakan salakuljettaja.

Passit esille. Rannassa tullivirkamiehet haukottelivat ja olivat unisen näköisiä. Ensinnä astui Topias heidän eteensä. Muutama lyhyt kysymys. Pikainen vilkaisu matkalaukuun. Seuraava!

Anna Haarakainen oli kalpea hermostuksesta. Samat lyhyet kysymykset. Hän ei tajunnut, ei vastannut, pudisti vain päätään. Tullari huiskasi kädellään hänet syrjään. Seuraava!

Kopeloin matkalaukkuni lukkoa. Oliko minulla tullattavaa? Ei. Hyvä, ei tarvitse avata laukkuja. Seuraava, vaersgo!

Me »kontrabandistit» tuijotimme toisiamme tuhmasti.

Eikö koko juttu ollut tämän kummempi?

Melkeinpä harmitti, että kaiken aprikoimisen ja jännityksen jälkeen päästettiin näin helpolla. Emme siinä sentään kauan ehtineet toljotella, ennenkuin

pari harvinaisen aamuvirkkua taksa-autonkuljettajaa oli kimpussamme.

Meille oli suositeltu muodatta toisen luokan pikku hotellia St. Pedersstraeden varrella mukavana ja halpana asuntopaikkana, ja sinne oli tarkoituksemme lähteä tiedustelemaan huonetta. Mutta ennenkuin ehdimme astua autoon, pamautti opettajatar:

— Minne ihmeessä minä oikein lähtisin? Kas, kun unohdin kuitenkin ottaa selkoa siitä lähetyshotellista josta herra Kristolin mainitsi. En tiedä, missä se on. Ja sitten, mitenkäs minä nämä herrojen tupakat . . . ?

Tervek! Topias tuhautti hiukan kärsimättömästi nenäänsä. Seisoimme hetken neuvottomina ja tuskastuneina. Vihdoin:

Minä: — Hm! Kyllä kai nämä sahverit tietävät jonkun sentapaisen hotellin. Minäpä kysyn.

Haarakainen: — Älkää Herran nimessä! Ties, minne kuljettavat yksinäisen naisihmisen . . .

Topiaalta pääsi pikku hörähdys, jonka hän siivon nuorukaisen tavoin yritti yskähdyksellä peittää.

Minä: — Voisin kenties tulla teitä saattamaan. Tai — miksipä ette voisi ottaa huonetta samasta hotellista kuin mekin? Mikäli tiedämme, on se kaikin puolin siisti ja lisäksi halpa.

Haarakainen: — Se sopii vallan mainiosti. Minä sitä jo tässä kaikessa hiljaisuudessa ajattelin.

Tässä ei ollut oikea aika ja paikka mielipiteitten vaihtoon Topiaan kanssa, vaikka hän ilmeisesti näytti siihen halukkaalta. Työnsin molemmat autoon ja kömmin itse perästä.

— St. Pedersstraede 33! huikkasi Topias kuljettajalle.

Melko kauan saimme ajaa, ennenkuin oltiin perillä. Paljon ei vaununikkunoista saattanut nähdä ja sitäpaitsi painoi uni vielä raskaana silmäluomia. Pysähdyimme vihdoin vaatimattomalle kadulle, vanhan kolmikerroksisen kivitalon edustalle.

Saatuamme yhden kahden hengen huoneen ja yhden »enkeltvaerelsen» painuimme uudestaan levolle.

*

Havahduin kärsimättömään koputukseen huoneemme ovelle. Ponnahdin istualleni ja kysyin ruotsiksi, kuka meitä häiritsee?

Opettajatar tietysti, kukapas muu! Hänellä oli nälkä. Manasin hänet sisimmässäni lounaalle hiiden pisaan, mutta korotin sitten ääneni ja neuvoin suorittamaan tiedusteluretken alakertaan. Meitä nukutti vielä.

Neiti Haarakainen vaikenä, arvatenkin loukkaantuneena, ja poistui askelten äänestä päättäen. Tuosta neitsyestäpä taidettiinkin saada risti. Mutta osaako

kukaan mies olla tarpeeksi kaukonäköinen säätäessään äänensävyensä hämyhetkirupattelussa laivan kannella ikäneidon kanssa, joka silmännähtävästi ei muuta pyydä, kuin saada olla pelkkänä korvana?

Katselin nukkuvaa Topiasta melkein pä vastenmielisyydellä — meitä on paljon sellaisia eppuja, jotka kernaasti panemme mieliharmimme muitten syyksi — ja sitten viskasin pielukseni hänen päähänsä.

Peseydyimme, ajoimme partamme ja pukeuduimme. Mikäli saatoin ymmärtää, piti Topiaan palaa halusta päästä tapaamaan karannutta morsiantaan, jonka hänen tietämänsä mukaan piti oleskella Jørgenseninsä kodissa jossakin syrjäkaupungilla, Mariendalsvejin varrella, ja siksi hiukan hämmästyinkin, kun hän kuulutti, että nyt mennään ensi töiksi syömään paljon ja pitkään jonnekin mukavaan paikkaan ja sitten mennään kahville jonnekin vielä mukavampaan paikkaan.

— Ei se toista kertaa karkuun pääse. Hillevi Granroos, tarkoitan.

Aioin sanoa, ettei siitä voi olla niinkään varma, ja oikeassa olisin ollut, niinkuin myöhemmin saamme huomata, mutta tuumailin sitten, että tämä oli etupäässä Topiaan asia, enkä virkkanut mitään, vaan seurasin häntä kiltisti portaita alas.

Puikahdimme nopeasti ruokasalin ohi, sillä mei-

dät oli vallannut jonkinlainen »horror Annae», ja edelleen eteisen poikki katuovelle, mutta kynnyksellepä sitten pysähdyttiinkin.

Ulkona satoi kuin saavista kaataen.

Olinhan jo huoneemme ikkunasta huomannut, että sää oli lievimminkin sanoen märkä, mutta tällaiselta taivaan ammeitten tyhjennykseltä ei se toki sentään ollut näyttänyt.

Nostimme päällystakkiemme kaulukset pystyyn.

— Olitko ajatellut mitään määrättyä paikkaa? kysyin minä.

— En. Mutta kyllä se seikka nyt on päätettävä. Odotappas, kysytään oviloikkarilta. — Käännyimme, mutta ennenkuin ehdimme tiskin luo, avautui ruokasalin ovi ja Anna Haarakainen astui halliin.

Vaisto käski meitä valitsemaan kahdesta pahasta pienemmän ja seuraavassa tuokiossa olimme kadulla. Harpoimme eteenpäin hartiat kyyryssä, umpimähkään. Kadunkulmassa seisahduimme. Mutta hätämme ollessa suurimmillaan oli autokin lähellä.

Neljännestuntia myöhemmin istuimme Dagmar-ravintolan nurkkasohvassa palmun alla ja tutkimme ruokalistaa.

Vertatihkuvaa chateaubriandia viileskellessämme aloin sitten varovasti udella, miten veli Hilpari oikeastaan oli suunnitellut »kaiken tapahtuvan». Minä olin kuvitellut jonkinlaista äkkiryynnäkköä ja voi-

ton juhlimista senjälkeen parin viikon huvittelulla Kuninkaan Kaupungissa, jona aikana minä saataisin tutustua Köpenhaminan ja mahdollisesti Aarhusinkin sanomalehtioloihin, jotta vanhurskaus tulisi täytetyksi ja stipendisäätiön hallitus tyydytetyksi.

Topias suvaitsi suoda minulle säälivän katseen. Ja kun edeskäypä oli asettanut kahvikupit eteemme, piti hän minulle ensimmäisen ja ainoan luennon sota-aidosta, minkä tähän ikääni olen kuullut.

— Kuules nyt, veli Hallamaa. Sota — ja mitä muuta tämä on — ei suinkaan ole mikään yksinkertainen asia. Minun on valloitettava karannut morsian ja se voi olla paljon konstikkaampi juttu kuin oli Ranskalle Elsass-Lothringin saaminen. Tosin en tarvitse siihen äärettömiä rahasummia, mutta taktiikan ja strategian niksit on tunnettava. Minä aavistan, että tästä koituu kiivas kamppailu, vaikka taistelevien puolten voimasuhteet näennäisesti ovatkin tasavertaiset. Operatioalue on meille toistaiseksi aivan tuntematon. Äkkiryynnäkö ei voi tulla kysymykseen ilman muuta, mutta alote on kyllä meillä. Nyt on minun laadittava suunnitelma sen mukaisesti. Yksityiskohtia ei minun tarvinne sinulle selittää, sillä minä olen ylipäällikkö, yleisesikunta, ylempi ja alempi päällystö rintamalla niinkuin rintaman takanakin ynnä lisäksi toimiva armeija.

Sinä olet — hm — nostoväki. Riittää, kun ymmärrät, että minun on järjestettävä tiedustelutoiminta, ennenkuin voin ajatellakaan hyökkäystä. Hyökkäyksen edellä käy vielä tykistövalmistus, ja vasta sitten lähtee jalkaväki tuleen. Minun on ajateltava monta asiaa selväksi, keskiydyttävä, ennenkuin isken. Koeta siis rauhoittua, äläkä ihmettele mitään.

Hän syventyi rupattelemaan strateegisista ongelmista, joilla ei ollut mitään tekemistä asian kanssa, sellaisella hartaudella kuin vain hän saattoi syventyä rupattelemaan pelkän rupattelun vuoksi (minä torjuin jyrkästi ehdotuksen toisen munkkineljännoksen tilaamisesta) ja kun en hänen aivoituksistaan lopultakaan saanut sen parempaa selvyyttä, rupesin tuumiskelemaan omien asioitteni hoitamista. Mutta ne eivät kuulu tämän todenperäisen matkakuvauksen puitteisiin, joten sivuutan ne vaikenemalla.

Ulkona oli ilma seestynyt. Ehdotin, että lähtisimme kävelemään kaupungille, mutta hän ei suostunut. Jätin siis hänet oman onnensa nojaan sovituaamme, että tapaisimme »Fredenissä» — se oli hotellimme nimi — määrätyllä kellonlyömällä.

Koska tämä ei ole mikään matkailuopas ja erittäinkin, koska minä en ole enempää luonnonkuvaaja Juhani Aho kuin runoilija V. A. Koskenniemiäkään (taivas heitä siunatkoon), jätän vaikutelmani Kö-

penhaminasta kaupunkina samoin kuin muutkin rakennustaidetta, luontoa ja nähtävyyksiä koskevat purkaukset tästä tarinasta pois, etenkin kun luulen tekeväni sillä lukijakunnalleni (Allah, olkoon se suuri) palveluksen. Tyydyn siis vain lausumaan käsitykseni, että se herra, joka Tietosanakirjassa väittää, ettei Köpenhamina tee vanhan kaupungin vaikutusta, mahtaa vaatia vallan Ramses II:n aikuisia pytinkejä, ennenkuin suostuu sanomaan niitä vanhoiksi. Ei tarvitse muuta kuin menee vaikkapa Nyhavnin tienoille kävelemään tai puikahtaa jollekin Strögetiltä haarautuvista pikkukaduista, niin löytää jo vanhanlaista. Ja sekin on nuorta kaikkein vanhimpien rakennusten rinnalla. Mutta ei ruveta riitelemään siitä.

Lorvailin aikani pitkin katuja, ajoin autolla Köpenhaminan »Korkeasaareen» ja eksyin lopulta Kuningkaalliseen kirjastoon, jonka miljoona ja yksi siddettä antoivat minulle lopullisen vahvistuksen vakaumukseeni, että minä en tiedä mitään. Inkunaa-belit ja käsikirjoitukset olivat niin mielenkiintoiset, että havahduin todellisuuteen vasta sitten kuin äärettömän kohtelias herra kosketti sormenpäällään hihaani ja sanoi, että eiköhän lähdetä jo syömään.

Jum! Katsoin kelloani. Topias oli istunut rauhassa (Fredenissä) jo toista tuntia. Panin töpinäksi.

Väpättävin sydämin harpoin kohti huoneemme

ovea kuvitellen Topiaan pitkän hahmon mittailevan huonetta suunnilleen samalla tavalla kuin tiikeri oli tehnyt Zoologisk Havessa, mutta kun sain oven auki, havaitsin huoneen tyhjäksi. Topias nietu.

Kyselin siivoojattarelta. Ei tiennyt herran käyneen. Kyselin alhaalla portierilta. Niks.

Että minun pitikin jättää hänet sinne Dagmariin! Nyt oli päivä pilalla.

Niinkuin olikin. Anna Haarakainen keskeytti harmitteluni saapumalla katsomaan, »minkälainen huone teillä on» ja sitten meidän oli lähdettävä — elokuvaan. Iisalmella ei mahda olla elokuvia.

Klo 1 yöllä soitti Topias Wivelistä, että hän istui siellä ankkurissa. Lompakko oli kapsäkissä.

IV.

*Nikolai Jörgensen tapaa vanhan tuttavan, mistä on seurauksena, että hän lähtee Hillevin kanssa Kiertueelle
3 enon, 6 sedän ja 7 tädin luo.*

Minun on nyt kerrottava siitä, mitä tapahtui muutaman Mariendalsvejin varrella olevan pikku talon toisessa kerroksessa suunnilleen samaan aikaan kuin istuin Anna Haarakaisen kanssa elokuvissa.

Mainitussa kerroksessa asui m.m. entinen »kurve-

mager» Johs. Jörgensen vaatimattomassa kahden huoneen ja keittiön huoneustossa. Ukko Jörgensen oli aikanaan osannut panna senverran rahoja säästöön, että kun hän eräänä päivänä kolme vuotta sitten yhtäkkiä sai päähänsä ruveta pitämään valmistamiaan koriteoksia ja -huonekaluja antikvietteina, määräten muutamalle asiakkaalle tavalisesta maalaamattomasta korituolista sellaisen hinnan, että asiakas tarjoutui soittamaan lääkäriä, eukko Jörgensen muitta mutkitta saattoi panna kaupan kiinni ja antautua hoivaamaan miestään. Pariisen kuukautta sitten oli ainoa poika, panimomestari Nikolai, tullut Suomesta mukanaan morsiamensa, ja vanhukset olivat tietenkin ottaneet »lapset» vastaan avosylin. Kun Nikolai eräänä päivänä lisäksi saattoi ilmoittaa saavansa syyskuusta edullisen toimen Tuborg-tehtailla ja jäävänsä kotimaahan, ei riemulla ollut mitään rajoja. Päätettiin, että nuorten häät vietettäisiin elokuun loppupuolella, viikon häämatka tehtäisiin Suomeen Hillevin asioitten järjestämistä varten, ja sitten —

Mutta tässä tuleekin nyt solmu lankaan.

Nikolai oli päivällä ollut parisen tuntia asioillaan ja palasi kotiin odottamattoman synkkänä ja vaite-
 liaana. Hillevi koetti udella, mitä oli tapahtunut, mutta punatukkainen sulhanen pudisteli vain päätään ja huokaili. Päivällinen syötiin alakuloisen

mielialan vallitessa. Ainoa, joka ei huomannut min­kään olevan vinossa, oli ukko Johannes, joka mutisi alituista mutinaansa ja hihitti muistaessaan jotakin erikoisen huvittavaa.

Myrskyä ennustavaa hiljaisuutta jatkui aterian jälkeenkin ja harmaa taivas, joka näkyi ikkunoista huoneeseen, lisäsi osaltaan apeutta. Äiti Jörgen­sen istui vaaleanruskeaksi maalatussa keinutuolissa lempeänä ja lihavana ja kutoi jotakin harmaata tilkkua. Isä Johannes oli ristinyt kätensä piskuisen päärynävatsansa yli ikkunan ääressä olevassa oma­tekoisessa (ja siis antiikkisessa) korituolissa ja mietti asioita, jotka ikuisesti jäisivät vain hänen omaan tietoonsa. Nuori pari oli istuutunut poroporvarilli­sen huoneen arvokkaimpaan koristukseen, mieltä­kääntävän rumaan Biedermeier-sohvaan, jonka ylä­puolella riippuivat »kurvemagerin» ja hänen vai­monsä suurennetut valokuvat ja hopeakirjaimilla painettu raamatunlause.

Hillevi Granroos, pieni, sievä vaaleaverikkö, jolla oli hiussykkyrä niskassa leikkotukan asemesta, suu­ret, ilmeikkäät silmät ja harvinaisen kaunismuo­toiset kädet, oli nostanut beigeväriseen silkkisuk­kaan verhotun säärensä toisen yli ja tuijotti onnetto­man näköisenä eteensä. Hänestä alkoi tuntua, ettei hän oikein soveltunut tähän ympäristöön. Niko­laikin, pitkä roteva mies, jolla oli älykkäämmät kas-

vot ja solakampi vartalo, kuin panimomestarilla saattaisi odottaa olevan, alkoi tuntua niin kummallisen vieraalta. Miksi ei kukaan puhunut mitään?

Tytön kasvot värähtivät hermostuneesti ja hän laski kätensä miehen olkapäälle.

— Nick, ellet heti sano, mitä mörköilet, niin huu-dan!

Nikolai murahti. Äiti Jörgensen silmäsi häntä tutkivasti kutimensa yli ja pudisti päätänsä. Hillevi nousi ja tarttui sulhastaan hartioihin.

— Nicky!

Mies liikahti levottomasti. Sitten hän hieroi silmiään peukalolla ja etusormella ja huokasi.

— Istuhan. Tiedätkö, että Topias Hilpari on täällä?

Ellei Hillevi olisi ehtinyt istuutua, olisi hän luultavasti pudonnut istualleen. Hänen silmänsä revähtivät selälleen ja hän tuijotti sulhastaan säikähtyneenä, aivan kuin olisi tämä yhtäkkiä tullut hulluksi.

— To-Topias?

— Niin.

Hillevi oli vain aivan tavallinen pikku nainen ja käyttäytyi senvuoksi, niinkuin tavalliset pikku naiset tällaisissa tapauksissa käyttäytyvät. Hän tarttui toisella kädellään sohvan käsinojaan, painoi toisen rintaansa vasten ja nojautui taaksepäin ummistaen silmänsä.

Topias täällä! Milloin hän oli tullut? Miksi? Mitäpä sitä kysyi . . . tietysti tavatakseni häntä, Hilleviä. Hyvä Luoja, se ei saanut tapahtua. Ja kuitenkin —

— Oletko tavannut hänet?

— En. Kunpa olisinkin.

— Mistä sinä sitten tiedät hänen olevan täällä?

— Menin Café a Portaan juomaan kahvia ollessani kaupungilla. Juuri kuin aioin lähteä, istuutui viereiseen pöytään tutunnäköinen mies, joka viskasi »tjenerille» tilauksen niin suomenvoittoisella ruotsinkielellä, että hänen kansallisuudestaan ei voinut olla epäilystäkään. Hänkin huomasi minut, tuijotimme toisiamme tovin, ja sitten hän ojensi kätensä. Muistinko hänet? Kyllä. Muudan Viipurin aikainen tuttava, kanttori Kristolin. Hän oli saapunut tänne ottaakseen osaa johonkin kongressiin Aarhusissa ensi viikolla. Juttelimme hetken, kyselin, kuinka Suomessa voitiin, kuinka matka oli sujunut j.n.e. Tällöin hän muun muassa mainitsi saaneensa laivassa kaksi perin ikävää hyttitoveria, joista varsinkin toinen oli tehnyt parhaansa tärveläkseen häneltä koko matkan. Mies oli muudan sanomalehdentoimittaja Hilpari, kotimaassa sangen laajalti tunnettu lurjus, joka matkan kestäessä ei tehnyt juuri muuta kuin joi ja lateli röyhkeyksiä kanssamatkustajille. Nimi kiinnitti huomiotani ja tein muutamia kysymyksiä tuosta matkatoverista.

Saamani kuvaus ei jätä mitään sijaa epäilykselle. Topias Hilpari on täällä ja sinä tiedät yhtä hyvin kuin minä, minkä vuoksi hän on tullut.

Hillevi purskahti itkuun. Miksi, sitä hän ei olisi voinut itselleen selvittää. Sydänalaa kouristi niin omituisesti . . . kadutti . . . peloitti . . . oli ikävä kotiin . . .

Äiti Jörgensen nousi säikähtyneenä keinutuolistaan, pudotti kutimensa lattialle ja hätäili:

— Men kaere ven, kaere, lille Hillevi . . .

— Äiti, torjui Nikolai, anna hänen itkeä. Sinä et tiedä . . . et ymmärrä. Kyllä tämä tästä asettuu. Hän nousi ja alkoi astella levottomasti edestakaisin huoneessa.

Sitten pysähtyi hän Hillevin eteen, tarttui hentoihin, pieniin käsiin ja kuiskasi:

— Sinä välität hänestä vielä?

— En — oi, ei, et sinä käsitä . . .

Nikolai retkahti istumaan pöydän viereen ja laski nyrkkiin puristetun kätensä kauhtuneelle boijiliinalle.

— Minä etsin hänet käsiini. Ja kun löydän hänet, niin auttakoot häntä Semin, Hamin, Jafetin ja kaikkien muitten kristittyjen ja pakanain jumalat. Litis-tän hänen törkeän naamansa lähimpään seinään ja sitten potkin hänet läpi kaupungin S.H.O.Y:n

konttoriin ja pidän huolta siitä, että hän saa lipun ensi lauontain laivaan.

— Nicky, ei — ole hiljaa! Hillevi melkein huusi.

— Sinä rakastat häntä! Nikolain vaaleat silmät olivat pullistua kuopistaan.

— En!

— Rakastatpa! Helvetti! Hän iski nyrkkinsä pöytään, niin että kukkamaljakko kaatui ja isä Jörgensen hypähti pystyyn tuolistaan.

— 'tös, kuka ampui? pelästyi ukko.

— Nikolai, Nikolai kulta! Äiti Jörgensen vään-teli käsiään.

Hillevi nousi ja ojensi rukoilevan näköisenä kä-tensä nuorta miestä kohti.

— Nick, kuulehan. Minä en rakasta häntä, mutta ensimmäistä sulhastaan ei myöskään unohda väleen. Minä . . . minä en suinkaan aio . . . en tahdo tavata häntä.

— No, mutta mitä sitten on tehtävä? Tietysti hän löytää tänne ennemmin tai myöhemmin ja silloin —

— Voi, en ymmärrä. Emmekö voisi matkustaa jonnekin?

Ukko oli jälleen vaipunut tuoliinsa ja näytti kuun-televan ymmällään mutta samalla uteliaana. Äiti Jörgensen katseli nuoria hämmentyneen ja levotto-man näköisenä.

— Matkustaa? En suinkaan minä häntä pakoon lähde. Parilla kunnan korvatillikalla tämä asia järjestyy.

— Mutta minä en salli sitä. Meidän täytyy —

— Lapset, keskeytti äiti Jörgensen. Miksi ette hyvinkin voisi matkustaa viikoksi pariaksi pois. Sukulaiset varmaankin tahtoisivat mielellään tutustua Hilleviin, ovatpa m.m. Lauritz-eno ja Thit-täti jo kysyneetkin, ettekö käy heidänkin luonaan.

— 'tös, jorautti ukko korituolistaan, 'tös, juuri niin. Matkustakaa te, kun kerran sukulaisia riittää hih hih hih. Nikolailla on kolme enoa, kuusi setää ja seitsemän tätiä. Ja jokainen heistä ottaa teidät mielellään vastaan. Sillä nyt ei kuitenkaan ole niin väliä, menettekö Jens-sedän luo Slagelseen, sillä hän on valitettavasti hyvin ikävä ihminen. Hyvin ikävä. Ei erota antiikkista korituo . . .

— Älähän nyt, isä, keskeytti äiti Jörgensen. Lapset voivat mennä kenen luo vain haluavat. Kirjoittaisit, Nikolai, heti, niin ehtisit saamaan kirjeen vielä iltapostiin ja huomenna voisitte jo matkustaa päiväjunassa.

Nikolai näytti miettivältä. Ajatus ei ollut hullumpi. Hilpari kyllästyisi pian etsintään, eikä tässä suuria kustannuksiakaan kysytty. Mitähän, jos kirjoittaisi Lauritz-enolle Middelfartiin? Jos se pahuksen neekeri löytäisi jäljet, voitaisiin matkustaa

Niels-enon luo Aarhusiin tai Thit-tädin luo Sönderborgiin. Olipa kerran hyötyäkin tuosta siunatusta, laajasta suvusta.

— Taitaisi olla viisainta, myönsi hän vihdoin. Muuten tästä voi helposti joutua pahoinpitelystä vankeuteen, eikä ole aikaa sellaiseen juuri nyt. Kirjoitanpa Lauritz-enolle heti. Matkustamme huomenna pikajunalla Korsöriin; sieltä lähtee lautta heti junan tultua Nyborgiin ja iltapäivällä olemme perillä. Mutta entäpä, jos se juppe käy täällä meidän lähdeTTYämme?

— Kyllä me hänet isän kanssa hoitelemme, rauhoitti äiti. Sanomme teidän lähteneen Helsingöriin tai Roskildeen, eikö niin, isä?

— 'stös. Vaikka Hunaniaan.

Ei se ukko niin hassu ollut, kuin olisi voinut luulla hänen tavallisesta höpinästään päättäen.

Näin tuli kiertue Nikolai—Hillevi järjestetyksi.

Joku ihmettelee kenties, että olen osannut näin yksityiskohtaisesti tehdä selkoa syistä, jotka saivat Nikolai Jörgensenin ja Hillevi Granroosin valmistamaan tämän ikävän yllätyksen Topiaalle (ja minulle). Se nyt ei ole ollut konsti eikä mikään.

Hillevihän se itse tämän on kertonut.

Kertoipa hän vielä vähän muutakin, mutta sen saatte kuulla myöhemmin.

V.

Poliisi ampuu meitä Uruguayn konsulaatin ullakolla ja Anna Haarakainen saa meistä kyllikseen toistaiseksi.

Kamalin rangaistus, minkä ukko Boileau voisi saada siitä, että hän kirjoitti runousoppinsa, olisi, että hän heräisi kuolleista näkemään, mitä minä tällä hetkellä teen, ja minkälaista kirjallisuutta kansa eniten nykyisin lukee. Mutta minä jatkan juttuani silläkin uhalla, että tuo ihme tapahtuisi ja vaikka minun tässä luvussa on kerrottava asioita, jotka itsestänikin tuntuvat keksityiltä, sillä ensiksikin olisi ukko Boileau ansainnut rangaistuksensa — hänhän väittää kaikkia romaanisankareita, siis Topiasta ja minuakin, mitättömiksi — ja toiseksi menee tällainen tavara meidän päivinämme helpommin kaupaksi kuin Horatiuksen oodit.

Lunastettuani Topiaan pantista Wivelistä, missä hän lopulta oli ollut vähällä joutua käsikähmään »tjenerin» ja hovimestarin kanssa, jotka, kuten hän väitti, olivat saattaneet hänet mielipuolisuuden rajoille »treseillä» ja »halvfjerseillä» ja muilla matabelenkielisillä laskusanoilla, olin pitänyt hänelle pitkän saarnan (hän nukahti kuultuaan vasta alun) hotellissamme ja selittänyt, että jättäisin hänet omiin hoteisiinsa, ellei heti ryhtyisi valloittamaan

takaisin morsiantaan, olipa hänellä sitten sotasuunitelma valmiina tai ei.

Aamulla Hilpari heräsi kalpeana ja huonomuistisena ja pyysi minulta ensi töikseen lyhyttä selontekoa edellisestä illasta. Saatuaan sen, kysyi hän nöyrästi, suostuisinko iltapäivällä lähtemään hänen kanssaan Mariendalsvejille. Oli muka parempi, että meitä oli kaksi, sillä niin vanhempi kuin nuorempikin Jörgensen voisivat olla hiukan ynseitä — tanskalaisen kuuluisa »gemytlisyys» on kovin pinta-puolista — sellaisia vieraita kohtaan, kuin me olimme.

Lupasin, vaikkakin vastahakoisesti, ja kello 4 ip. löysimme itsemme Mariendalsvej n:o 22 kohdalta.

Tarkastelimme siunaaman ajan taloa, ennenkuin astuimme pääovesta sisään. Topias kulki edeltä ja pysähtyi portaita noustessamme joka kolmannella askelmalla pyyhkimään kahdestakin syystä pursuilevaa tuskanhikeään.

Puolivälissä toista kerrosta täytyi hänen nojautua seinään. Kalpea hän oli ollut jo lähtiessämme, mutta nyt oli hän kasvoiltaan palttinanvalkea ja hänen kätensä tärisivät. Tunsin jotakin säälintapaista, mutta varoin visusti kavaltamasta tunteitani. Oli parasta, että päästiin selville vesille niin pian kuin suinkin.

Hilpari katsoi minua kuin hetteeseen hukkuva ja ähkäisi vaivalloisesti:

— Piru sinut periköön, kivisydän! Pakotat sairaan ihmisen ylivoimaisiin ponnistuksiin.

— Sairaan? Olisit jättänyt sen Wiveliin menosi, niin ei sinua nyt vaivaisi mikään. Et olisi tarttunut liköörilasiin, niin et pelkäisi nyt. Eikö jo siinä suuressa kirjassa sanota, että jos oikea kätesi sinua viekoittelee, niin hakkaa se pois?

— Mitäpä se auttaisi? sanoi Topias sammuvalla äänellä. Kiusaus olisi kuitenkin jäljellä vasemmassa.

Vihdoin seisoimme etsimämme oven edessä.

— Soita sinä, pyysi Topias.

Soitin.

Odotimme tuokion turhaan. Soitin uudelleen.

Oven takaa kuului laahustavia askeleita, joku kopeloi avainta ja ovi aukesi raolleen. Vanha, pörrö-tukkainen mies katseli meitä kysyvästi, silmät sikkarassa tuuheitten kulmakarvojen alla.

Topias nosti hattuaan.

— Onko herra Nikolai Jörgensen kotona?

— 'stös. Hvaba?

— Herra Nikolai Jörgensen?

— Jääh, Nikolaj. Ei, ei ole kotona.

— Neiti Hillevi Granrooshan asuu teillä?

— Jääh. Ei ole kotona.

— Milloinka heitä voisi tavata?

— He ovat matkustaneet pois.

Topias kysyi, minne he olivat matkustaneet,

mutta ukko pudisti vain päätään ja lopulta hän paiskasi oven kiinni. Tuokion seisoimme kuin kivipatsaat suljettua ovea töllistäen ja sitten meni Topiaaseen suuttumuksen pahahenki. Hän soitti pitkään, mutta turhaan ja sitten hän alkoi jyskyttää ovea nyrkillään niin voimallisesti, että naapurihuoneesta tuli pelästynyt nainen kurkistamaan portaisiin. Sain Hilparin onneksi pois, vaikka hän hangoittelikin vastaan, ennenkuin hälyyttivät poliisin.

— Mitä Herran tähden me nyt teemme? melusi hän kadulla. Sano nyt, keksi nyt jotakin!

Hän viittilöi ja kiroili kuin vimattu, mutta rauhoittui hiukan kun vakuutin, että näin pienessä maassa ei kukaan katoa niin jäljettämiin, ettei päivässä parissa käsiinsä saa, jos on tarvis.

Käveltyämme kymmenisen minuuttia saimme auton ja ajoimme Cafe Nationaliin päivälliselle. Juotuumme kahvia vastapäätä olevassa Tivolissa lähdimme jalkaisin hotelliimme miettimään, mihin nyt ryhtyisimme. Mutta Studiestraedellä, Grundtviigin talon kohdalla, meidän kävi hullusti.

Ollessamme juuri menossa Danevirke-hotellin ohi astui ovesta kadulle tuttavamme Kristolin, ollen törmätä Topiaaseen. Tämä kohotti koneellisesti kätensä hatunlieriin ja mutisi anteeksipyynnön, mutta kuoronjohtaja loi meihin vain halveksivan

katseen ja aikoi sen enemmittä jatkaa matkaansa. Parilla harppauksella Topias oli hänen edessään.

— Minä nostin hattuani ja pyysin anteeksi, sanoi hän tiukasti.

— Minä huomasin sen, vastasi Kristolin. Se oli aivan oikein tehty.

Ennenkuin ehdin väliin oli Topiaan nyrkki lennähtänyt ensin taaksepäin ja sitten suoraan eteenpäin ja seuraavassa tuokiossa oli Kristolin, ellei nyt juuri knock-out, niin ainakin »groggy». Vasemman käden swingi lennätti hänet nenälleen ja sitten kelpasi Topiaalle ja minulle maa, sillä hieno poliisi oli vain parinkymmenen askeleen päässä.

Oli kumma, ettei kukaan asettunut tiellemme. Pääsimme seuraavaan kulmaan asti kenenkään estämättä. Kääntyessämme vilkaisin taakseni ja näin kahden poliisin juoksevan jäljestämme. Nähtävästi kulkivat ne juuttaat täällä Tanskassakin parittain kuin rakastavaiset.

Jatkoimme juoksuamme vielä muutaman talon ohi, kuulin pari pitkää pillinvihellystä ja sitten huomasimme parin vastakkaisella katukäytävällä kulkevan rotevan miehen rientävän juoksujalkaa vinosti kadun yli ilmeisestikin poliisien avuksi.

Läähätimme parin leveän näyteikkunan ohi — silmissäni vilahti anjovisrasiaröykkiöitä ja appelsiini-pyramiideja — sivuutimme leveän oven ja puikah-

dimme kuin yhteisestä sopimuksesta toisesta, sen vieressä olevasta ovesta sisään. Pysähtymättä katsomaan, oliko talossa mahdollisesti hissiä, ryntäsimme portaita ylöspäin sydän pampattaen ja kurkunpää kirvellen. Mahdoimme olla toisessa kerroksessa, kun alhaalta portaista alkoi kuulua melua ja kiljuntaa:

— Standse, hei, standse, for pokker! Pysähtykää, tai ammumme!

Tajuamatta mitään, osaamatta ajatella ainuttakaan ajatusta loppuun, kiidimme ylöspäin. Viimeinen porrassarvi — ullakkokerros — tuossa raudoitettu ovi . . .

Kiskaisen kahvasta. Jumalankiitos, ovi aukeaa. Säntäämme pimeälle ullakolle. Takaa-ajajien askeleet kajahtelevat kiviportaissa.

Eteenpäin! Eteenpäin! On niin pimeätä, ettemme erota juuri mitään, vaan kompuroimme umpimähkään ja ympärillemme haparoiden laatikkojen ja jos jonkinlaisen kaman joukossa. Jostakin pilkottaa yhtäkkiä hiukan valoa ja samassa Hilpari pysähtyy. Kauhusta mykkänä pysähdyn minäkin. Topias on joko joutunut siihen tilaan, että hän koneellisesti yrittää pelastua kastelemasta housunsa, tai sitten on hän tullut hulluksi. Mies ähkii kuitenkin loppuun asti huolimatta siitä, että poliisit jo ovat ovella.

Huutoja, haparoimista ja sitten — laukaus, toinen,

kolmas! Kuulat vingahtavat jostakin aivan läheltä ja naksahtavat seinään.

Polveni hetkuvat ja päätäni pyörryttää. Mutta tuossa on jälleen ovi. Vai pettävätkö silmäni? Ei.

Heittäydyn ovea vastaan ja olen kaatua naapurikerroksen porraspermannolle. Topias hoippuu kintereilläni. Potkaisen oven kiinni ja nyt alkaa juoksu portaita alas.

Kerrosta alempana näen kuin unessa naisen painautuvan seinää vastaan. Hänellä on sylissä koiraa, joka haukkuu raivokkaasti. Muudan ovi on auki. Ryntään sisään, Topias seuraa, paiskaten oven salpaan jäljestään. Emme pysähdy hämärään eteiseen, vaan tempaamme muutaman huoneen oven auki ja Topias lysähtää polvilleen pehmeälle matolle melkein kynnyksen viereen. Minä retkahdan tuoliin.

Huoneessa on mies. Kuulen hämmästyneen huudahduksen ja kun näköaistini jälleen tottelee, huomaa katselevani revolverinpiippuun.

Nyt jälkeinpäin on minun vaikea analysoida tunteitani tuolla hetkellä, mutta voisin kuitenkin mennä valalle siitä, että tuo ojennettu revolveri säikähdytti minua paljon vähemmän, kuin poliisien huudot äsken. Vieläkin kuuntelin vaistomaisesti piittaamatta suuria edessämme seisovasta miehestä, jyskytettäisiinkö kenties ovelle. Hilpari oli melkein kauhun paralysoima.

En muista enää, miten pääsimme selitysten alkuun, mutta tuokion kuluttua käsitimme kuitenkin olevamme Uruguayn konsulin työhuoneessa. Hän kyseli meiltä kiivaassa äänilajissa, mitä me oikein tarkoitimme tunkeutumalla tänne, vaati saada tietää, ketä olimme ja uhkasi kutsua poliisin. Saimme hänet hieman rauhoittumaan, vieläpä luullakseni uskomaan totuuden kanssa yhtäpitävän kuvauksemme äskeisestä takaa-ajostakin, ja sen syistä, mutta siitä huolimatta konsuli käyttäytyi varsin jäykästi. Enkä sitä suuresti ihmettelekään — varsinkaan näin jälkeinpäin.

Topiaan paraikaa ladellessa anteeksipyyntöjä kuulimme ovikellon kilahduksen. Jäykistyimme kaikki kolme. Konsuli loi meihin suuttuneen silmäyksen.

— Nyt olette sotkenut minutkin rettelöönne, sanoi hän. Mutta enempää en totisesti aio tehdä, kuin mitä olen jo tehnyt jättäessäni hälyyttämättä poliisin tänne heti. Jos poliisit nyt ovat oven takana, saatte selviytyä, miten paraiten taidatte.

Iankaikkiseksi tunnustukseksimme tulkoon tässä sanotuksi, ettemme langenneet polvillemme pyytämään häntä armahtamaan meitä. Lysähdimme kyllä kumpikin tuoliimme, mutta alistuvina. Menköön nyt sitten vaikka saveen!

Konsuli meni eteiseen. Kuulimme hänen virkkavan muutaman sanan, luultavasti avaamaan rien-

täneelle palvelijalle ja sitten lukon naksahduksen. Kirkas naisen ääni huudahti jotakin ja konsuli vastasi.

Tuokiota myöhemmin avautui ovi taas ja huoneeseen astui konsulin seuraamana nuori, tummatukkainen nainen. Tunsin hänet heti. Hän se äsken oli nojautunut porraskäytävän seinään.

Meille sateli jälleen kysymyksiä. Nainen kertoi innokkaasti viittoillen jotakin espanjankielellä, mutta siitä sanatulvasta emme, Topias enempää kuin minäkään, ymmärtäneet mitään.

Konsuli tulkitsi ilmeisestikin hänelle antamamme selityksen nuorelle naiselle, sillä tämä nyökäytti päätään useaan otteeseen katsellen meitä vuoroon kumpaistakin. Lopulta hän huokasi ikäänkuin helpotuksesta ja konsuli kääntyi meihin.

Nuori nainen oli hänen tyttärensä señorita Consuelo Wassermann. Señorita oli juuri ollut lähdössä viemään koiraansa pihalle meidän kolistellessamme portaita alas. Ensin oli hän melkein mykistynyt säikähdyksestä huomattessaan meidän säntäävän avoimesta ovesta sisälle, mutta kun sitten poliisit apureineen silmänräpäystä myöhemmin ilmestyivät näkyviin, käsitti hän tilanteen. Jokin selittämätön vaisto (taivas olkoon siitä kiitetty) oli pannut hänet viittaamaan poliiseille portaita alaspäin ja vieläpä huutamaan: — Joutukaa — ne menivät

pihalle! Takaa-ajajat olivat melkein pysähtymättä jatkaneet matkaansa ja hän oli rientänyt jäljestä — viedäkseen lopultakin piskin pihalle. Siellä jatkoivat nyt poliisit kellarien penkomista.

Seuraavat viisi minuuttia me käyttäydyimme, niin Topias kuin minäkin, aivan kuin melodraamassa, suutelimme kylmäverisen ja eriskummallisen älykkään señorita Consuelo Wassermannin kättä ja ylistimme hra konsulia kuin kiinalaiset. Eipä ihme-kään. Mutta ennenpitkää palasimme senverran järkiimme, että aloimme käsittää lopullisen »pelastumisemme» vielä olevan sallimuksen käsissä.

Täältä oli nyt päästävä pois. Mutta miten ja minne?

Pohdimme kysymystä konsulin astellessa kärsimättömästi edestakaisin huoneessa ja hänen tyttärensä katsellessa meitä hieman huvitetun näköisenä sohvanmurkasta, jonne oli istuutunut.

Kadulle ei ollut hyvä lähteä niinkauan kuin saattoi otaksua poliisin olevan lähettyvillä. Herra konsulin vieraanvaraisuutta ei myöskään sopinut panna liian kovalle koetukselle. Rohkenin hetken kuluttua tiedustella hänenkin mielipidettään asiasta.

Hän mietti vähän ja sanoi sitten:

— Tämä on kulmatalo. Minun huoneustoni on St. Pedersstraeden puolella, kun te taas käsittäakseni olette tulleet taloon kulman toiselta puolelta.

Poliisit ajoivat teitä takaa tänne ja varsin todennäköistä on, että jos he ovat jääneet pitämään taloa silmällä, kohdistavat he huomionsa etupäässä St. Pedersstraeden puolella olevaan katuoveen ja pihaan. Eikö senvuoksi olisi viisainta, että herrat häipyvät samaa tietä kuin ovat tulleetkin? Ullakon kautta. Riski on tietysti aina olemassa, vieläpä sittenkin kuin olette täältä selviytyneet — jos mukiloi-manne herra tunsivat teidät ja on ilmoittanut nimenne, pannaan mahdollisesti toimeen tiedustelu tai razzia hotelleissa — mutta muutakaan neuvoa kuin nyt antamani ei nähdäkseni ole.

Me suutelimme señorita Consuelon kättä, kumarsimme konsulille ja noudatimme hänen neuvoaan niin hyvällä menestyksellä, että parikymmentä minuuttia myöhemmin istuimme hotelli Fredenissä.

Kauan olimme siinä määrin seikkailumme herpaannuttamia, ettemme osanneet ruveta pohtimaan pääasiaa: karkuteillä olevan morsiamen löytämiskeinoja. Piristyttyämme vähän kävin lahjomassa oviloikkarin tiedustelujen varalta ja sitten aloin, nujertaen muut esille pyrkivät ajatukset, vetää suuntaviivoja etsiskelytoiminnallemme.

Topiaalle oli kuitenkin sallittu äkätä parhaalta tuntuva keino. Ystävä oviloikkari kutsuttiin neronleimauksen toimeenpanijaksi 10 kruunun palkkiota vastaan ja klo 9 illalla tiesimme, että Nikolai Jörgen-

sen morsiamineen näihin aikoihin istui Lauritzenonsa luona Middelfartin pienessä kaupungissa Fyenin luoteiskulmalla.

Oviloikkari oli soittanut ent. kurvemagerille, ilmoittanut olevansa osoitetoimiston virkailija ja väittänyt hra Nikolai Jörgensenin ja nti Hillevi Granroosin saapumisilmoituksessa olevan jotakin epätäydellisyyksiä sekä samalla vaatinut ja saanut tietää heidän nykyisen oleskelupaikkansa.

Kun siivoojatar toi meille iltateemme, sieppasi riemastunut Topias hänet syliinsä ja aloitti hurjan polskan minun nauraa hihkuessani mukavassa nojatuolissani. Kukaan meistä ei kuullut koputusta ovelta, mutta katseemme osuivat yhtäkkiä opettajatar Anna Haarakaiseen, joka silmät selällään seisoi huoneemme kynnyksellä hämmästyneenä tuijottaen odottamatonta

tableau vivant'ia:

Nojatuolissa kohti kurkkuaan naurava toimittaja Hallamaa, epäilyttävän näköistä nestettä sisältävä lasi kädessään, keskellä lattiaa toimittaja Hilpari hartaasti halailmassa kikattavaa siivoojatarta.

Hiljaa katosi Anna Haarakainen näköpiiristämme — toistaiseksi.

VI.

Tässä luvussa kerrotaan, miten 16 Kubanin kasakkaa voittaa Topiaan ja miten minä olin saada linnun kiinni.

Pahoista aavistuksistani huolimatta sujui matkamme Köpenhaminasta aina Odenseen asti komelluksitta. Topias oli harvapuheinen ja nojasi enimmäkseen avoimesta vaununikkunasta ulos, ripustettuaan lakkinsa vaunun seinässä olevan pahvi-kaistaleen yli, jossa varoitettiin: »Laen Dem ikke ud.» Mitä mielenkiintoista hän oikein maisemasta löysi, sitä on minun vaikea arvata, sillä mitään huomautuksia hän ei tehnyt ja minä puolestani taas näin vain yksitoikkoista, viljavaa maata ohi vilah-tavine turve- ja liuskakivikattoisine talorykelmi-neen ja laitumella käyvine tummine karjoineen, enkä sitä viitsinyt pitemmältä tuijotella. Joskus hurau-timme pyökkikujan tai tammipuiston ohi, joskus sivuutimme pienemmän tai suuremman yhdyskun-nan, joskus pysähtyi juna jollekin asemalle ottamaan ja jättämään tavaroita ja ihmisiä, mutta eipä tämä juuri yksitoikkoisuutta rikkonut.

Lauttamatka Korsöristä Nyborgiin virkisti, mutta loppui suotta lyhyeen. Astuimme jälleen junaan ja saavuimme klo 3 aikana Odenseen. Siellä tyhjeni vaunumme, niin ettei matkaa jäänyt Topiasta ja

minua lukuunottamatta jatkamaan muita kuin muudan nuori, punatukkainen nainen, jonka elämäntehtävänä ilmeisesti oli voileipien syönti. Niitä oli hänellä matkalaukussa rajattomat määrät, aina kaksi vastakkain, välissä ohut silkkipaperi. Olin laskenut hänen syöneen Nyborgista lähdettyämme 20 voileipää, mutta saatan erehtyä.

Aloin jo valmistautua torkkumaan Middelfartiin asti, kun Topiastakin mykisti jatkuvasti, mutta juuri ennenkuin juna lähti liikkeelle, kuului vau-
numme ulkopuolelta kiivasta puheensorinaa ja astun-
taa. Ja tuokiota myöhemmin alkoi vaunuun lappaa
miestä kuin meren mutaa, pitkiä tummia veikkoja,
enimmäkseen parrakkaita uroita. Ryssiä, hitto
soikoon, sen näki jo ennenkuin ehti saada selkoa hei-
dän puheenpolpotuksestaan. Ryssiä keskellä Fyenin
saarta! Nykäisin Topiasta takinliepeestä.

Hän rykäisi ja kääntyi katsomaan tulokkaita. Kovaäänisesti puhellen, naureskellen ja viittoillen nämä tungeskelivat kapeassa käytävässä katsellen itselleen istumapaikkoja. Juna oli ollut jo jonkun minuutin liikkeellä, ennenkuin he lopultakin olivat kukin sijansa löytäneet, mutta sittenpä olikin vau-
nunosasto täynnä kuin sardiinirasia. Se punatuk-
kainen neiti oli joutunut kahden verevän miehen
väliin ja minun oikealla puolellani istui pitkäpar-
tainen iivana tiukassa kuin kiila.

— Ei näistä sortajaveljistä näy vapautuvan, vaikka matkustaisi vähän kotinurkkia kauemmaksi, sanoin minä.

— Mh, hymähti Topias.

Muudan vastapäätä istuvista kolmesta ryssästä vilkaisi meitä uteliaasti. Hän sytytti savukkeen, puhalteli muutaman savun ja tokaisi sitten:

— Suome poika!

Kurtistin otsaani. Mies oli ilmeisesti joku takavuosien pakkovuokralainen, koska tshuhnan kielestä selvän sai.

— Ryssä poika! sanoi Topias ja nyökkäsi hänelle.

Venäläinen veti suunsa leveään virnistykseen.

Vaunun ja tytön he olivat vallanneet täydellisesti ja pian valtasivat he myös Topiaan, kuten saamme nähdä, sillä äskeiset vuorosanat olivat johdantona vilkkaaseen keskusteluun meidän ja perivihollisemme välillä.

Saimme kuulla heidän olevan kiertueella Tanskassa kuutenatoista Kubanin kasakkana, jotka varieteissa ja revyyteattereissa lauloivat »Stenka Rasinia» ja kukatiesi hyppäsivät tripatskaakin. Itse asiassa he olivat jokseenkin sekalaista seurakuntaa eri tahoilta Suurta Kaalimaata Ivangorodista Arkan-geliin ja Astrakaniin saakka. He olivat esiintyneet Köpenhaminassa, Naestvedissä ja Odensessa ja olivat nyt matkalla Middelfartin kautta Fredericiaan

ja sieltä Aarhusiin kartuttamaan tanskalaisia laakereita, ennenkuin jatkaisivat matkaansa Hollantiin.

Rupateltiin siinä kaikenlaista joutavaa, kunnes lopulta muudan venäläisistä aukaisi matkalaukkunsa ja otti esille herkullisen näköisiä voileipiä ja pitkän pullon ynnä pari lasia, joista toisen tarjosi Topiaalle. Hilpari lirppasi minulle silmää, mutta en liene ollut kovin innostuneen näköinen, koska hän seuraavassa tuokiossa rypisti nenäänsä.

— Aina sinä olet vääryyttä vastaan, kärehti hän.

Ryssät virittivät laulun ja laulamistaan he sitten jatkoivat taukoamatta aina Middelfartiin asti.

Junan porhaltaessa Middelfartin asemalle oli Topias levottomuutta herättävän hilpeä. Ensimmäisen kerran koko matkamme aikana aloin oikein vakavasti katua mukaanlähtöäni. Veljen vartijan virka alkoi tuntua liian hikiseltä urakalta. Aloin pelätä, että ihoni jäisi pysyvästi »kananlihalle» paimennettuani Topiasta vielä jonkun päivän. Jonkinlainen hämärä karkaamistuumakin alkoi jo hahmottua mielessäni, mutta tällä hetkellä vaativat käsilläolevat asiat ajatukseni kokonaan, niin että jätin mahdollisten muutosten miettimisen yhteiseen matkasuunnitelmaamme jäädä ja keskitin tärmoni Topiaan erottamiseen Vasili Iovitsh Silinistä, joka ilmeisesti oli käynyt hänelle sanomattoman rakkaaksi, koska hän melkein riippui tämän kau-

lassa. Siinä pitkässä pullossa oli asustanut väkevä henki.

— Mene sinä vain hommaamaan matkatavaroitamme tavaratoimistosta, neuvoi Topias asemalaiturille astuttuamme. — Kyllä minä tästä tulen.

Kohautin hartioitani. Ja menin.

Siitä laiturilta Topias sitten katosi.

Sain eräästä hospitsista vaatimattoman kahden hengen huoneen, jonka kristillissiveellisen ilman minä neljännestunnissa saastutin tulikivenkatkaisilla ärräpäillä siinä määrin, etten voinut olla siinä itsekään. Aukaisin ikkunan, sillä sää oli helteinen, painoin hatun päähäni ja lähdin umpimähkään mittailemaan katuja.

Saatoin pian todeta, että kaupunki oli varsin pieni ja kiukkuni alkoi hiukan hälvetä. Todennäköisesti saisin karkurin piankin käsiini. Poikkesin muutamaaan kahvilaan, pyysin ja sain puhelinluettelon ja sitten aloitin soittelun kaupungin hotelleihin, ravintoloihin ja kahviloihin.

Turhaan.

Istuin pitkän rupeaman aivan ymmälläni, kunnes äkkiä henki sanoi minulle, että minun oli turha jatkaa Topiaan etsiskelyä tässä kylässä.

Topias oli painunut kasakkain mukana Fredericiaan ja oli luultavasti tällä hetkellä täysi atamaani, sillä arvatenkin oli Vasili Iovitsh Silinillä ja hänen

tovereillaan enemmänkin sitä taikavettä, joka poistaa murheet ja rotuvihan. Ja ellei heillä sitä ollut, tarjosi sitä Topias, joka hiprakkaa rakentaessaan tavallisesti lopetti vasta romahduksen tapahduttua.

Menin Satamahotelliin. Saatoinko soittaa Fredericiaan? Kyllä.

Tuntia myöhemmin olin saanut tietää, että »16 Kubanin kasakkaa» asui Palads-hotellissa, mutta Topiasta en saanut langan päähän. Never mind! Sähkötin Silinille:

»Olen levoton Hilparin puolesta piste olkaa hyvä pyytäkää häntä viipymättä saapumaan Middelfartiin tai sähköttämään minulle Hospiz Middelfart

Hallamaa»

Tuikatessani sähkösanomakuitin liivintaskuuni lupasin pyhästi itselleni, että pesisin käteni koko jutusta niin pian kuin ensin saisin puretuksi täysin oikeutetun suuttumukseni vasten Hilparin naamaa.

Monta lupausta olin rikkonut sitä ennen ja monta olen rikkonut sen jälkeen, eikä tämäkään rikkomatta jäänyt. Kuitenkin se ikäänkuin rauhoitti minua vähäksi aikaa.

Ilta oli jo hämärtymässä kun lähdin verkalleen astelemaan majapaikkaani. Vähän-Beltin vilpoiset hengähdykset hyväilivät kivistelevää päätäni ja hiljaisuus irroitti minut ympäristöstä. Vaivuin miet-

teisiini. Pari kadunmittaa kuljin suoraan eteenpäin, käännysin sitten koneellisesti ja — pysähdyin.

Olin törmännyt nuoreen naiseen. Hölmistyneenä lennätin käteni hattuni reunaan ja huudahdin:

— Ah — anteeksi!

Nuori neiti tuijotti minua hieman hölmistyneenä hänkin.

— Minä se olin kömpelö, kuulin hänen sanovan.

Olin hajamielisenä lausunut anteeksipyyntöni suomeksi ja suomeksi sain myös vastauksen.

Silmänräpäyksen verran tuijotimme toisiamme. Näin vaaleat, sievät kasvot pienen, sinisen hatun alla ja pari kullanväristä kiharaa korvallisilla. Neitosen silmät olivat suuret ja tummansiniset.

Sitten sanoin:

— Suomenkielen taito on levinnyt laajemmalle, kuin olisin osannut uneksiakaan.

Heikko puna kohosi hänen poskilleen. — Siltä tuntuu, sanoi hän.

Hän epäröi tuokion, mutta taivutti sitten päätään ja lähti jatkamaan matkaansa. Pyörähdin kannoilani ja aloin kuin äänettömästä sopimuksesta kävellä hänen rinnallaan.

— Ettehän pidä minua tungettelevana, jos pyydän saada saattaa teitä vähän matkaa? kysyin. — Maanmiehen — sillä suomalainen te tietenkin olette — tapaaminen vierailta mailla, vaikkapa ei kohta-

kaan tämän kauempana, on useimmiten suuri ilo ja sitä tavaraa, iloa nimittäin, tarjotaan tässä elämässä niin nirsosti, ettei pidä heittää tilaisuutta hukkaan, vai mitä?

Hän hymyili.

— Siltäkö tuntuu? Tietäkääpäs, että minä puolestani nykyisin piileskelen maanmiehiäni.

Taisin olla tyhmän näköinen, koska hän jatkoi kujeellisesti:

— Minulla on, nähkääs, ollut heistä tällä matkalani vain ikäviä kokemuksia.

Tietysti minun olisi nyt pitänyt nostaa hattuani ja kääntyä, mutta noilla sinisillä silmillä oli jonkinlainen magneettinen vetovoima, joka sai minut jatkamaan kävelyäni hänen rinnallaan. Vaihdoin muutamia mielipiteitä Tanskasta ja sen kansasta ja sitten sanoi minulle taas yhtäkkiä henkeni keneen olin törmännyt tuolla kadunkulmassa äsken. Pysähdyin, taisinpa kiihdyksissäni tarttua neitosta käsi puolestakin.

— Tehän olette neiti Granroos?

Hänen silmänsä revähtivät selälleen ja huomasi hänen kalpenevan. Kuin säikähtynyt lapsi tuijotti hän minua hetken aivan mykkänä.

— N—niin, miten te minut tunnette? änkytti hän. Sitten hän kurtisti otsaansa ja nosti pienen, pyöreän leukansa pystyyn.

— Pyydän anteeksi. Se juolahti yhtäkkiä mieleeni. Minä olen toimittaja Hallamaa, Topias Hilparin matkatoveri.

— Onko Topias täällä? kysyi hän nopeasti ja melkein kuiskaten.

— Ei tällä hetkellä, mutta hän saapuu luultavasti huomenaamulla. Minä . . . Topias on minulle kertonut . . . enkö saisi pyytää teitä kuuntelemaan minua hetkisen . . .

Olin hämilläni ja hieman hätäntynyt. En ollut valmistautunut tällaiseen kohtaamiseen, mutta käsitin, että rauta olisi nyt taottava. Kirosin mielesäni Topiaan ja kasakat alimmaiseen kattilaan ja tavoittelin sopivia sanoja esittääkseni asiani.

Hän oli kääntynyt pois päin, niin etten voinut nähdä hänen kasvojaan. Kuulin heikon huudahduksen, sain surkean, avuttoman katseen ja seuraavassa hetkessä hän melkein juosten kiirehti katu alaspäin. Otin pari askelta hänen jäljestään, mutta sitten luovuin aikeestani.

Sadattelin hartaasti ja luullakseni sangen äänekäästi, sillä kun havahduin todellisuuteen, huomasin punalakkisen postinkantajan ja kahden pikku-pojan katselevan minua suurella mielenkiinnolla.

Vedin hatun reunan silmiäni yli ja aloin painua asuntoani kohden.

Sinä iltana vihasin Topias Hilparia kiihkeästi ja

aloin nähdä Hillevi Granroosin ja hänen tarinansa hieman uudessa valossa. Sovittelijan osasta päätin luopua, ennenkuin olin siihen ehtinyt käytännössä kunnolla ryhtyäkään, ja minusta alkoi tuntua, kuin olisi Topias ansainnutkin osansa — hyljätyn sulhasen osan. Että mies siitä huolimatta oli itsepintainen, sen saatoin kyllä ymmärtää.

Mistä havaitaan, että nuo siniset silmät olivat alkaneet vaikuttaa minuunkin.

Mutta vaikka minusta näin tuli tavallaan yliloikari, en saanut panimomestaria sopimaan kehyksiin, en millään opilla.

Huoneessani vahvistin käsienpesemispäätökseni moneen kertaan ja oikein nyrkkiä pöytään pudottamalla.

En panisi kahta kortta ristiin Topiaan hyväksi tämänjälkeen.

Join teetä ja aioin juuri ruveta riisuutumaan yöpuulle, kun ovelleni koputettiin.

— Sisään!

Siivoojatar siellä oli. Toi sähkösanoman.

Pistin puolikruununsen hänen käteensä ja repäisin paperin auki. Siinä oli lyhyt tiedonanto Topiaalta.

»Hallamaa Hospiz Middelfart haista kukkanen piste

Topias.»

VII.

Topias käyttäytyy protestanttisessa kodissa kuin muhamettilainen moskeijassaan ja Mynheer Slavekoordevan Pijnneken saa kovakouraisen herätyksen.

Onnettoman näköisenä ja vähäpuheisena saapui Topias Hilpari seuraavana päivänä vaatimattomaan asuntoomme. Hän sai kylmäkiskoisen vastaanoton, mutta muuta hän ei tietysti ollut odottanutkaan. Omatunto kolkutti rajusti, sen huomasi hänen juodessaan kahvia. Olipa aivan »Nakkilan kirkon vaiheilla», ettei kuppi pudonnut hänen vapajavista hypypysistään. Olin valmistanut hänelle tervehdyspuheen ja tällä kertaa pidin sen myös alusta loppuun. Mene tiedä kuunteliko hän, sillä koko ajan hän tuijotti yhtä kiinteästi kenkiään kuin Buddha napaansa, mutta ellei hän tajunnutkaan sanojani, kuuli hän ääneni ja arvasi ajatukseni. Krapulaisen miehen aivot eivät juuri paljon muuta käsitäkään, kuin että »nyt saa kuulla haukkumisia.»

Kerroin hänelle tavanneeni neiti Granroosin.

— Älä hitossa? Puhuitko hänen kanssaan?

— Vaihdoin muutaman sanan. Luultavasti ensimmäiset ja viimeiset, sillä tänä iltana painun minä Aarhusiin ja sinä saat hoitaa asiasi, miten parhaaksi näet.

— Immu, älä nyt viitsi . . .

Hän katsoi minua niin pyytävästi, kuin verestävillä silmillään saattoi.

— Immu, vanha huijari, älä nyt nosta ylevää satulanenäsi. Tietysti sinä olet närkästynyt, eikähän minun olisi pitänyt ja niin edespäin, mutta sattuuhan tällaista parhaissakin perheissä. Lohduta itseäsi sillä, etten minä sentään vielä ole niin pitkällä kuin Kalle Kotomaa — tottakai Kallen muistat? — joka eräänä juhannusaaton aattona, kuukautta ennen kuin sai potkut lehdestään, oli ilmestynyt 7 viikkoa kestäneeltä viftimatkalta toimitukseen ja kaameana kuin tervehdys toisesta maailmasta huokaissut huoneeseen astuessaan: »Pojat, kun pääsisi vapusta ohi!» Koetetaan nyt saada tämä minun asiani järjestymään tänään, ja kun se on järjestynyt, muuttuu tämä hiukan kirjavia kokemuksia täynnään ollut reissu itsestään siksi huvimatkaksi, joksi se oli tarkoitettu.

Hän piti minulle pitkän puheen ja niinhän siinä sitten kävi, että pyörsin pyhät sanani. Iltapäivällä olimme jälleen, minä tosin merkillisen vastahakoisena, matkalla hellyttämään Hillevi Granroosin sydäntä.

Kun talo, jossa Lauritz Jörgensen asui, ilmestyi näkyviin, hidastutin askeleitani.

— Parasta lienee, sanoin, että menet sisälle yksin. Minä odottelen tässä kadulla, ellet kovin kauan viivy.

— Tuskinpa minä siellä paljon vanhenen, sanoi Topias kuin pahaa aavistaen. — Tulisit sisälle vain sinäkin, jos niinkuin sattuisi tarvittamaan.

— Vielä mitä! Painu taloon. Kyllä minä koetan auttaa sinua telepaattista tietä niin paljon kuin suinkin voin.

— Ei se taida paljon pyhittää, mutta koeta nyt ajatella lujasti kuitenkin.

Puristimme kättä. Näin hänen painavan vapisevan sormen oven pielessä olevan soittokellon nappulalle. Lähdin maleksimaan eteenpäin.

Ajattelin todellakin Topiasta ja Hillevi Granroosia, vaikkakaan en kenties juuri sillä tavalla, kuin Topias toivoi minun ajattelevan. Minä tunsin vahvasti säälinsekaista mielenkiintoa tuota sinisilmäistä tyttöä kohtaan ja vain vuosikausia kestäneen ystävyyyden synnyttämä lojaalisuudentunne Topiasta kohtaan esti minua »ottamasta tinuriani tästä leikistä». Se oli väärää lojaalisuutta parannussaarnaajien moraalikäsikirjan mukaan, mutta muuhun en tuntenut kykeneväni, vielä. Se oli sitä kirottua — ja siunattua — optimismiani.

Hän palasi pikemmin kuin olin saattanut odottaa. Jo matkan päästä näin, että laskelmat olivat pettäneet, sillä kiivaissa aatoksissa, kuin entinen härkä, asteli hän minua kohden.

— Etkö tavannut?

— En. Olivat livistäneet.

— Taas?

— Taas. Tällä kertaa sain kuitenkin tietää, minne.

Ja nyt kertoi hän minulle Nikolai Jörgensenin lukemattomista sukulaisista ja kiertueesta, jolle kihlautuneet olivat lähteneet. Tänä aamuna olivat he matkustaneet rouva Thit Fjeldstrupin luo Sönderborgiin lähelle Saksan rajaa.

— Entä nyt? kysyin, kun hän vaikeni. — Pitäisikö meidän muka ryhtyä jonkinlaiseen kissa ja hiirileikkiin mielestäsi? Samoilemaan Tanskaa ristiin rastiin?

— En minä oikein muutakaan keksi tällä hetkellä. Piru periköön sen panimomestarin.

Sisimmässäni melkein toivoin, että sama herra kiinnittäisi huomionsa myös Topiaaseen, mutta toviin en virkkanut mitään. Sitten:

— Kyllähän tämä on »et yndigt land», mutta minä olen nähnyt tätä ihan tarpeekseni jo. Sinun jupakkasi, veliseni, taitaa olla syynä siihen, etten osaa nauttia tästä matkasta, niinkuin olin kuvitellut. Ja minä näin viime yönä sellaista unta, että pian luovun kokonaan osuudestani yritykseesi. Huomaathan itse, ettei neiti Granroos halua sinua tavata. Eikö olisi sinunkin paras heittää hänet rauhaan?

Murahdusta selvempää vastausta en saanut, mutta

sekin riitti. Hänen tiukasti yhteenpuristetut huulensa puhuivat mykkinäkin selvää kieltä.

Asunnossamme laadimme sitten takaa-ajosuunnitelman. Matkustaisimme laivalla Sönderborgiin. Ellei karkulaisia siellä tavattaisi, jatkaisin minä matkaa Esbjergiin, kun taas Topias painuisi suoraan Silkeborgiin, näistä kun jompikumpi olisi kihlattujen seuraava etappi. Jossakin näistä paikoista tavattaisiin heidät varmasti ja silloin oli »hyvällä tai pahalla» neiti Granroos saatava kuulemaan Topiaan asia.

Seuraavana aamuna klo 9 kannoimme matkakapitukseemme pieneen höyrylaivaan. Sen raitaisen aurinkokatoksen alla sitten saimme viettää useita tunteja, joiden aikana minä, kuten kohta huomaamme, sain syytä alkaa uudelleen katua hyvänahkaisuuttani, kuinka monennen kerran jo tämän matkan aikana, sitä en enää itsekään olisi osannut sanoa.

Vähän Beltin äkkisuolainen vesi kimmelteli aurionpaisteessa silmiin ottavasti ja tuuli oli vielä makuulla. Vaikka katos antoi varjoa, painoi lämmön kuin kivinen taakka. Riisuin takkini, mutta siitä ei ollut suurta apua. Kateellisena silmäilin parin sylen päässä meistä kaiteeseen nojailevaa, viehättävää nuorta naista, jolla oli yllään vihertävä silkkipuku, melkein yhtä ohut kuin hämähäkinseitti. Hän oli

niin raikkaan ja viileän näköinen, kuin olisi hän juuri tullut jääkellarista.

Tunsin töytäyksen kupeessani.

— Eikös olekin herkullinen pala? kuiskasi Topias.

Topiaalla on silmät päässään silloin kuin on naisia lähettyvillä.

— Keskitähän sinä, poika, vain ajatuksesi neiti Granroosiin, tokaisin minä.

Mutta yhtäkaikki oli Hilpari hetkistä myöhemmin keinoitellut itsensä tuon nuoren naisen puhekumppaniksi.

Nousin komentosillalle, sillä tällaisissa laivoissa ei päällystö yleensä pidä suurta melua laista ja aseuksista. Kapteeni seiso i itse ohjaurattaan ääressä ja nyökkäsi minulle ystävällisesti. Pian olimme inostuneet keskustelemaan merestä ja merenkulusta yleensä ja Suomen — Tanskan meriliikenteestä erittäin. Unohdin Topiaan kokonaan tunniksi pariaksi.

Mutta eipä hän minua kaivannutkaan, sillä kun jälleen laskeuduin alas, näin hänen istuvan niin liki vihreäpukuista, ettei sen likemmäksi juuri voi yleisellä paikalla mennä. Vihreäpukuinen oli nostanut pyöreäpohkeisen säärensä toisen yli ja heilutteli jalkaansa ylen huvitetun näköisenä.

Kuljin heidän ohitsean ja koetin rykäisemällä kääntää Topiaan huomion puoleeni, mutta hän oli ilmeisesti kuuro.

Kerran jo silmänräpäykseksi pysähdyinkin heidän eteensä, mutta turhaan. Eikä Topias minua tuntenut, ennenkuin laiva solui Sönderborgin satamaan. Silloin hän erkani neitosesta oikein kättä puristaen, oli etsivinään minua katseillaan, teeskenteli hämmästyttä huomatessaan minut, tuli luokse ja huudahti:

— Missä hitossa olet piileskellyt? Olisin esitellyt...

— Puhu pukille, sanoin minä. Otahan laukkusi ja kävele. Menemme kiireenvilkkää hankkimaan huoneen ja sitten oitis Havbogadelle etsimään Thitrouvan taloa.

Niin minä sanoin, mutta kun meidän klo 6 ajoissa piti päästä lähtemään Havbogadelle, oli maa niellyt Topiaan. Hän oli lähtenyt kaupungille, via W.C., sanoi portieri.

Epäluuloisena istuuduin vuoteeni laidalle tutkimaan juna-aikataulua. Oli vaikea uskoa, että Topias olisi lähtenyt toimittamaan asiaansa yksin. Tähtänkin saakka oli hän aina vaatinut minua mukaansa. Jokohan se peijakas taas oli huonoilla jäljillä? Jos niin oli, saisi hän, hitto soikoon, tuta, että minunkin kärsivällisyydelläni on rajansa.

Pari tuntia maleksin kaupungilla katselemassa tuota vieläkin puolittain saksalaista yhdyskuntaa. Saksankieltä puhuttiin kaduilla yhtä paljon kuin tanskaakin ja muutamassa tupakkakaupassa, josta

ostin paketin inhoittavia »Khedivejä», ei tiskikaunotar tanskaa osannutkaan. Huomasin saksalaisen Rudervereinin ja Sönderborgs Radikale Venstre-foreningin majailevan kaikessa sovussa samassa talossa ja erään paperikaupan ikkunassa oli Dybbölin myllyä esittäviä postikortteja Hindenburgin rintakuvan ympärillä.

Tuokion ajattelin mennä Havbogadelle, mutta hylkäsin tämän tuuman ja painuin takaisin hotelliin. Topias ei ollut kotona vielääkään.

Hän tuli vasta klo 10 korvissa. Huomasin heti hänen astuttuaan kynnyksen yli, että hän oli varsin alakärsänä nytkin. Ja kun hän astui kattolampun alle, huomasin muutakin. Huomasin, että hänen vasen silmänsä lähimpine ympäristöineen oli paljon sinisempi kuin päivällä.

Jokohan olivat kilpakosijat kohdanneet vihdoinkin?

En ryhtynyt utelemaan, enkä tarvinnutkaan, sillä heitettyään takin yltään puhkesi hän puhumaan, katsellen minua synkästi ja hieman uhmaavasti terveellä silmällään. Toinen silmä ei tällä hetkellä kyennyt kuvastamaan mitään.

— Kyllä minä tiedän, mitä sinä luulet, mutta sinä luulet väärin, aloitti hän. — Menin Havbogadelle ja tapasin aivan oikein sen kirotun kaljakuskin mummun tai tädin, mikä hän nyt lieneekään,

mutta tämä ilmoitti, ettei »rakas Nick» ollut saapunutkaan, vaan oli sähköttänyt käyvänsä morsiamineen ensin eräiden muiden sukulaisten luona — eksyttääkseen meidät, arvaan ma. Naisihminen oli kuitenkin aika puhelias ja kertoi samaan kyytiin, että nuori pari saapuisi ylihuomenna illalla, joten tässä ei nyt sitten muuta kuin odottaa vain.

— Tuo ei vielä selitä vasemman silmäkulmasi kaunista väriä.

Topias kiskoi yöpaidan ylleen ja kömpi hirvittävän suurella pieluksella varustettuun vuoteeseensa.

— Voisinhan minä sanoa, että se johtuu orvaskesimyrkytyksestä, mutta voin minä kertoa totuudenkin. Tapasin ihan sattumalta sen . . . sen . . .

— Herkkupalan, ehdotin minä.

— Käärmeen, ärisi Topias.

— Vai sattumalta? Olisit nostanut hattuasi ja jatkanut matkaasi. Ottaen huomioon, millä asioilla oikeastaan täällä liikut, ei muu olisi saanut tulla kysymykseenkään. Hänkö sinua löi?

— Tapasin hänet ja pyysin häntä mukaani muutamaaan ravintolaan ja kun hän tuntui varsin alttiilta kuhertelulle, niin kuiskailinpa siinä hänelle toisenkin sanan lemmestä. Aika kului ja kun minä vihdoin uskoin muokanneeni maaperää tarpeeksi voidakseni ehdottaa pientä »Nachspieliä» ja kun hänkin alkoi näyttää hieman hajamieliseltä, pyysin

päästä saattelemaan häntä. Sain joltakin elokuva-diivalta lainatun silmäyksen ja myöntävän vastauksen, enkä siinä kuumaksi kihaltaessani olisi osannut aavistaakaan, että hän oli piruja täynnä. Kadulla pisti hän kätensä kainalooni ja lähdimme astumaan jalkaisin kohti hänen asuntoaan, koska se kuului olevan jokseenkin lähellä.

Pysähdyimme portille. Vasta siinä uskalsin ehdottaa, että saisin tulla vielä hetkeksi rupattelemaan, vierasmaalainen ja vailla tuttaviaminä kun olin ja koska olin hurmaantunut häneen ja niin edespäin. Hän näytti hieman miettivältä, mutta sitten hän nauraa kukersi ja epäröimistä teeskennellen väitti, että tämä oli peräti sopimatonta puhetta. No, ei hän ainakaan suuttunut ja senvuoksi jatkoin suostutteluani. Lopulta hän väläytti minulle tuollaisen katseen, tiedäthän, joka panee ruumiin täyteen pieniä muura-haisia, ja sanoi, että »täytyy kai tämä nyt sitten riskeerata», mutta varoitti minua kolistelemasta portaissa ja neuvoi puhumaan mahdollisimman hiljaa, sillä käsitin minä kai toki, miten persoja pienessä kaupungissa ollaan juorunaiheille. Käsitin minä sen. Hän ilmoitti asuvansa tämän kaksikerroksisen talon yläkerrassa ja kehoitti minua seuraamaan sekä lähti sitten nousemaan portaita. Astuimme muutaman askelman. Sitten hän pysähtyi ja sanoi: »Hyi, kuinka kovaa ääntä kenkänne

pitävät. Ettekö voisi riisua niitä?» Riisuinhan minä. Jatkoimme matkaamme. Lopulta hän seisahtui erään oven eteen, pani sormensa varoittavasti suulleen ja kiersi avainta lukossa. Työnnyimme pimeään eteiseen. »Antakaa nyt takkinne ja hattunne minulle», kuiskasi hän. Tottelin. Tuokion kuluttua hän tarttui minua kädestä — uskalsin tuskin hengähtääkään — ja repäisi muutaman oven auki. Ummistin toviksi silmäni.

Kivetyin kynnykselle. Huone oli kirkkaasti valaistu ja mikäli sillä hetkellä yleensä mitään tajusin, viihtyisä ja hyvin kalustettu. Englantilaismallisen takan ääressä istui mukavassa nojatuolissa isovatsainen herra, jolla oli viikset ja leuka. Vatsa, viikset ja leuka. No. Ja minä seisoin kynnyksellä kuin puujumala ja roikutin kenkiäni nauhasilmukoista pikkusormieni nenässä.

Kuulin kuin jostakin kaukaa naurunkukerrusta ja matalaäänistä puhetta. Se mahakas nousi hitaasti ja minusta tuntui kuin olisi hän kasvanut ja paisunut, kunnes uhkasi täyttää koko huoneen.

— Saanko esitellä mieheni?

Minä säntäsin pakoon. Tulin nurinniskoin alas portaita ja siinä kai tämän silmänikin loukkasin. Kadulla vedin kengät jalkaani ja tässä sitä nyt ollaan.

— Ei suinkaan se mies sinua läimännyt? kysyin minä.

Topias ei vastannut. Käänsin päätäni ja huomasin hänen kääntyneen seinään päin.

Seuraavan päivän vietimme melkein kokonaan hartaina ja vähäpuheisina Dybbölin taistelukentällä.

Sunnuntai-aamu valkeni yhtä aurinkoisena ja helteisenä kuin edellinenkin päivä. Tänään piti kai sitten lopultakin Topiaan kohtalo ratkaistaman, mikäli hänen Thit-röuvalta saamansa tiedot pitivät paikkansa.

Syötyämme aamiaisen lähdimme maleksimaan kaupungille. Topias osti muutamasta hedelmäkaupasta ison pussillisen tummia, herkullisia luumuja, jotka söimme erään katukahvilan aurinkokatoksen alla, sillä pitihän maassa olla maan tavalla ja me olimme huomanneet, että tanskalaisilla, mikäli he istuivat katukahviloissa tai ulkoravintoloissa, melkein poikkeuksetta oli sapuska omasta takaa. Kävelimme sitten laiskasti yli pitkän sillan ja vietimme puolituntisen rautatienasemalla, joka täällä kuten muuallakin maailman pikkukaupungeissa tuntui olevan jonkinlainen toimettomien kokoontumispaikka.

Siinähan se päivä sitten hupenikin siivosti ja minun mielialani alkoi jälleen hiukan kohota, niin että saatoin päivällispöydässä jo melkoisella luottamuksella auttaa Topiasta vetämään suuntaviivoja kolmikko

Granroos—Hilpari—Hallamaan huvimatikalle Aarhusin kautta Köpenhaminaan ja sieltä edelleen kotimaahan.

Kello 8 illalla lähdimme kävelemään Havbogadelle.

Topias oli äärimmäisen hermostunut. Hän ei puhunut paljon mitään, mutta hän oli sangen kalpea ja hänen poskilihaksensa värähtelivät yhtenäin. Koetin rohkaista häntä kehittelemällä viisaita teorioja naisten tunne-elämän laadusta eri ikäkausina, mutta tottapuhuakseni hän tuskin kuunteli minua. Ja yhtäkkiä hän pysähtyi.

Seisoimme muutaman ravintolan edustalla. Sisäänkäytävän kummallakin puolen oli pari pöytää tuoleineen taidokkaasti leikattujen, suurissa puuastioissa kasvavien laakeripuitten varjossa. Juuri siihen kohtaan, mihin ilta-auringon säteet pääsivät tiheitten laakerien välistä maalaamaan rakennuksen valkoiseksi rapatun seinän kullankarvaiseksi, oli muudan väsynyt herrasmies sijoittanut naamansa. Se näytti oudon hehkuvalta, muu ruumis oli tummassa varjossa. Hän muistutti jollakin tavoin lyhtyä. Tuo hehkuva pää nojasi seinään, silmät olivat ummessa ja suu hieman raollaan. Vilkaisin Topiaaseen. Hän tuijotti nukkujaa kuin lumottuna. Hetken saatoin erottaa nukkujan raskaan, tasaisen hengityksen. Mutta sitten liikahti Topias. Hän astui pari kolme askelta eteenpäin, aivan nukkuvan her-

rasmiehen eteen, ojensi hitaasti kätensä ja tarttui tukevasti peukalollaan ja etusormellaan nukkujan nenään sekä väänsi sitä myötäpäivään.

— Hyvää iltaa, hra Jörgensen, sanoi hän.

Mies heräsi ulvahtaen. Hän tarttui nenäänsä ja säntäsi pystyyn ja tuijotti kauhistuneena ensin Topiasta ja sitten ympärilleen. Seuraavassa tuokiossa ratkesi hän äänekkääseen puhetulvaan ja hänen ilmeestään saatoin huomata, että hän oli sangen vihainen.

Paikalle ilmestyi nukkavieru tarjoilija, toinen, pari poikasta ja hetken kuluttua myös poliisi.

Eikä siinä montakaan minuuttia kulunut, ennenkuin Topiaan oli uskottava, että hän oli herättänyt mynheer Slavekoorde van Pijnnekenin, kotoisin Scheveningenistä, ja että mynheer Slavekoorde ei ollut ollenkaan taipuvainen antamaan anteeksi tätä kovakouraista herätystä.

Ja niinhän meidän vain kävi, että saimme tutustua tanskalaiseen poliisikamariin myös sisäpuolelta, mikä tutustumisen muun ohella oli niin aikaavaativa toimitus, että kaikki mahdollisuutemme tavata neiti Granroos olivat siltä illalta lopussa.

Emme tavanneet häntä vielä seuraavana päivänäkään. Vasta tiistaina sain Silkeborgista Esbjergiin sähkösanoman, jossa Topias ilmoitti lopultakin tavoittaneensa karkulaiset ja kehoitti minua saapumaan nummikaupunkiin niin pian kuin suinkin.

VIII.

Hillevi Granroosista alkaa tuntua, että kymmenen pyytävä metsässä voi joskus olla parempi, kuin yksi pivossa, ja Nikolai juoksee suotta.

Nyt on lukijan, tahtoi taikka ei, jälleen siirryttävä seuraamaan Hillevi Granroosin ja hänen sulhasensa vaiheita.

Toimittaja Hallamaan tapaaminen kadulla Middelfartissa oli pannut neidon tunteet oudosti ailahtelemaan. Hän ei itsekään käsittänyt, miksi tuo kohtaaminen sai hänet levottomaksi ja onnettomaksi. Jospa Topias vain olisi jättänyt hänet rauhaan! Miksi hän ei voinut tyynesti suhtautua siihen mahdollisuuteen, että joutuisi ensimmäisen sulhasensa kanssa vastakkain? Miksi vihloi Topiaan ajatteleminen sydänalaa niin kipeästi? Vieläkö hän nyt tunsii kiintymystä tuohon huikentelemaan, heikkoluonteiseen mieheen?

Ajatukset risteilivät nopeina, sotkuisina hänen aivoissaan, hyppelivät irrallisina sinne tänne. Hän kasasi itselleen kysymyksiä, kiusallisia, hämmentäviä, mutta ei kyennyt vastaamaan ainoankaan.

Hän ei voinut juuri nyt mennä Nikolain luo, ei mistään hinnasta. Onnettomana ja tuskaisena käveli hän umpimähkään pienen kaupungin katuja,

kunnes aurinko alkoi punertaa läntisellä taivaanrannalla.

Mutta päinvastoin kuin hän oli pelännyt, tuntui Nikolain näkeminen, kun hän lopultakin rohkaisi menemään Lauritz-enon taloon, rauhoittavalta. Teetä juotaessa tunsikin hän katselevansa sulhastaan kuin vierasta tyynesti ja arvostelevasti, ja vaikka hän itseään ihmettelikin, tuntui tuo välimatkan päähän asettuminen jollakin tavoin helpottavalta. Hillevi ounasti muutoksen olevan tulossa.

Vaikka rakastunutkaan mies ei ole järin tarkkänäköinen, huomasi Nikolai Hillevissä jotakin epätavallista, outoa. Jäätyään morsiamensa kanssa kahden katseli hän tovin tutkivasti neitoa ja kysyi sitten:

— Oletko jostakin syystä pahoilla mielin?

— En. Miksi sitä kysyt?

— Jokin sinua vaivaa. Onko sinulla ikävä kottiin?

— Ei . . . en tiedä.

Nikolai rypisti kulmiaan.

— Jotakin tässä on vinossa, sanoi hän itsepäisesti. Ja Hillevi ei voinut tukahduttaa esiin pyrkiviä kyyneleitä, vaan purskahti itkuun.

Tuskaisena ja suuttuneena meni mies hänen luokseen.

— Sano nyt, Herran nimessä, mikä sinua vaivaa. Näenhän minä selvästi, etteivät asiat ole sillä kan-

nalla kuin niiden pitäisi olla. Tämä on aivan sietämätöntä. Onko se helvetin vietävä lehdenpainaja täällä? Jos on, niin hän ei tunne naamaansa huomenna.

Hillevi hätkähti. Yhtäkkiä tunsu hän jälleen omi-tuisen rauhallisuuden laskeutuvan ylleen. Hän kui-vasi kyyneleensä ja kohotti katseensa. Synkkänä kuin ukkospilvi seisoj Nikolai hänen edessään.

Hillevi katsoi häntä kauan, puhumatta mitään. Sitten:

— Tapasin tänään Topias Hilparin matkatove-
rin.

Lyhyesti ja tyynesti kertoi hän kohtaamisesta, koko ajan sisimmässään ihmetellen, miksi Nikolain synkkenemistään synkkenevä ulkomuoto ei pelotta-
nut ollenkaan. Päinvastoin alkoi häntä jostakin käsittämättömästä syystä huvittaa tuo äreä ilme. Oliko tuo mies hänen sulhasensa? Miksi hän oli mennyt tuon kanssa kihloihin? Ymmärsivätkö he toisiaan vähääkään?

Nikolai asteli vaiteliaana edestakaisin huoneessa. Hillevi kuuli hänen hampaittensa narskahtele-
van ja huomasi käsien tämäntästäkin puristuvan suonen-vedontapaisesti nyrkkiin, mutta hän pysyi aivan kylmänä.

Ja yhtäkkiä hän kuin jonkin sisäisen voiman pakottamana nousi ja naurahti.

— Miehet ovat merkillisiä olentoja. En ymmärrä, mitä sinäkin nyt kiukuttelet. Sensijaan että koettaisit asettua minun asemaani, koettaisit tajuta, mitä sisimmässäni liikkuu ja osoittaa jonkinlaista myötätuntoa ja ymmärtämystä, latelet poikamaisia, typeriä uhkauksia ja syytät taivasta ja Topias Hilparia siitä, ettet kykene olemaan minulle, mitä sinun tulisi olla — kaikki kaikessa. Hyvää yötä!

Hän lähti jäämättä odottamaan vastausta, mutta kuuli seinän takaa, miten Nikolai manaamalla yritti repiä taloa hajalle.

Seuraavana aamuna he matkustivat Silkeborgiin.

Setä Peter Sverdrup oli äärettömän lihava ja äärettömän typerä sekä lisäksi, mutta vain omasta mielestään, äärettömän sukkela. Hänen vaimonsa, Agnete, oli pieni, kuiva kuin kapakala ja yhtä vaitelias. Peter-setä oli ympäristölleen äärettömän väsyttävä ollessaan hilpeällä tuulella ja kun Agnetetäti ilmeisestikin aina koetti ylläpitää tätä hilpeätä tuulta, jottei Peter-setä kävisi juhlalliseksi, jolloin hän oli vielä väsyttävämpi, saattaa suunnilleen arvata, miksi Nikolai tuodessaan juuri nyt morsiamensa näiden sukulaisten luo, teki tyhmän ja ajattellemattoman tempun.

Jo pari tuntia talossa oltuaan oli Hillevi Granroos alkanut inhota sekä Peter-setää että Agnete-

tätiä ja hänelle alkoi yhä selvemmin kirkastua totuus: Nikolai ei ollut se ankkuri, johon hänen olisi pitänyt turvautua kärsittyään haaksirikkonsa. Nikolai, hänen epälukeiset sukulaisensa, vieras maa, kaikki olivat outoja, masentavia . . . Hän kiihtyi lopulta ajatuksistaan, niin ettei uskaltanut luottaa itsehillintäkykyynsä, vaan mutisten hermostuneesti jotakin tekosyyksi lähti illankorvassa kaupungille huolimatta Nikolaitakaan mukaansa. Sulkiessaan oven kuuli hän arkihuoneesta Peter-sedän falsettihihityksen.

Umpimähkään kulki Hillevi katuja, kunnes tuli järven rantaan. Pari pientä, valkoista höyryvenettä lojui laiturissa ja salmen yli johtavalla sillalla seisoi nuorukaisryhmä kaiteeseen nojaten. Salmen toisella puolen houkutteli tumma, tuuhea lehtimetsä, josta pilkisti esiin pari paanukattoa. Hillevi kulki yli sillan ja kääntyi oikealle sekä jatkoi kävelyään, kunnes saapui pienen, rinteellä kohoavan ravintolan alapuolelle. Hän nousi portaita sen katetulle kuistille, tilasi teetä ja istui kauan ajatuksiinsa syventyneenä, näkemätön katse suunnattuna puitten lomista näkyvälle järvelle. Siinä hän lopulta ratkaisi suhteensa Nikolai Jörgenseniin, vaikka tämä tosiasia selvenikin hänelle vasta myöhemmin.

Mutta kotona Valdemarsgadella murjotti Nikolai, joka sisimmässään noituen oli alistunut jäämään

Peter-sedän ja Agnete-tädin seuraksi. Peter-setä oli aluksi kovaääninen ja leikillinen, mutta kun Nikolai ei tällä hetkellä tuntunut huumorintajuiselta ja Agnete-täti oli merkillisen vähäpuheinen ja happamen näköinen, muutti hän tyyliä, kiskaisi valkoiset kulmakarvansa lähelle hiusrajaa ja ryiskeli arvokkaasti.

— Hämmästyin hiukan morsiamesi kieltämättä hiukan kummallista menettelyä, sanoi hän. Miksi piti hänen nyt välttämättä lähteä yksikseen ulos? Onko teillä ollut jotakin riidantapaista?

— Äh! torjui Nikolai kulmiaan rypistäen.

— Olin minäkin kuvitellut hieman toisenlaista tapaamista, kuulutti Agnete-täti yksitoikkoisella bassoäänellään.

Nikolai sytytti sikarin ja huomasi sormiensa vapisevan. Hän sai äkillisen halun seurata Hillevin esimerkkiä, mutta hillitsi itsensä ja karttoi katsomasta sukulaisiaan kasvoihin. Arvasihan hän, mitä he, varsinkin Agnete-täti, ajattelivat siitä, että hän oli kihlannut ulkomaalaisen.

— Hillevi on hiukan itseensä sulkeutunut ja ujo, koetti Nikolai puolustella. Kaikki on hänelle täällä vierasta, niin ettei pienessä koti-ikävänpuuskassa mitään ihmeellistä ole, minun mielestäni. Kunhan saa hetken rauhoittua, niin kyllä se siitä asettuu.

— Hm, sanoi Peter-setä, ja Agnete-täti nyrpisti nenäänsä.

— Ei pitäisi nuoren morsiamen, sanoi hän, — tuntea koti-ikävää ollessaan sulhasensa luona, jos vain kiintymys on oikeata laatua.

— Aitoa, paransi Peter-setä.

— Oletko varma siitä, että olet valinnut oikean? sanoi Agnete-täti ja sulki huulensa niin tiiviisti, että hänen suunsa muistutti viivottimen syrjää.

— Äh! sanoi Nikolai toistamiseen tämän keskustelun aikana.

— Olisihan täällä Tanskassakin ollut tyttöjä, hihitti Peter-setä.

— Helvetti! karjaisi Nikolai, nousi, viskasi sika-rinsa uunin eteen ja lähti huoneesta, pamauttaen oven kiinni jälkeensä.

Agnete-täti ei hämmästynyt, mutta Peter-setä säikähti niin, että kulmakarvat uudestaan lennähtivät hiusrajaan.

Sinä iltana ei teepöydässä keskustelu päässyt sujumaan ollenkaan, ei sittenkään, vaikka Peter-setä ei ollut Nikolain taannoisesta käyttäytymisestä tietäkseenkään, vaan yritti naurattaa alakuloista Hilleviä ilvehtimällä kuin valokuvaaja itkevälle kaksi-vuotiaalle.

Ennen lähtöään Middelfartista oli Nikolai jättänyt Lauritz-enolle Topias Hilparin varalle erinäisiä

ohjeita. Hilpari oli eksytettävä jäljiltä. Lauritzenon oli ilmoitettava Nikolain ja Hillevin lähteneen Sönderborgiin Thit-tädin luo; hän, Nikolai, pitäisi kyllä huolta siitä, ettei Thit-täti hämmästyisi, vaikka Hilpari kävisikin heitä kysymässä. Heti saavuttuaan Silkeborgiin, oli Nikolai sähköttänyt ohjeensa Thit-tädille, ja hän oli nyt jotakuinkin varma siitä, ettei ensimmäinen sulhanen ainakaan lähipäivinä osuisi Hillevin tielle.

Tilanne oli kuitenkin Silkeborgissa odottamatta ja nopeasti kiristynyt sikäli, että Nikolaista tuntui, kuin olisi hänen pakko poiketa suunnitelmastaan ja jättää vierailu nummikaupungissa lyhyemmäksi kuin alunperin oli aiottu. Peter-sedän leikillisuus olisi pian saanut kilpikonnankin suunniltaan ja Agnete-täti oli tuon oven kiinniläimäyttämisen jälkeen käyttäytynyt kuin olisi Peter läimäyttänyt häntä oven asemesta. Hillevin mieliala ei myöskään tuntunut kohoavan, vaikka Nikolai tekikin kaiken, mitä ihminen ja panimomestari tällaisessa tilanteessa tehdä voi. Pari kertaa yllätti hän morsiamensa itkemässä.

Toinen päivä Silkeborgissa kului kuitenkin iltaan ilman että Nikolai oli saanut päätetyksi mitään varmaa matkan jatkamisesta. Kului kolmas ja neljäskin päivä. Viidentenä tuli Thit-tädiltä kirje, joka lopulta sai hänet ilmoittamaan, että matka seu-

raavan päivän illalla jatkuisi Vejenin asemayhdyskuntaan, missä Mogens-eno oli pankinjohtajana.

Mutta sinä samaisena viidentenä päivänä tapahtui myös jotakin muuta. Päivällistä syödessä ki-lahti ovikello, ja kun talossa ei ollut palvelijaa enempää kuin lapsiakaan, oli oven avaaminen Agnete-tädin tehtäviä. Hän nousi nytkin ja poistui eteiseen. Tuokion kuluttua hän palasi hiukan kummas-tuneen näköisenä, mutta ei puhunut mitään, vaan ryhtyi jatkamaan ateriaansa.

— Kuka meidän ruokarauhaamme suvaitsi häiritä? vitsaili Peter-setä.

— Joku tuntematon neiti, vastasi Agnete-täti. Oli erehtynyt talon numerosta.

— Aito naisellista, sanoi Peter-setä ja hihitti, niin että sai kampelanruodon kurkkuunsa.

Mutta päivällisen jälkeen vei Agnete-täti Hillevin syrjään ja sanoi hänelle, että se ovikelloa soittanut neiti oli itse asiassa ollut pitkänlainen herra, joka puhui ulkomaalaisittain ja oli tiedustellut sekä Nikolaita että Hilleviä, varsinkin Hilleviä.

Ja Hillevi tiesi tuntomerkkejä kyselemättä, kuka tuo herra oli mahtanut olla ja hän avasi Agnete-tädille senverran sydäntään, kuin tilanteen selvittämiseksi tarvis oli, ja kun heidän keskustelunsa päättyi, ymmärsivät hän ja Agnete-täti toisiaan parem-

min kuin olivat vielä tähän saakka ymmärtäneet tahi tulisivat koskaan tämänjälkeen ymmärtämäänkään, jos toisensa vielä tapaisivat. Ja tämä siitä huolimatta, että Hillevi ajatteli etupäässä itseään ja Agnete-täti etupäässä Nikolaita.

Topias oli ilmoittanut asuvansa aivan läheisyydessä, Dania-hotellissa, ja Hillevi päätti lähteä häntä tapaamaan vielä samana iltana. Nikolai pyysi häntä mukaansa jonnekin ravintolaan musiikkia kuulemaan, mutta Hillevi valitti väsymystä ja hyvitteli pettyneen näköistä sulhastaan silittämällä hänen poskeaan ja hymyilemällä hänelle ystävällisemmin kuin moneen päivään, tuntien tosin samalla olevansa vähintään Delilan kaltainen ellei vieläkin kavalampi. Ja kun Nikolai sitten alistui ottamaan Peter-sedän kumppanikseen ravintolaan, oli nuoren neidon varsin helppo livahtaa omille teilleen, tarkemmin sanoen hotelli Daniaan, missä tiesi ensimmäisen sulhasensa odottavan häntä.

Sekavin tuntein astui Hillevi sen pienen torin poikki, jonka laidalla hotelli oli. Hän oli jännittänyt ja rauhaton, mutta jossakin pohjimmalla läikehti ilo: hän tiesi päässeensä varmuuteen ja selvyYTEEN. Yksinkertaisinta olisi tietenkin ollut sanoa Nikolaille totuus ja lähteä takaisin kotimaahan — eihän Nikolai häntä voisi siitä estää — mutta koska Hillevi ei ollut mikään lujaluonteinen ja rohkea

romaanisankaritar ja koska hän jo kerran oli kokenut sydäntäsärkevän ja hermojarepivän suusanallisen välienselvittelyn, ja nyt oli valittavissa helpompikin tie: livistäminen ja kihlauksen purkaminen kirjeellisesti, teki hän vaalinsa sangen nopeasti. Kuitenkaan hän ei rohjennut yksin lähteä karkumatkalle kotimaahan, sillä eihän ollut sanottu, ettei Nikolai saisi häntä tällä matkalla käsiinsä, mutta eipähän hänen ollut pakkokaan lähteä yksin. Topias Hilpari odotti tuossa valkeassa talossa. Ja Topiaan kanssa hän kyllä saisi asiansa järjestetyksi, sen hän tiesi etukäteen. Mutta siitä huolimatta jyskivät hänen ohimonsa haljetakseen, kun hän koputti huoneen n:o 19 ovea.

Hillevi palasi Valdemarsgadelle itkettyneenä, mutta verrattain levollisena. Topias oli ollut odottamattoman tyyni ja vakava. Mitään ei Hillevi ollut voinut hänelle luvata, ainakaan vielä, mutta Topias oli tyytynyt siihen. Oli sovittu siitä, ettei Hillevi puhuisi Nikolaille tästä tapaamisesta mitään, vaan lähtisi hänen mukanaan seuraavana iltana asemalle, kuin ainakin seuratakseen mukana matkalle Vejeniin. Asemalla olisi samaan aikaan myöskin Topias Hilpari kumppaneineen — toimitaja Hallamaa saapuisi päiväjunassa — ja koska sattui niin hyvin, että juna Aarhusiin lähti 6 minuuttia aikaisemmin kuin etelän juna, saattoi Hillevi

hyvinkin erehtyä junista ja seurata Topiasta Aarhusiin sensijaan että matkustaisi eteläänpäin. Oli vain varottava, ettei Jörgensen näkisi Hilparia asemalla. Siinä kaikki.

Tällä kertaa sallimus sääti, niinkuin ihmiset olivat päättäneet, eikä seuraavana iltana Silkeborgin rautatieasemalla tapahtunut mitään sanottavaa skandaalia, vaikka Nikolai juoksikin suotta.

Peter-setä ja Agnete-täti oli viileästi hyvästelty kotona ja Nikolai oli ajanut Hillevin kanssa asemalle kahden. Lippuluukulla oli Hillevi seisonut Nikolain vieressä, mutta kun Nikolai lähti toimittamaan heidän raskaampaa matkatavaraansa tavaravauunuun, sanoi Hillevi menevänsä varaamaan paikkoja, mihin Nikolailla ei ollut muuta muistuttamista, kuin että etelän juna oli ensimmäisellä raiteella. Kun asemarakennuksessa ei ollut mitään lippujentarkastusta, pääsi Hillevi kenenkään estämättä laiturille. Hän kiirehti edelleen maanalaisen käytävän läpi toiselle raiteelle, missä Aarhusin juna puhkui lähtövalmiina, ja katseli hermostuneena ja pelokkaana ympärilleen. Junan viimeisen vaunun portailla äkkäsi hän lopulta Topiaan, joka heilutti hänelle kättään, ja vaikka pieni matkalaukku tuntui-kin lyijynraskaalta, kiirehti hän juoksujalkaa eteenpäin. Mutta ennenkuin hän ehti viimeisen vaunun luo, kuuli hän Nikolain huikkaavan ja kun hän

kääntyi katsomaan, näki hän sulhasensa hyppivän laiturilla kuin tanssiva dervishi. Seuraavassa silmänräpäyksessä hyökkäsi Nikolai etelänjunan veturin editse raiteille ilmeisestikin käännyttääkseen morsiamensa oikein kädestä pitäen, mutta valpas asemamies tarttui yljän takinliepeeseen ja alkoi karjua, osoittaen kädellään maan alle johtavan käytävän ovea. Hillevi purskahti itkuun ja horjahti eteenpäin, mutta silloin oli jo Topiaskin ehtinyt paikalle ja puolittain kantoi hänet junaan, joka samassa lähti liikkeelle.

Vaunussa vaipui Hillevi pehmeän sohvan nurkkaan vavisten ja hermostuneesti nyyhkyttäen, mutta Topias kiirehti pistämään päänsä ulos avonaisesta vaununikkunasta.

Ja hänen sallittiin nähdä, miten Nikolai Jörgensen punaisena ja läähättäen juoksi junan perästä pitkin laituria huitoen käsillään ja huutaen, ja koska Topias nyt oli siinä asemassa, että hän saattoi suhtautua ystävällisesti ja osaaottavasti lähimmäisiinsä, otti hän rintataskustaan valtavan silkkinenäliinan, jonka rutisti nyrkissään palloksi ja nakkasi ulos ikkunasta luikaten vauhtiaan jo hellittävälle Jörgensenille:

— He — hien kuivaamiseksi!

IX.

*Minua tarvitaan edelleen ja Kristolin huutaa turhaan
Abia apuun.*

Minusta alkoi tuntua, kuin olisin nyt suunnilleen suorittanut oman osuuteni karanneen morsiamen kiinniottamisessa, niin, rehellisesti sanoen, hieman enemmänkin, eikä minulla ollut pienintäkään halua muuttua uhrautuvasta apurista kiusalliseksi viidenneksi pyöräksi vaunuissa. Mutta kun mahdollisimman tahdikkaasti esitin tämän asian Topiaalle, rypisti hän kulmiaan ja sanoi luulleensa minua viisaammaksi kuin ilmeisesti olin. Pahin oli muka vielä jäljellä.

— Minun oli kyllä pakko huomata, että neiti Granroos oli sinulle hieman kylmäkiskoinen junassa, ja olen havainnut, ettei hän ole lämmennyt vielä täällä Aarhusissakaan, sanoin minä, — mutta jos luulet minun pystyvän tai edes yrittävän ruveta korjaamaan sitä asianlaitaa, niin voit yhtä hyvin kuopata toiveesi heti. Rajansa kaikella.

— Paitsi sinun typeryydelläsi, murahti Topias. Hän tunki kätensä housujen taskuihin ja alkoi hartiatiat pystyssä mitellä pienen huoneemme lattiaa.

— Selittäisit siis tarkemmin, mihin minua vielä tarvitaan.

— Etkö ole tullut ajatelleeksi, että Nikolai Jörgensen ei otaksuttavastikaan nielaise karvasta palaansa purematta, vaikka se kylläkin olisi viisainta, mitä hän voisi tehdä? On enemmän kuin luultavaa, että hän ainakin yrittää hyökätä, kenties siinä onnistuukin, ennenkuin olemme jättäneet tämän maan. Ja senverran kaukonäkijää minussa on, että tiedän yhteenoton muodostuvan kovaksi, jos se ylimalkaan tapahtuu. Kyllä sinua edelleenkin tarvitaan. Sitäpaitsi olen puhunut asiasta Hillevin kanssa ja hänkin on sitä mieltä, että jatkaisimme matkaa kolmissin.

Jollakin tavoin saivat hänen viimeiset sanansa mieleni varsin hyväksi, enkä siinä enemmälti ruvennut riitelemään vastaan. Huomautin vain, että aioin käyttää suurimman osan niistä kolmesta päivästä, jotka olimme Aarhusissa päättäneet viettää, omien asioitteni hoitamiseen, sillä totisesti piti minulla kotiutuessani olla jotakin pistää stipendisäätiön hallitukselle tuliaisiksi.

Olimme asettuneet asumaan Skandinavien-hotelliin. Neiti Granroos oli ollut varsin alakuloisen näköinen koko matkan Silkeborgista Aarhusiin, ja heti perille saavuttuamme oli hän sulkeutunut huoneeseensa. Vasta seuraavana aamuna näin hänet hotelliravintolan aamiaispöydässä, ja vaikka hän olikin hieman iloisemman näköinen, saatoin huomata,

että hän yhä edelleen oli rauhaton. Topias koetti olla huomaavainen ja katseli löydettyä lammasta hellin silmin, mutta sai tytön puolelta osakseen melkoista jäykkyyttä, mistä minä en suinkaan kantanut neiti Granroosille mitään kaunaa.

Minulle selvisi entistä selvemmäksi, että rakastunut mies on narri ja että rakastuneen miehen ystävä, mikäli hän rupeaa rakastavaisten aseenkantajaksi, on, jos mahdollista, vielä suurempi narri, koska hän joka tapauksessa on yhtä tarpeeton kuin umpilisäke ja useimmiten vaarantaa kenties pitkäaikaisenkin ystävyyden, osittain koettaessaan antaa apuaan siinä, missä ei kukaan voi auttaa, osittain nähdessään päivästä päivään ystävänsä puhuvan ja käyttäytyvän tavalla, joka harvoin on muuta kuin äitelä tai naurettava.

Olisin — niin ainakin itselleni vakuutin — paljon mieluummin ottanut sen »kolmannelle» kuuluvan korvapuustin, kuin pitemmälti sekaantunut tähän kahden kauppaan — lähtenyt pois kuulemasta ja näkemästä enempää — mutta minun tahtoni on harvoin merkinnyt mitään, kuten kai jo olette ehtineet huomata. Siispä jäin, vaikka koetinkin pysytellä niin syrjässä kuin suinkin.

Vähemmänkin tarkkanäköinen mies kuin minä olisi pian huomannut, ettei Topias suinkaan ollut vielä saavuttanut päämääräänsä, vaikka morsian

nyt olikin hänen hallussaan. Tosin käyttäytyi Topias kuin rikkonut ja anteeksi saanut sulhanen ainakin, mikä sivumennen sanoen oli kaikkea muuta kuin mieluista katseltavaa, mutta tyttö piti pientä, sievää päätään aika kenossa, eikä hänen katseistaan, milloin niitä Topialle riitti, voinut lukea mitään sanottavaa hellyyttä. Ja Aarhusissa olomme toisen päivän iltana sattui pieni tapaus, joka lopulta varmisti minua vakaumuksessani, että Topias ei suinkaan ollut voittanut vielä tulemalla ja näkemällä, vaan että hänellä oli edessään hikinen urakka, mikäli aikoi saada tuon viehkeän tyttölapsen alttarille saakka.

Hotellin isäntä oli suositellut meille muodatta ulkoravintolaa, jonne päätimme mennä illastamaan ja musiikkia kuulemaan, ja kello kahdeksan tienoissa sitten lähdimmekin kävelemään sinne. Matka oli verrattain pitkä, mutta ilta oli suloinen ja lauha, eikäpä meillä ollut erikoista kiirettä. Minä yritin ensin saada keskustelua alkuun, mutta Topias ja neiti Granroos olivat kovin vähäpuheisia, niin että tyydyin pian mykkänä vilkuilemaan neitoa, joka kermanvärisessä silkipuvussaan asteli vierelläni niin raikkaana ja viehättävänä, että jonkinlainen kateudenhenki alkoi sisimmässäni nostella päätään.

Ravintola, avara rakennus lasiverantoineen, oli jonkinmoisella harjulla, jota kuulemma täällä sa-

nottiin vuoreksi, ja se oli tupaten täynnä huvittelevaa, nuorta Aarhusia. Hämmästelimme tätä väenpaljoutta kaljupäiselle edeskäyvälle, jonka kasvot muistuttivat kuolinnaamiota, ja nostaen kolmannen tuolin pienen ja nähtävästi ainoan vapaan pöydän ääreen, ilmoitti hän, että nyt oli tanssi-ilta, jollaisia pidettiin kahdesti viikossa, ja kysyi senjälkeen, mitä suvaitsimme syödä.

Teimme tilauksemme ja aloimme silmäillä ympärillemme. Huomasin värin kohoavan neiti Granroosin poskille kun hän huvitettuna ja kirkkain silmin katseli syövää, juovaa ja ilakoivaa ihmisjoukkoa ympärillä. Aivan naapuripöydässä istui kolme haus kannäköistä nuorukaista, jotka suurella mielenkiinnolla tarkkailivat meitä ja varsinkin »daamiamme», ja vaikka tämä minua hieman suututti-kin, tunsin siitä jonkinlaista hyväamieltä. Kelpasi olla Hillevi Granroosin kavaljeerina, vaikkapa vain ylimääräisenäkin.

Puheenporina ja nauru on tanskalaisessa ravintolassa paljon äänekkäämpää ja välittömämpää kuin Suomessa. Niinpä saimme mekin melkein huutaa toisillemme saadaksemme äänemme kuuluviin. Vasta kun kaukana, huoneen toisessa päässä Jazz-orkesteri alkoi rämistä ja kilkuttaa, hiljeni pauhu hieman. Kysyin neiti Granroosilta pitikö hän tanssista.

— Miksenpä sitä tunnustaisi — pidän kyllä, sanoi hän hymyillen.

— Siispä — Topias! huomautin minä.

Mutta Topias ahmi italialaista salaattia ja kiskoi Carlsbergin pilsneriä painikkeeksi, eikä vastannut Murahdusta selvemmin.

— Saisit sinä olla hiukan kohteliaampi, sanoi neiti Granroos ja loi häneen melkein ivallisen katseen.

— Kieltämättä, myönsi Topias ja katsoi häntä altakulmain nostamatta päätään. — Mutta minä en periaatteesta tanssi neekeritansseja.

Jätimme hänet noudattamaan periaatteitaan ja lähdimme tanssimaan orkesterin alapuolella olevalle parkettineliölle, jolla jo pyöri ja nytkytteli kymmenkunta paria ennen meitä. Minä en suinkaan ole mikään tanssin ystävä, enkä ylimalkaan harrasta sitä kuin katselijan paikalta käsin, mutta tässä ei auttanut muu kuin lähteä yrittämään. Neiti Granroos tanssi luonnollisesti kuin enkeli — kenties sen vuoksi, että hän oli neiti Granroos — enkä muutama pyörähdyksen jälkeen enää pitänyt tavoistani poikkeamista pelkkänä velvollisuutena, päinvastoin.

Kun palasimme pöytäämme, kiintyi huomioni heti pitkäkaulaiseen viinipulloon, joka oli ilmestynyt siihen meidän lähdettyämme tanssimaan, ja tuljin hieman levottomaksi, vaikka en tietenkään puhunut mitään. Huomasin, että neiti Granroos ei ollut sitä

näkevinään. Topias oli hiukan uhmaavan näköinen, mutta kun me emme tehneet tästä hänen yksityis-tilauksestaan mitään numeroa, silisi hänen naamansa jälleen.

Eräs viereisen pöydän kolmesta Adoniksesta nousi ja lähestyi meitä. Tuokiota myöhemmin oli Hillevi jälleen parketilla. Ja seuraavan tunnin aikana hän tuskin ehti hengähtää tanssien välillä, mutta eipä se näyttänyt olevan tarpeenkaan. Jazzrämistimet pitivät kamalaa ääntä, naurettiin, puhuttiin, iloitiin. Tupakansavu nousi sinisinä kiehkuroina kattoa kohti, joka lopulta hävisi kuin sumun taakse, yläpuolellamme surisi venttiili ja suurten lamppujen sädekimput alkoivat koskea silmiin. Kun pöytäämme sitten ilmestyi likööripullo, alkoi minusta tuntua, että olimme huvitelleet jo tarpeeksi tällä erää. Mutta neito ei vain antanut tanssittajille kieltävää vastausta — kiihkeästi hengittäen ja silmät loistaen pudisti hän päätään Topialle, kun tämä lopulta suvaitsi tarkoituksellisesti katsoa kelloaan.

Avara sali, vieläpä sivuhuoneetkin olivat nyt aivan tungokseen asti täynnä kansaa. Lopulta ei pöydästämme saattanut enää nähdä tanssiviakaan. Kun sitten tuli hetken tauko ja neito jälleen istuutui pöytäämme, uskalsin ehdottaa, että lähtisimme raittiiseen ilmaan ja mikseikäs yksin tein hotelliin, koska arvatenkaan ei täällä enää tämän hauskeempaa ollut

tulossa. Koetin näin ehkäistä erinäisiä ikävyyksiä — huomasin näet, että Topiaan silmät jo alkoivat harrittaa eri ilmansuuntiin, mikä oli pettämätön merkki siitä, että hän lähestyi sitä autuuden tilaa, josta kameelit ja muut vedenjuojat eivät tiedä mitään.

Minulta pääsi helpotuksen huokaus, kun ei ehdotustani ollenkaan vastustettu. Mutta se oli kuitenkin tullut liian myöhään, sillä juuri kuin edeskäypä siunasi minua anteliaisuuteni tähden, kuului toisesta päästä salia ääni, joka voitti puheenpauhun ja orkesterin melunkin. Ja se ääni huusi:

— Abi hei, tule tänne — täällä on vielä vapaa paikka. Ja kuulehan orja . . . tjener hoi! Heela whiskyä ja sassiin. Abi! Abii!!

Töllistelimme toisiamme, ensin hieman ihmetellen ja sitten vähän noloina. Täällähän oli Suomen kansaa edustamassa meitä lukuunottamatta ilmeisesti sellaistaakin ainesta, jota ei kernaasti olisi päästettävä irralleen missään sivistysmaassa. Se mies, joka oli huutanut Abia, oli selvästi täynnä kuin savupirtin seinäkello.

— Pidetäänpä kiirettä, sanoin vähän hermostuneesti.

— On juutas päissään! totesi Topias.

— Pata kattilaa soimaa, kărăhdin hänen korvaansa.

Toimien jonkinlaisena muurinsärkijänä raivasin senverran tietä meille, että hitaasti pääsimme pöy-

tien välistä vaatteidensäilytyssuojaa kohti. Mutta ennenkuin ehdimme niin pitkälle, pysähdyin kuin naulittu.

Pienen, pyöreän pöydän ääressä, aivan oikealla puolellani, istui kaksi miestä. Toista en tuntenut, mutta toinen oli director cantus, kuoronjohtaja Kristolin. Ja hän oli humalassa kuin käki. Se toinen mies oli tietenkin Abi. Edeskäypä kaatoi paraikaa whiskyä heidän laseihinsa.

Peräännyin vaistomaisesti askeleen ja silmäsin ympärilleni, pääsisimmekö kiertämään tuon pöydän vähän etäämpää, mutta ennenkuin siitä ennätin liikahda, oli Kristolin noussut seisomaan. Oikeassa kädessään hän piteli lasia, vasemmalla hän nojasi pöytään ja hänen ruumiinsa huojui kuin korsi tuulessa. Seuraavassa tuokiossa hän korotti äänensä ja loihe laulamaan:

Nahh Frankräih tsooken tsväi krenadiir,
dii vaaren in Russlant gefanken,
unt hik . . . unt hik . . .

Siihen se lopahti, eikä hän muistanut enempää, vaikka hetken ponnisti ilmeisesti kaikkensa muistaakseen.

Topias tunkeutui ohitseni, mutta sain kahmaistuksi hänen käsivartensa niin lujaan otteeseen, ettei hän juuri sillä hetkellä päässyt irti.

— Älä pahenna asioita! sähisin minä.

— Immu — anna minun lyödä sitä! Kerran vain, rukoili Topias.

Työnnyin hänen eteensä. Kristolin oli retkahtanut istualleen ja tuijotti meitä harittavin silmin. Hän muisti meidät, mutta muisti liian hämärästi — vielä.

Kristolin ja Abi olivat herättäneet huomiota, vaikka siihen tällaisessa paikassa paljon tarvittiinkin. Heitä katseli viisi- kuusikymmentä silmäparia, uteliaasti, huvitettuina, paheksuvasti, halveksien. Jonkinlainen hovimestari seiso i muutaman askeleen päässä ja muutteli levottomana ruumiinpainoan toiselta jalalta toiselle. Hänellä oli pyöreät, punakat kasvot ja kihara tukka, ja hän muistutti elävästi koulupoikaa, joka hätäisenä odottaa opettajan lupaa päästäkseen »ulos».

Tunkeuduimme uudelleen eteenpäin. Mutta juuri kuin sivuutimme Kristolinin, kompuroi tämä pysyy ja huomasi hänen talisten silmiensä välähtävän heikosti. Suurella vaivalla kaivoi hän silmälasit liiviensä ylätaskusta ja sujautti ne nenälleen.

— Jaa-aa-ssoo-oo! Hik! Vanhoja tuttuja ... deekisfigyyrejä. Saatanan shurnalistit!

Hän melkein kaatui eteenpäin tähdätessään iskun vasten Topiaan kasvoja.

Tunnustan, että säikähdin. Mutta suotta. Topias

oli selvinnyt yhtäkkiä täydellisesti. Hän väisti, tarttui neiti Granroosin käsivarteen ja harppoi kiireesti eteenpäin. Riensin heidän jäljestään. Tuokiota myöhemmin olimme saaneet tamineemme ripeäliikkeeltä portierilta ja astuimme ulos pimeyteen.

Mutta silloin talutettiin myös Kristolin ja Abi portaita alas.

Hillevi Granroos oli niin peloissaan, ettei saanut sanaa sanotuksi. Topias pysähtyi. Kiskaisin häntä kehoittavasti takinhihasta, mutta hän ei liikahtanutkaan, tuijotti vain noita kahta meitä kohti kompastelevaa olentoa, jotka verannalta sädehtivää valotaustaa vastaan näyttivät kummallisilta, vaappuvilta silhueteilta.

— Voi, mennään kiireesti, voihi neiti Granroos.

Hän oli vetoavasti tarttunut käsivarteeni ja minä nykäisin uudelleen Topiasta. Mutta tämä seisoikin suolapatsas.

Yhtäkkiä tuo horjahteleva kaksoisvarjokuva jakautui kahtia. Kumpikin puolisko teki kaarron sivullepäin ja törmäsi taas yhteen. Kuulimme ähkäisyä ja pari kirousta. Seuraavassa tuokiossa oli Topias tehnyt, mitä jo hetken olin pelännyt ja koettanut ehkäistä. Hän harppasi muutaman askeleen eteenpäin ja tarttui toista miestä niskasta. Näin hänen käsivartensa kohoavan ja sitten käännyin pois ja lähdin neiti Granroosia taluttaen puolijuok-

sua kiirehtimään alas tielle. Mutta ennenkuin niin pitkälle pääsimme, juoksi muudan mies ohitsemme ja kuulumme huudon:

— Auttakaa! Auttakaa! Abi hei! Aabii . . .

— Se on Kristolin! hönkäisin minä ja kiirehdin askeleita. Puristin lujasti kourassani olevaa käsivartta. Kerran olin lentää nenälleni kompastuessani johonkin kiveen, mutta lopultakin seisoi onnellisesti tiellä. Tuokiota myöhemmin huohotti Topias viressämme.

— Se pentele pääsi karkuun!

— Anna sen juosta! neuvoin minä.

— Sainpahan mollatuksi kahdesti sentään, lohdutteli Hilpari itseään. Nähtävästi oli parin iskun antaminen rauhoittanut häntä, koska hän ei jatkanut takaa-ajoaan, vaan tyytyi kävelemään rinnallamme raitiovaunupysäkkiä kohden.

Mutta vielä pariin otteeseen kuulumme edestäpäin heikkoja huutoja:

— Abi auta! Aabii-ii . . .

Ei kuulunut Abin vastausta. Ei tainnut Abi välittää auttamisesta.

Kävelimme kovasti harvapuheisina pysäkillä, missä saimme hetken odottaa vaunua. Äänettöminä ajoimme hotelliin, jonka eteishallissa Hillevi Granroos sanoi meille hyvää yötä — ojentamatta kättään, kuten edellisenä iltana. Topias katseli hänen jälkeensä

hiukan hölmistyneenä ja huomattavan nolona, mutta minun ei tullut häntä surku.

— Luulet varmaan olleesi suurikin sankari, sanoin minä.

Hän muljautti minua kulmiensa alta ja veti suunsa kaikkea muuta kuin miellyttävään virnistykseen.

— Ja sinä vielä suurempi, sanoi hän.

Niine »hyvine öinemme» menimme maata.

Kristolinia en ole nähnyt sen koommin.

X.

Topias alkaa repiä hiuksiaan ja Anna Haarakainen antaa meille anteeksi.

Kalundborgin kaupunki saa kiittää yksinomaan melkein ehtynyttä kassamme siitä, että kaunistimme sitä läsnäolollamme kokonaista kolme vuorokautta. Olin Köpenhaminasta lähdettäessä tallettanut osan varoistamme erääseen pankkiin — varovaisuuden vuoksi — mutta jos olisin arvannut, kuinka sitkeästi tanskalainen pankki pitää kiinni siitä, mitä se on saanut, olisin totisesti heittänyt varovaisuuden hiiteen. Nyt sain hosua kuin saippuankeittäjä, juosta kieli vyön alla ja Buddha, Shiva ja Kama mielessä edestakaisin pankinkonttorin, lennätin-

laitoksen ja asuntomme väliä lukemattomia kertoja, ennenkuin ristikon takana istuva kakkulaniekka herrasmies luovutti penninkimme.

Tätä viivytystä saimme kuitenkin kiittää — tai kenties olisi sitä paremminkin syytettävä — siitä, että meidän ja opettajatar Anna Haarakaisen tiet jälleen yhtyivät, mistä oli seurauksena, että saimme matkakumppanin lisää.

Tämän neitsyen retkeily Tanskassa oli hänen oman kertomansa mukaan muistuttanut pikku Liisan seikkailuja ihmemaailmassa; sillä paljon varsin merkittäviä asioita oli hän nähnyt, vaikkakaan tosin ei paljon siitä, mitä oli näkemään tullut, mihin taas oli ollut syynä tanskalaisten kielentaitamattomuus.

Olin käynyt saattelemaan neiti Granroosia postikonttoriin (Topias istui synkkänä hotellissa repien hiuksiaan), kun törmäsimme neiti Haarakaiseen. Hän tuli naamani tuntiessaan niin iloiseksi, ettei ensi riemussa kaikkea tapahtunutta muistanutkaan, vaan ojensi minulle molemmat kätensä, haileitten silmien laajetessa ja korkeitten poskipäitten heikosti punertuessa. Toimitin esittelyn ja sitten oli luonnollisesti istuuduttava lähimmän kahvilan mukavimpiin nojatuoleihin juomaan tiilenkarvaista kahvia ja maistelemaan mainioita tanskalaisia wienerleipiä ja ennen kaikkea juttelemaan.

Huomasin Anna Haarakaisen useaan otteeseen

katselevan Hillevi Granroosia uteliaasti, mutta hän oli kuitenkin tarpeeksi hienotuunteinen ollakseen tekemättä mitään hämmentäviä kysymyksiä, minkä Iso Hyvä Master (joka on Tyynenmeren saarien alkukasukkaitten nimitys Jumalasta) merkitköön hänen ansioittensa sarakkeeseen. Ettei kuitenkaan ikäneitsyen kärsivällisyys joutuisi liian kovalle koetukselle, hoputin parhaalla taidollani lähtöön, sovituumme hänen kanssaan siitä, että jatkaisimme matkaa Köpenhaminaan yhdessä. Hän oli muuten saapunut tänne Kalundborgiin vallan suotta, sillä täällä ei ollut enempää soppa- kuin muitakaan hänen alansa kouluja ja punapuuroreseptin oli hän jo saanut, niin ettei voinut edes sen vertaa hyötyä tästä »tyhjänpäiväisestä kylästä».

Sanoin, että Topias istui hotellissa repimässä tukkaansa. Se antaa vain heikon käsityksen hänen mielialastaan. En löydä sanoja kuvatakseni sitä pettymystä, suuttumusta, katumusta, noloutta ja masennusta, jota koko hänen olemuksensa ilmaisi. Tätä asiaintilaa en kuitenkaan ihmettele, sillä luultavasti olisin ollut jokseenkin yhtä murheellisen näköinen itse, jos olisin ollut hänen housuissaan. Hillevi Granroos oli näet selvästi osoittanut, ettei Topias suinkaan valloittamalla hänet Nikolai Jørgenseniltä ollut saanut takaisin omistusoikeuttaan.

Lähtöpäivänä Topias räjähti. Ne varaventtiilit,

joiden nimet ovat huokaus, voihekaisu ja ähkeminen, olivat liian mitättömät. Hänen täytyi avata koko sydämensä minulle. Mutta vaikka sillä hetkellä hänen lopetettuaan pirullisella julmuudella hyräilinkin »Rigoletton» tuttua aariaa: »La donna é mobile, qual piuma al vento . . .», niin ei minulla kuitenkaan ole vatsaa kertoa tässä, mitä hän minulle sanoi. Totean vain, että hän paria kertaa lukuunottamatta tästämisin ja aina Helsinkiin asti paitsi Jaakopin ulkonaista olemusta käytti myös Jaakopin ääntä. Topias Hilpari Entisestä ei ollut jäljellä paljon muuta kuin nimi. Hän rakasti. Ja rakasti onnettomasti.

Astuimme junaan aikaisin aamulla. Paikkaa vauvasta etsiessämme sain Topialta rukoilevan silmäyksen, enkä voinut muuta kuin johtaa Anna Haarakainen mahdollisimman kauas siltä sohvalta, jolle Topias ja neiti Granroos istuutuivat. Kerroin opettajattarelle nyt niin paljon kuin tarpeelliseksi katsoin Topiaan ja neiti Granroosin asioista, mikä sai hänet tarttumaan molemmin käsin kouraani ja hymyilemään hiukan idioottisesti Hillevi Granroosille selkänöjien yli.

Roskildessa tyhjeni vaunu niin, ettei siinä meitä neljää lukuunottamatta ollut ketään, joten meidän oli melkein kuin pakko siirtyä istumaan vastapäätä »nuoria», kuten Anna Haarakainen heitä nimitti,

mutta eipä se tainnut heitä enää häiritäkään, sillä minusta tuntui, että se pieni huokaus, jonka neiti Granroos päästi vilkaistessani häneen, kun istuuduin, johtui jonkinlaisesta helpotuksesta. Topias tuijotti äänettömänä ulos ikkunasta.

Anna Haarakainen yritti ylläpitää keskustelua, mutta en tiedä, missä määrin hän siinä onnistui, sillä en tajunnut paljon mitään siitä, mitä ympärilläni tapahtui. Katselin kuin lumottuna Topiaan entistä morsianta. Tummansiniset silmät olivat miettivät ja suupielessä väreili pieni, salaperäinen hymy. Mustan hatun alta pilkisti pari vallatonta suortuvaa. Hän oli ihastuttava. Hitto vieköön kaiken muun!

Olin joltisellakin oikeudella aina pitänyt itseäni pantofiilinä, kaiken harrastajana, eikä pitänyt naiseenkaan mielestäni oleman minulle vieras, mutta kolistellessamme nyt Tanskan pääkaupunkia kohti minun hellittämättä katsellessani Hillevi Granroosin magneettista olemusta, aloin epäillä. Tunsinko itse asiassa naista ollenkaan? Tässä nyt ainakin oli arvoitus edessäni, jota en pystynyt ratkaisemaan. Siinä, että hän oli mennyt kihloihin Topiaan kanssa, ei nyt tosin ollut mitään järin merkillistä, mutta asioitten kehitys tämän kihlauksen purkautumisen jälkeen todisti mielestäni suurempaa johdonmukaisuuden puutetta ja köyhäsieluisuutta, kuin noista

miettivistä silmistä päättäen olisi saattanut uskoa. En löytänyt nykyiselle asiaintilalle mitään sellaista motiivia, jonka olisin vilpittömästi hyväksynyt. Mutta sittenkin olin tyytyväinen sisimmässäni . . .

Anna Haarakainen havahdutti minut mietteistäni koskettamalla polveani.

— Kylläpä te nyt olette hiljaisia kaikki sanoi hän.

Hillevi Granroos huomasi tuijotukseni ja heikko puna kohosi hänen poskilleen. Käännyin opettajattareen.

— Hiljaisia, sanoin hiukan hämilläni. — Niinpä niin; vaunussa on enkeli.

Kohtasin Topiaan katseen. Se sai minut ottamaan esille sanomalehden ja syventymään siihen. Se on: tuijotin muudatta isoa ilmoituskuva, jonka ympärillä oleva teksti sulii harmaaksi usvaksi. En tiedä tänä päivänä, mitä tuo kuva esitti. Mistä kaikesta voidaan joltisellakin varmuudella päätellä, että olin kadottanut tasapainoni.

Anna Haarakainen oli ymmällään. Topias Hilpari ja Hillevi Granroos näyttivät tosiaankin paljon enemmän vastikään avioeropäätöksen tehneeltä pariskunnalta kuin kahdelta rakastavaiselta, joiksi minä olin heitä väittänyt. Topiaan kulmakarvojen välissä asusti lähtemättömältä näyttävä ryppy ja hänen katsantonsa oli synkkä; neiti Granroos oli kuin toisissa maailmoissa. Sanalla sanoen, meillä

oli suunnilleen yhtä hauskaa kuin hautajaisissa, ellemmme ota lukuun smålantilaisia ja kiinalaisia hautajaisia, joissa kuuluu olevan paljon haus Kempaa.

Tuntineljännekset tuntuivat vuosilta ja tunniti äisyyksiltä. Oikein helpotti kun lopultakin pääsimme perille. Köbenhavn — hovedbanegaarden! Oli kuin olisi tullut kotiinsa. Lyhyen neuvottelun jälkeen päätimme kaikki asettua asumaan City-hotelliin Vimmelskaftetin varrella. Se oli siisti, ei varsin kallis ja »keskellä kylää». Suuressa maailmassa vallitsevan sopivaisuuslain pykälät eivät meitä hermostuttaneet.

Emme tällä kertaa saaneet yhteistä huonetta Topiaan kanssa, mutta emmepä siitä suuresti välittäneetkään. Tuntui oikein hyvältä saada olla omassa rauhassaan, häiritsemättä mieltä omia mietteitään. Minulle alkoi valjeta totuus, joka sai valtimoni tykyttämään ja kurkkuani ahdistamaan. Minä olin ollut itseäni nähden näinä päivinä yhtä sokea kuin ukuli, olin tukkinut korvani kiusoittavalta ääneltä, joka ilkkui, että valantehnyt vanhapoika oli rakastunut, olin yrittänyt hyväntuulisen ivallista virnistystä viehkeälle tytönkuvalle, joka tämän tästäkin nousi silmiäni eteen. Turhaan.

Hillevi Granroos — arvoitus . . . Äsh! Arvoitus! Hän oli kaikkea muuta kuin arvoitus. Tavallinen, ajattelematon, pintapuolinen työtötypykkä, jolla

päässään oli aivojen sijasta puuteriviuhka ja sielun paikalla gramofoonilevy.

Söimme illallista yhdessä ja Topias pyysi minua senjälkeen mukaansa yläkerrassa olevaan biljaardiin. Eteishallissa toivotettiin toisillemme hyvää yötä. Sain Hillevi Granroosilta hienoista ihmettelyä ilmaisevan katseen ja pienen hymyn, joka pani minut sisimmässäni jostakin käsittämättömästä syystä kiroilemaan kuin kasakka, ja Anna Haarakaiselta kädenpuristuksen. Sen sai myös Topias, jolle opettajatar koomillisen veikeästi iski silmää ja sanoi, että »kaikki on anteeksi annettu», mutta neiti Granroosilta ei Mikkelin Uutisten päätoimittaja saanut mitään.

Ei katsettakaan.

Kun markkööri ei antanut meille mitään toiveita päästä pelaamaan ainakaan tuntiin, menimme kahvilan puolelle polttelemaan ja vaikenemaan. Tilanne alkoi lopulta tuntua niin sietämättömältä, että nousin ja aioin sanoa meneväni nukkumaan. Mutta ennenkuin ehdin avata suutani, säntäsi Topiaskin pystyyn ja mulkoili muodatta huoneeseen tullutta miestä, aivan kuin olisi nähnyt aaveen. Hän tarttui käsivarteeni ja puristi sitä kiihkeästi.

— Mikä hätänä? kysyin.

— Se on Nikolai Jörgensen, mutisi Topias.

Jörgensenkin oli nyt huomannut meidät ja astui askelen meitä kohti. Kiskouduin irti Hilparin otteesta ja kiiruhdin pois.

Kahdenkesken jäivät selvittelemään välejään.

XI.

Me erkanemme lopullisesti Anna Haarakaisesta ja Topias väittää alistuvansa kohtaloonsa.

Tämä on lopun alkua. Illalla oli City-hotellin kahvilahuoneessa näytelty skandaalipoikanen. Kovääniset kiroukset ja haukkumasanat olivat houkutelleet pienen, mutta innostuneen yleisön paikalle ja vasta hotellin omistajan puututtua asiaan oli myrsky hiukan asettunut. Lopulta olivat Hilpari ja Jörgensen menneet neiti Granroosin huoneeseen, koska neiti Granroos ei vielä ollut makuulla ja siellä oli sitten saatu aikaan ratkaisu — lähemmistä yksityiskohdista minulla ei ole tietoja — jonka perusteella Nikolai Jörgensen oli sanonut hyvästi iäks'. Samassa tilaisuudessa oli kuitenkin myös Topias saanut kuulla, että hänen oli paras totuttautua ajatukseen, että saisi jatkaa elämäänsä edelleenkin naimattomana, mikäli ei joku kokematon ja typerä nainen erehtyisi ottamaan häntä vakavalta kan-

nalta. Hillevi Granroos ei ainakaan enää uskaltanut . . .

Topiaan masentuneisuus teki minut hiton iloiseksi, mikä saa minut vilpittömästi tunnustamaan, että olen huono ihminen, mutta kiitos tämän iloisuuteni jaksoin lohdutella ja rohkaista häntäkin, niin että hänen äänensä illalla taas muistutti Esaun ääntä, ja kun Anna Haarakainen päivällisen jälkeen tiedusteli meiltä, mitä tekisimme, sanoi Topias olevansa valmis melkein mihin hyvänsä.

Hillevi Granroos meni heti aterian jälkeen huoneeseensa ja syytti romaanisankarittarien tavoin päänsärkyä, kun illalla teimme lähtöä kaupungille. Mikäpä auttoi? Jätimme hänet omaan rauhaansa.

Seisoimme »Kuninkaan kaupungin» ahtaan valtaväylän, »Strögetin», suulla. Meillä ei ollut mitään erikoista ohjelmaa, mutta ei liioin mitään, mikä olisi pitänyt Topiasta kurissa. Kaiken kukkuraksi tuntui hänen riehakkuutensa tarttuneen opettajatareenkin.

Ja pian Anna Haarakainen osoitti, että hänen oli käynyt samoin, kuin useimmille hänen kanssaisarilleen käy heidän päästyään suuren maailman humuun.

Kuten lukijan jo aikaisemmin on täytynyt huomata, kuuluu neiti Haarakainen n.s. täysin kunniallisiin ihmisiin. Kotipaikkakunnallaan nauttii hän

yleistä arvonantoa ja suosiota, mutta nyt oli häneen mennyt itse se paha ja kävellessämme hotellista Raatihuoneenaukiolle päin antoi hän meidän selvästi ymmärtää, että hän oli otollisessa mielentilassa laskeakseen Barrabaansa irti.

Topias tirkisteli sähkölampuilla aikaansaattua uutistiedoitusta, joka suurena filmirullana hitaasti pyöri »Berlingske Tidenden» katolla. Hän tuskin kuuli neiti Haarakaisen rupatusta, kunnes tämä lopulta kärsimättömästi nykäisi häntä käsivarresta.

Topias kääntyi.

— Neiti Haarakainen odottaa sinun valmistavan meille jonkin ennenkokemattoman sensation, sanoin minä.

— Minun? Olenko minä mikään Suomen eduskunta tai amerikkalainen uutistoimisto? Miksi sitäpaitsi vaarantaisimme sielumme autuuden? Sentapaisesta sensatiostahan kaiketi kuitenkin on kysymys?

Tartuin neiti Haarakaista käsikynkkään.

— Älkää välittäkö hänestä. Jolle Luoja ei ole paljon antanut, häneltä ei voi paljon vaatiakaan.

— Siinäkö syy siihen, ettet keksi mitään itse? letkautti Topias vastaan. — Voisimmehan me mennä »Tivoliin» tai ehkä »Bonbonniéreen» . . .

— »Bonbonniéressä» on esiinnyttävä iltapuvussa, huomautin minä.

— Turistit kai esiintyvät kaikkialla minkäläisessä puvussa hyvänsä, ehkä yö- ja uimapukuja lukuunottamatta, oikaisi Topias.

— Minä en usko, sanoin silmää iskien, että enempää »Tivoli» kuin »Bonbonniérékään» nyt antaisi neiti Haarakaiselle sitä, mitä hän haluaa. Vahinko, ettei täällä ole »Moulin Rougea» tai »Le Rat Mortia».

— Äh, tuhahti neiti Haarakainen, älkää laskeko mielikuvitustanne valloilleen. Lähdetään kävelemään ja mennään minun puolestani, minne tahansa.

Raatihuoneen kello osoitti 9,10.

Käännyimme ja maleksimme hitaasti katua alaspäin, vastaanottaen ja antaen pieniä, ystävällisiä tyrkkäyksiä oikealle ja vasemmalle. Liikkeitten valtavat näyteikkunat loistivat kuin hehkuvat, jättiläismäiset uuninsuut kummallakin puolen katuja, polkupyörien merkinantokellot kilisivät, joku auto pujottautui vaivaloisesti kävelevien välistä, vastakkaisella katukäytävällä kiljui pitkä nuorukainen honottavalla äänellä: — London Times today . . . London Times today . . ., ja ihmismeri pauhasi kumeasti lakkaamatta. Neiti Haarakaisen oli pysähdyttävä ainakin turkis-, muoti- ja kenkäliikkeitten edustalla tekemään huomautuksia, jotka saivat minut hieman ihmettelemään hänen makuaan, kunnes katseeni osui hänen omaan kellohattuunsa ja kalosseihin pistettyihin kiiltonahkakenkiin. Toisi-

naan seisahduttiin myös jonkun konditorian herkuja ihailemaan. Lopulta aloimme Topiaan kanssa katsella toisiamme hiukan vaivautuneesti.

Lähestyttiin Amagertoria. Sytyttelin juuri savukettani Topiaan tarjoamasta tulitikusta, kun neiti Haarakainen äkkiä päästi pienen, ihastuneen hihkaisun.

— Joko nyt? kysyi Topias.

— Ei, mutta katsokaahan noita ihania marjoja. Ja hedelmiä. Ja miten siistiltä siellä näyttää . . .

Astuimme korkean, vanhan talon »maakerroksessa» olevan, valaistun ikkunan luo. »Jordbaerkaelderens, grundlagt 1834», tavasi neiti Haarakainen.

Ikkunaan oli tosiaan pantu näytteille mitä herkkuisin marjakokoelma. Siinä loistivat uhkeat, kirkkaanpunaiset puutarhamansikat, himmeät vaapukat, tummanhehkuvat muuraimet ja kiiltävät, suuret karviaismarjat. Kristallimaljakoita kukkuroillaan hedelmiä, pitkäkaulaisia ja isovatsaisia pulloja . . .

— Tänne me menemme, julisti neiti Haarakainen. Jätetään sensatiot huomiseen.

— Kyllä sallimus voi tämänkin elämykseksi kääntää, jos sattuu olemaan sillä päällä, filosofoi Topias. Mennään tänne vain.

Astuimme portaita alas, lähestyimme tarjoilupöytää ja tilasimme kolme annosta puutarhamansikoita, »med flöde».

Saimme mukavan nurkkapöydän, eikä paikan Hebekään kauan viivytellyt, sillä ulkomaalaiset antavat tavallisesti aina juomarahaa.

Neiti Haarakainen huokasi tyytyväisenä nieltyään viimeisen kermatilkkasen. Pöydällä oli luettelo paikan antimista. Hän ryhtyi selailemaan sitä, mutta ei ilmeisestikään löytänyt siitä mitään erikoisen houkuttelevaa, koska pettyneen näköisenä viskasi sen takaisin pöydälle. Topias otti sen nyt vuorostaan.

— Cocktaileja, ähä! vilkastui hän äkkiä. — Ananas, banan . . . Kinder, meidän pitää juoda cocktaili.

Potkaisin hänen säärtään, mutta se oli yhtä tunnoton kuin proteesi.

— Ei missään tapauksessa mitään viiniä tai muita väkeviä juomia, jäykistyi Anna Haarakainen.

— Ei täällä sellaisia tarjotakaan, tokaisi Topias, naamassaan ilme, joka olisi kaunistanut keruubia-kin. — Kaikenlaisia hedelmäjuomia vain. Pommacia ja Mummacia ja sensellaista. Eikö oteta kolme ananascocktailia?

— Ananashan on kauhean kallista, muisteli neiti Haarakainen.

Suuntasin Topiaaseen paljonpuhuvan katseen, mutta hän väisti silmiäni.

— Entäpä banaanicocktail sitten? ehdotti hän. Topias on Topias, ajattelin itsekseni. Jos nyt

tekee tyhmyyksiä, niin vastatkoon sekä Jumalan että ihmisten edessä. Minä pesen käteni.

Anna Haarakainen ilmaisi kantansa niin epämääräisesti, että Topias tilasi juoman. Tarjoilijatar noukki kaapista asianmukaiset, suppilomaiset lasit, pari kolme pulloa, olkipillejä ja muita cocktailin kokoonpanoon ja nauttimiseen tarvittavia välineitä ja ojensi ne tiskin takana vetelehtivälle nuorelle miehelle, joka aloitti salaperäiset menot. Nurkastani en saattanut nähdä, mitä hän teki, mutta luultavasti hänen esiintymisensä oli jollakin tavoin mielenkiintoista, koska neiti Haarakainen tuijotti häntä silmät renkaina ja huulet raollaan. Korkeilla poskipäillä oli punaiset täplät. Topias imi Abdullahiaan, niin että siinä muutaman imaisun jälkeen oli tuuman pituinen, hehkuva karsi.

Juoma asetettiin eteemme. Hieman pelokas ilme vaaleissa silmissään tarkasteli Anna Haarakainen kirkkaankeltaista nestettä, pinnalla uiskentelevaa banaaninviipaletta ja pohjaan painunutta kirsikkaa. Topias asetteli tottuneesti olkipilliiään lasiin ja kumartui nauttimaan virvokkeestaan.

Siinä oli imelä, mutta samalla raikkaankirpeä maku. Tuollainen mandariinikaramellin maku, jonka kaikki kyllä muistamme viheriän nuoruutemme päiviltä. En olisi kuolemaksenikaan voinut sanoa, oliko tuossa sekotuksessa alkoholia, vai eikö. Aina-

kaan se ei maistunut. Anna Haarakainen tyhjensi lasillisensa ihastuneen näköisenä.

Sitten kohotti hän katseensa ja antoi sen solua Topiaasta minuun.

— Ei suinkaan siinä vain missään tapauksessa ole — hm — mitään?

— Eipä suinkaan, sanoi Topias. Juotteko toisen? Menen tilaamaan ja sanon samalla, että ei vain saa panna viiniä joukkoon.

Saimme kumpikin epäluuloisen katseen, mutta sitten opettajatar nyökkäsi.

— Tilatkaa vain. Minkävuoksi ne tarjoavat tätä näin pienissä laseissa?

Minä en halunnut toista cocktailia, koska nyt olin täysin selvillä siitä, että Topiaalla oli jokin poikamainen kuje mielessä. Pyysin häntä tilaamaan minulle annoksen teetä, koska minua muka hiukan vilutti. Sää oli ollut koleahko koko päivän.

Neiti Haarakainen sai toisen cocktailin. Ja sitten hän sai kolmannen. Hänen tavallisesti niin kalpeille kasvoilleen noussut puna alkoi tummeta. Potkaisin jälleen Topiasta, mutta hän oli yhtä tunnoton kuin äsken.

Anna Haarakainen jutteli vilkkaasti kaikesta taivaan ja maan välillä. Hänen kätensä liikkuivat hermostuneesti ja hänen tavallisesti hailakka katseensa himmeni ensin ja loisti sitten kostean kirkkaana.

Topias tilasi neljännen cocktailin.

Katsoin kelloani ja rykäisin. Anna Haarakainen kumartui puoleeni ja tarttui käteeni.

— Pankkaa nyt pois se kello, sanoi hän. — Tehän olette epäkohtelias.

Katsoin anovasti Topiasta, mutta hän ei ollut ymmärtävinään.

Anna Haarakaisen rupattelu alkoi käydä yhä merkellisemmäksi. Hän kuvaili laveasti ja liikutettuna lapsuuttaan ja kouluaikojaan ja taputti minua kahdesti polvelle. Topias irvisteli kuin satyyri ja puhalteli renkaita savukkeestaan. Lopulta tilasi neiti Haarakainen itse viidennen cocktailin.

Saimme kuulla joitakin hajanaisia piirteitä hänen ensimmäisiltä opettajatarvuosiltaan ja elämästä kaukana ihmisten ilmoilta, mutta kun hän sitten kävi käsiksi hieman änkyttävään selitykseen syistä, jotka olivat pidättäneet häntä antautumasta avioliiton uhkapeliin, havaitsin äkkiä, että minun oli ryhdyttävä toimintaan.

Kutsuin tarjoilijattaren ja maksoin laskumme neiti Haarakaisen vastaväitteistä huolimatta.

Anna Haarakainen nousi hiukan jäykästi seisomaan. Tarjosin hänelle käsivarteni ja poistuimme. Sulkiessani oven vilkaisin taakseni ja näin barten-derin nauravan niin että hänen kaikki valkoiset hampaansa näkyivät.

Onneksi ei hotellimme ollut kaukana. Jo kadulla oli opettajatatar käynyt vähäpuheiseksi ja hotellin eteiseen päästyämme jätti hän meidät hätäisesti muistutamaan »kiitos ja hyvää yötä».

Sen tien katosi Topiaskin huoneeseensa. Aioin ensin mennä hänen luokseen lausumaan erinäisiä ystävällisyyksiä, mutta muutin sitten mieltäni ja menin yöpuulle minäkin.

Topias tuli aamulla huoneeseeni, saadakseen »kupillisen kuumaa». Olin vielä vuoteessa ja pyysin häntä painamaan sähkökellon nappulaa.

Hän soitti, teki tilauksen ja heittäytyi sitten nojatuoliin.

— Kuulehan, sanoin minä kohottautuen kyynärpäätäni varaan, eikö sinustakin sentään ole vähän liikaa, että toimittaja Topias Hilpari tietten tahtoen ja kylmäverisesti alkaa vietellä nelikymmenvuotiaasta talouškoulun opettajatarta joka ei koskaan liene maistanut mitään kahvia väkevämpää, tanskalaisessa kahvilassa nautt—

— Älä saarnaa, keskeytti Topias ja purskahti nauruun. — Kehtaatkin kadehtia tällaiselta kohotalon murjomalta, kuin minulta, pientä lystiä. Sitäpaitsi se oli tuon hänen kirotun sensationälkensä syy. Voi taivas!

Polttelimme hetken äänettöminä. Siivoojatar koputti ovelle.

Kahvitarjottimella oli pieni, kokoon taitettu paperisuikale.

— Numero 29:n neiti pyysi minua tuomaan sen, selitti siivoojatar.

Hän poistui ja Topias avasi uteliaana paperin. siihen oli töherretty lyijykynällä:

»Senjälkeen, mitä eilen tapahtui, katson parhaaksi muuttaa toiseen hotelliin. Luulin olevani tekemisissä herrasmiesten kanssa. Olen selittänyt neiti Granroosille, minkälainen sulhanen hänellä on ja varoittanut häntä. Hyvästi.

Anna Haarakainen.

Topias ojensi paperin minulle. Hän hörähteli harvakseen ja alkoi kävellä huoneessa edestakaisin.

— Mikä peeveli sinua oikein huvittaa? kysyin minä.

— Mikäkö? No, sano nyt suoraan — sinähän joit ainakin yhden cocktailin — oliko siinä juomassa alkoholia vai eikö?

— Hm.

— Niin. Hm! Siinähan se vitsi juuri olikin. Ei siinä ollut mitään väkevää.

— Mitä?

— Ei tippaakaan. Itsesuggestiota, luulottelua

kaikki tyynni. Hän oli saanut päähänsä, että siinä oli jotakin, ja katso: vesi muuttui viiniksi.

— Älä jaarittele!

— Totta se on. Olipas ryökkinä. Etsii kiihokkeita. eikä kestä viittä alkoholitonta banaanicocktailia.

En tänä päivänä tiedä, puhuiko hän totta, vai valettako väänsi. Jääköön hänen vastuulleen.

Söimme aamiaista, neiti Granroos, Topias ja minä, pienessä ravintolassa Amager-torin kulmassa. Alunperin oli suunniteltu viikon viettämistä Köpenhaminassa, mutta kun asiasta nyt nousi kysymys, tuntuivat kaikki haluttomilta. Oli torstai ja »Hecate» lähtisi Suomeen lauantaina. Ehtisimme hyvin saada asiamme järjestykseen siksi. Ei siinä paljon puhumista tarvittukaan lähtöpäätöksen tekemiseen. Sain huolekseni käydä vielä samana päivänä laivakonttorissa hankkimassa paikat.

Loppuajan käytin sitten omien asioitteni hoitamiseen, mutta kun ne eivät ole herättäneet eivätkä voikaan herättää muitten mielenkiintoa, kuin Levanderin stipendisäätiön hallituksen, jätän niistä enemmän kertomisen sikseen.

Ennen lähtöämme tapasin Topiaan vain yhden kerran, hotellin ruokasalissa. Hän oli jälleen kuin piesty koira.

Kun neuvoin häntä nostamaan nokkansa pystyyn

— ei maailma yhden neitosen varassa pyöri — pudisti hän alakuloisesti päätään ja huokasi:

— Ei minusta ole pajazzoksi. Alistuminen on niin tyyristä, että pitäähän sen toki saada näkyä päältäkin.

XII.

Viimeinen luku, jossa osoitetaan, ettei onkimies aina ole se, joka kalat saa.

Muudan pieni ja paksu englantilainen oli rökittänyt meitä kansibiljaardissa niin perinpohjaisesti, että pian vetäydyimme tuulensuojaan muka etsimään huvitusta meren katselemisesta ja laiskasta juttelusta. Istuuduin mukavaan kansituoliin neiti Granroosin rinnalle ja sytytin piippuni. Topias käveli kaiteen luo.

— Tänä iltana on purseri luvannut järjestää tanssiaiset, sanoi hän.

— Onko se totta? innostui Hillevi Granroos. Hän oli yhtä ihastunut tanssimiseen kuin koulutyttö.

— On, siinä kello kahdeksan maissa.

— Annatteko minulle ensimmäisen valssin, neiti Granroos? kysyin minä.

Hän katseli miettivästi Topiaan meihin käännettyä profiilia, ennenkuin vastasi:

— Saatte ensimmäisen valssin — ja viimeisen.

En tiedä oliko se harkittua ilkeyttä, vai ajattelematonta leikinlaskua, sillä hänen kasvonsa olivat viattomat kuin jonkun Murillon madonnan, mutta huomasin Topiaan hätkähtävän.

Nousin, kumarsin neiti Granroosille ja poistuin.

Miksipä sitä nyt enää koettaisin salata tai muuksi uskotella: olin rakastunut Hillevi Granroosiin, hänen tummansinisiin silmiinsä, pieniin hentoihin käsiin, loistaviin hiuksiin, solakkaan vartaloon, pehmeään ääneen, niin silmittömästi, kuin vain kypsyyneeseen ikään ehtinyt mies saattaa rakastua. Olisin tahtonut puristaa hänet rintaani vasten, suudella hurmaavaa, pientä kuoppaa vasemmassa suupielessä, tuntea kiinteän, pyöreän poven painuvan omaani vastaan, kuulla hänen äänensä kuiskaavan kiihkeitä lemmensanoja korvaani . . .

— Herrat pitävät vaaleaverisistä, sanoi Topiaan ääni takanani. Käännyin nopeasti.

— Jätitkö neiti Granroosin yksikseen tuonne keulapuolelle?

— Sinulla on hänestä iso huoli, sanoi Topias. — En. Hän lähti hyttiinsä.

Menimme tupakkasalonkiin. Siellä istui pari lihavaa tukkukauppiasta liköörilasiensa ääressä ja muudan katooninen pappi lukemassa sanomalehteä.

Valitsimme kuin äänettömästä sopimuksesta heistä kauimpana olevan nurkan.

Topiaan ilme ei ollut miellyttävä. Posket olivat tiukalla ja suun ympärillä karehti irvistyksen tapainen hymy. Katsellessaan minua siristi hän tämän tästäkin silmänsä melkein viiruiksi. Olin hiukan hämmentynyt ja rauhaton. Paha omatunto, olisi äitivainaja sanonut.

— Minulla on silmät päässä, vaikkeivät suuret olekaan, sanoi Hilpari nostaen etusormensa pystyyn merkiksi tarjoilijattarelle, joka juuri ilmestyi ovelle.

— Ja mitä ovat nämä silmät nyt olleet näkevinään? kysyin minä samassa äänilajissa.

— Ne ovat nähneet pukin kaalimaan vartijana. Neiti, kvartta konjakkia ja kahvia.

— Luulisi sinun ikäisesi miehen ajattelevan vähän, ennenkuin puhuu, sanoin minä.

— Minä olen hiukan hullu juuri nyt, sanoi Topias. Verrattain vaaraton hullu, mutta hullu joka tapauksessa. Tänä iltana minä olen päissäni kuin käki.

— Koetan ymmärtää sinua, mutta huomautan kuitenkin, ellet sitä itse tällä hetkellä tajua, ettei se asioita paranna.

— Eipä pahennakaan.

— Sitäpaitsi: neiti Granroos ei saa koskaan tietää, mitä sinä olet arvannut — ainakaan minulta.

— Haa! Sehän loistaa naamastasi puolen kilometrin päähän.

Mahdoin olla nolon näköinen, sillä hänen kasvoilleen levisi pilkallinen virnistys.

— Tämä on kaikki varsin merkillistä, sanoi hän hetken kuluttua jälleen vakavana. — Ellen olisi tuntenut Hillevi Granroosia niin kauan, puristaisin omaa kättäni ja onnittelisin sinua vilpittömästi —

— Siihen ei ole mitään syytä, keskeytin minä.

— Ainakaan minulla ei ole halua siihen nyt, jatkoi hän. — Ja perhana! Vielä en heitä kortteja käsistäni.

Hän kimposi pystyyn ja oli kaataa kuppinsa. Nykäisin hänet takaisin sohvalle.

— Rauhoitu!

— Haist' halivilivoo!

Hän tempautui irti ja harppoi salongista. Nousin rientääkseni hänen jälkeensä, mutta kohtasin samassa paterin ihmettelevän katseen ja istuuduin paikalleni.

Tilanne oli sotkuinen, siitä ei päässyt mihinkään. Topias oli edelleenkin rakastunut Hillevi Granroosiin, minä olin samoin rakastunut häneen. Neiti Granroosin sisimmässä liikkuvista ajatuksista ei kumpikaan ollut selvillä. Topiaalla ei enää ollut sanottavaa aihetta toiveisiin, mutta senvuoksi hän olikin aivan desperaatti. Hän pelkäsi minua hiukan,

minä vihasin häntä tällä hetkellä, mutta tunsin myös jonkinlaista sääliä.

Tyhjänsin kahvikuppini ja kävelin hitaasti hyttiini, missä heittäydyin vuoteelleni ja suljin silmäni. Heräsin vasta päivälliselle. Minulta ei rakkaus ainakaan ollut karkoittanut unenlahjaa.

Laivan matkagramofooni huolehti tanssimusiikista. Kuutamokulissi ja joku värillinen lamppu auttoi meitä pääsemään siihen tunnelmaan, jossa toimitaan ja puhutaan tavalla, joka panee piiloittamaan silmänsä ja kiroilemaan hiljaiseen seuraavana aamuna.

Olin tanssinut pari kertaa Hillevi Granroosin kanssa ja pistäytynyt välillä vilkaisemassa Topiasta, joka istui kolmannen luokan tupakkasalongissa parin kotiin palaavan siirtolaisen seurassa juoden whiskyä »kuiviltaan». Emme olleet vaihtaneet sanaakaan sitten kahvinjuontimme lounaan jälkeen ja vaikka hän selvästi huomasi minut tupakkasalongin ovella, ei hän ollut minua näkevinäänkään.

Olkoon.

Hillevi Granroos näytti kalpealta ja väsyneeltä sinisessä puvussaan. Kysyin häneltä, eikö hän mieluummin lähtisi lepäämään, mutta hän pudisti päätään ja hymyili heikosti. Tanssittajista ei ollut puute. Kerran teimme pienen kävelykierroksen ja

mieleni teki ottaa tulpan suultani, mutta rohkeus petti.

Tyhjensin lasillisen konjakkia ja yritin uudestaan charlestonia tanssittaessa, jolloin lepäsimme hetkisen. Mutta pitemmälle kuin hänen kätensä hyväilyyn en päässyt. Topiaan kasvot kummittelivat.

En malttanut pysyä paikoillani kauan. Menin vielä kerran kolmannen luokan puolelle. Topiasta ei näkynyt, mutta hänen seuralaisensa istuivat vielä pöytänsä ääressä.

Astuin heidän luokseen.

— Tiedättekö, minne toimittaja Hilpari mahtoi mennä?

— Oo jees, hän otti baarista puolikkaan konjakkia ja sanoi menevänsä hyttiinsä.

— Kiitos.

Palasin kannelle. Hillevi Granroos juoksi minua vastaan.

— Joutukaa, huusi hän. — Viimeinen valssi on juuri alkanut.

Lähdimme tanssimaan. Unohdin ympäristöni kokonaan, tuskinpa kuulin musiikkiakaan. Katselin vain kalpeita kasvoja ja raollaan olevaa suuta edessäni. Pari kertaa kohtasin hänen katseensa. Se oli hiukan uneksiva, hiukan ihmettelevä ja sanomattoman hellä. Ohimoni takoivat ja kurkkuani

ahdisti. Hoikka vartalo, jonka ympäri olin kietonut oikean käteni, oli pehmyt, joustava, lämmin . . .

Purseri irvisti pyynnöille ja vastaväitteille ja sulki gramofoonilaatikon päättävällä kädenliikkeellä. Ei enempää nyt. Kello oli yksitoista.

Topiaan ja Hillevi Granroosin hytit olivat toisiaan vastapäätä, kun taas neiti Granroosin ja minun hyttini olivat samalla puolen käytävää. Niiden välissä oli kaksi hyttiä.

Saatoin hänet hänen ovelle. Käytävässä ei ollut ketään. Askeltemme äänet vaimensi punainen matto ja vain koneitten tuskin erottuva tasainen käynti häiritsi täydellistä hiljaisuutta.

Hillevi Granroos pysähtyi käsi ovenrivalla.

Katselimme toisiamme ääneti.

Sitten hänen silmänsä täyttyivät kyynelillä ja kuulin heikon nyyhkytyksen.

— Hillevi!

Hän oli sylissäni. Peitin hänen kasvonsa ja kaulansa suudelmilla, kuiskasin järjettömyyksiä hänen korvaansa, puristin häntä kiihkeästi rintaani vasten.

Hitaasti hän kietoi kätensä kaulaani.

En tiedä kuinka kauan seisoimme heikosti valaistussa käytävässä äänettöminä toisiamme hyväillen, kunnes hän lopulta hiljaa vetäytyi sylistäni ja kuiskasi:

— Tämä on mahdotonta. Te — sinä et tietenkään

käsitä . . . voi, mitähän sinä minusta itse asiassa mahdat ajatella?

— Pelkkää hyvää ja kaunista, kultaseni.

— Ei. Sinä sanot nyt sillä tavalla, mutta kun huumaus on ohi . . .

— Tästä huumauksesta en aio selvitä koskaan.

— Ilmari, ole vakava nyt. Me emme voi mennä naimisiin.

Suljin hänet uudelleen syliini ja painoin huuleni hänen suulleen.

Katseeni kohosi yhtäkkiä kuin magneetin vetämänä ja tuijotin Hillevin olkapään yli Topiasta, joka hiljaa oli avannut hyttinsä oven ja nyt paitahihasilleen riisuutuneena nojasi ovenpieleen kalpeana ja humalassa.

Työnsin hellästi Hillevin syrjään. Hän huomasi Topiaan ja painautui säikähtyneen näköisenä seinää vasten.

— Jaaha, jassoo, sanoi Topias hiukan nikottaen.

— Juu, vai niin. Anteeksi.

— Menisit nukkumaan, ehdotin minä.

— Kukkumaan minä olen kypsä, nikotti Topias.

— Sinä olet viheliäinen varas, Ilmari Hallamaa.

— Mene hyttiisi, tulen sinne.

— Se on sitten saatanan vale, että menen hyttiini. Hän horjahti askelen eteenpäin, mutta oli kaatua

ja perääntyi taas, nojautuen ovenpieleen. Tovin mulkoili hän Hillevi Granroosia ja kysyi sitten:

— Aiotko sinä mennä naimisiin Ilmari Hallamaan kanssa?

Nyyhkytys.

— Vastaa!

— En . . . aio.

Vilkaisin häntä. Hän oli nostanut nyrkkiin puristetun kätensä suulleen ja puri valkeita rystysiään.

— Aiot kyllä, sanoin minä.

— En voi.

Suoristauduin.

— Olen pyytänyt sinua kolme kertaa. Tietenkin on minun lopulta uskottava. On kenties parasta, että jätän teidät kahden.

Käännyin ja otin askelen oveani kohden. Takaani kuului hiljainen huudahdus ja seuraavassa tuokiossa lepäsi Hillevi huohottaen sylissäni.

— Älä mene — älä mene . . . Minä pelkään. Pelkään Topiasta!

Topias seisoi hyttinsä ovella ja huojui hiljaa edestakaisin. Tuttu irvistys huulillaan tuijotti hän meitä hellittämättä.

Talutin Hillevin takaisin hänen hyttinsä ovelle, jonka avasin.

— Mene nukkumaan nyt, sanoin. — Ovesi saat

sisäpuolelta kiinni. Ei sinua kukaan hätyytä. Hyvää yötä, rakas.

Suutelin häntä.

Hän meni hyttiinsä. Käännysin ja menin omaani, luomatta silmäystäkkään Topiaaseen.

Aloin hitaasti riisuutua, mutta saatuani yöpuvun päälleni, en mennytkään heti vuoteseen, vaan unohduin polttelemaan. Kului kenties kymmenen minuuttia tai neljännestunti. Yhtäkkiä olin kuulevinaani heikkoa ääntä käytävästä. Vedin tohvelit jalkaani ja hiivin hiljaa ovelle. Hitaasti avasin sen raolleen ja kurkistin käytävään. Näin vilahduksen Topiaan selästä ja jaloista. Hän oli nousemassa kannelle.

Viskasin nopeasti päällystakin hartioilleni ja kiiruhdin hänen jälkeensä. Kannella oli melko pimeätä. Kuu tosin valaisi jonkun harvan palavan lyhdyn lisäksi, mutta toiset paikat olivat mustan pimeyden peitossa. Kävelin umpimähkään eteenpäin, mutta Topiasta en nähnyt.

Harhailin varmaan puolisen tuntia kannella vilusta hytisten ja levottomana. Kerran törmäsin pariin matruusiin, jotka muutamassa pimeässä sopukassa istuivat olutta juoden ja tupakoiden. He huusivat minulle jotakin, mutta en kuullut, mitä se oli, vaan jatkoin matkaani.

Kävelin kolmannen luokan tupakkasalongin ohi

peräkannelle. Kuun valaisemaa vettä vasten näin reelingillä mustan varjon.

Ensin lensi sydän kurkkuuni ja pysähdyin vaistomaisesti, mutta sitten astuin eteenpäin.

Topias oli kiivennyt istumaan kaiteelle, selkä mereen päin ja kökötti kuin pöllö aidalla. Hänen yläruumiinsa huojui heikosti edestakaisin. Näytti siltä, kuin olisi hän minä hetkenä hyvänsä voinut tipahtaa mereen.

— Topi! äänsin minä.

Ei vastausta.

— Topi, tule alas, pyysin hartaasti.

Hän ei ollut kuulevinaan.

Menin hitaasti hänen luokseen, ojensin käteni ja kiskaisin hänet kannelle.

— Mitä sinä oikein hulluttelet? ärjäisin.

Hän oli aivan ympärihumalassa ja katseli minua typerästi samein silmin.

— Tule nyt hyttiisi ja mene maata. Huomenna on uusi päivä. Ei maailma yhden tytön varassa pyöri. Niinhän itse hiljakkoin sanoit.

Hän naurahti.

— Apina! nikotti hän.

Talutin häntä käsivarresta eteenpäin. Kompuroidimme alas käytävään, avasin hänen hyttinsä oven ja työnsin hänet sinne.

— Mene nukkumaan nyt. Minä pidän käytävää silmällä siihen asti, että kuulen kuorsauksesi.

Hän käänsi minulle selkänsä ja kiskaisi huovan vuoteeltaan. Suljin oven.

Helsinki itki lähtiessämme. Se itki saapuessammekin, mutta tällä kertaa tuskin kiinnitin siihen mitään huomiota. Olin levoton, kiihtynyt. Hillevin olin ennen maihinnousua nähnyt vain vilahdukselta ja Topias ilmestyi kannelle vasta touveja kiinnittäessä.

Kolmisiin silti seisoimme publikaanin edessä, joka nuuski matkalaukkumme perinpohjaisesti ja sellaisella kiireellä, että saimme järjestellä niitä hyvän aikaa, ennenkuin saimme ne kiinni jälleen. Vihdoin pääsimme kuitenkin vuokra-autojen luo. Eron hetki oli edessä.

Seisoimme äänettöminä ja hiukan neuvottomina, katsellen toisiamme. Sitten ojensi Topias kätensä Hilleville.

— Minun on kai sanottava sinulle hyvästi nyt, arvaan ma, sanoi hän yrittäen hymyillä.

— Hyvästi, Topi. Ja kiitos ystävällisyydestäsi. Tulen parin päivän kuluttua Mikkeliin, niin että tapaamme taas pian.

Puristin Hilparin kättä.

— Terve!

— Terveppä vain!

Käännyin Hilleviin.

— Hyvästi!

Hän empi hiukan, ennenkuin laski kätensä omaani.

— Näkemiin — Ilmari.

Autoin häntä autoon. Kun minun piti sulkea ovi, tarttui hän käteeni, eikä laskenut sitä irti.

— Ilmari . . .

Vilkaisin taakseni. Tuokiota myöhemmin olin viskannut matkalaukkuni autoon, istuutunut hänen viereensä ja rämäyttänyt oven kiinni.

— Ajakaa Fenniaan.

Auto nykäsihen liikkeelle. Takaikkunasta silmäsin kadulle. Topias seisoi molempien matkalaukkujensa välissä hattu vedettynä otsalle, kaulus pystyssä ja molemmat kädet tungettuina syvälle taskuihin. Hän oli märkä kuin uitettu koira.

Käännyin pois ja katselin suoraan eteeni. Tuttuja katuja pitkin kiidimme eteenpäin. Taloja, ihmisiä, autoja, raitiovaunuja vilahteli ohi.

Pieni käsi tunkeutui kainalooni.

Siinä, kyynärtaipeessa, se on siitä lähtien ollut sangen usein.

HUMORISTISTA

KIRJALLISUUTTA

Valentin: **Herra MacKee matkustaa Suomessa.**

25:—, sid. 35:—

— » — **Fiikuksen varjossa.** Toinen painos.

25:—, sid. 35:—

— » — **Uninen mutta onnellinen.**

20:—, sid. 30:—

Tatu Valkonen: **Maisterin seikkailut.**

Toinen painos. 40:—, sid. 50:—

— » — **Vanhaa viinaa uudessa leilissä.**

25:—, sid. 35:—

Vaasan Jaakkoo: **Eruskunta-äijiä reisun päällä.**

20:—, sid. 28:—

— » — **Rakkauren tähre vai . . .** 12:—, sid. 20:—

— » — **Tupenkrapinoota.** 12:—, sid. 20:—

— » — **Sekaherelmiä.** Toinen painos. 12:—

Solmu: **Ilman nuotteja.** 18:—

Jaakko Tervo: **Sen kesän kokemuksia.**

25:—, sid. 35:—

K. J. GUMMERUS OSAKEYHTIÖ

Suom. kaunoh. 1.

Auer

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 0611

X

